

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Karin Borko
Družine s starim človekom med solidarnostjo in konflikti
Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Karin Borko

Družine s starim človekom med solidarnostjo in konflikti

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Somentorica: as. dr. Anamarija Kejžar

Ljubljana, 2019

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Karin Borko

Naslov diplomske naloge: Družine s starim človekom med solidarnostjo in konflikti

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Somentorica: as. dr. Anamarija Kejžar

Kraj: Ljubljana

Leto: 2019

Št. strani: 95

Št. prilog: 6

Št. preglednic: 1

Ključne besede: medgeneracijsko sožitje, komunikacija, konflikti, socialno delo, solidarnost

Povzetek:

V kvalitativni raziskavi na temo medgeneracijskega sožitja v trigeneracijskih družinah sem osvetlila pomembnejše procese v družinski dinamiki. Zanimalo me je, na kakšen način si pripadniki treh različnih generacij v družini izkazujejo medsebojno solidarnost, obenem pa sem posebno pozornost posvetila obstoju konfliktov med njimi. Z izbiro teh dveh tem sem nakazala na obstoj paradoksa v družinah, na katerega opozarja številna literatura. Za socialno delo pomembno spoznanje se je navezovalo na raziskovanje potreb po spremembah v odnosih med člani ter na potrebno pomoč za doseg le-teh. V teoretičnem delu diplomskega dela sem zajela tematiko medgeneracijskega sožitja in solidarnosti ter izpostavila pereč problem nazadovanja in slabljenja tega fenomena. Dotaknila sem se tudi pomena komunikacije in konfliktov ter opisala oblike medsebojne pomoči in podpore. Nenazadnje sem v teoriji opisala tudi vlogo socialnega dela pri podpori družine in krepitvi medgeneracijskega sožitja. V drugem delu sem prikazala ugotovitve, dobljene na podlagi kvalitativne analize podatkov. Štiri trigeneracijske družine iz občine Središče ob Dravi so podale svoje izkušnje družinskega življenja. Ugotovila sem, da vsi družinski člani dajejo velik pomen družini. Glede vzajemnosti pomoči se je pokazalo, da je stara generacija zgolj prejemnik, ne pa tudi dajalec pomoči. Najpogosteje se med družinskimi člani izmenjujeta pomoč pri gospodinskih opravilih ter emocionalna podpora. Skupno preživljanje časa danes otežuje predvsem hiter tempo življenja, ki sta mu podlegli zlasti mlada in srednja generacija, ki sta najbolj aktivni. Obstoječe medsebojne konflikte večina ocenjuje negativno, pri čemer mlada in srednja generacija največji razlog za nastanek konfliktov pripisujeta staremu človeku in njegovi naravi. Izkazalo se je, da prevladujejo pri želji po spremembah zlasti potrebe po komunikaciji ter čustvene potrebe, na katere so opozorili predstavniki mlade generacije. Prav tako je mlada generacija edina, ki vidi prispevek strokovne pomoči kot rešitev za doseg željenih sprememb. Stara generacija je ob tem prepričana, da spremembe niso potrebne ter da ne rabijo nobene posebne pomoči. Pri predlogih sem se osredotočila predvsem na krepitev medgeneracijskega sožitja na lokalni ravni v okviru medgeneracijskih centrov in medgeneracijskih srečanj. Predlagam tudi možne izboljšave za nadaljnje raziskave trigeneracijskih družin, kjer bi bilo zanimivo proučiti tiste družine, v katerih je srednja generacija nezaposlena, ter primerjati, kako nezaposlenost vpliva na odnose v družini.

Title: Families with the Older Person Between Solidarity and Conflict

Keywords: intergenerational coexistence, communication, conflicts, social work, solidarity

Abstract:

In qualitative research on the topic of intergenerational coexistence in trigenerational families, I have highlighted important processes in family dynamics. I wanted to find out in what manner members of three different generations in the family display mutual solidarity; meanwhile, I paid close attention to the existence of conflicts between them. With the selection of these two topics, I called attention to the existence of a paradox in families, as it is highlighted by a large body of literature. An important finding for social work was related to exploring the needs for changes in relations among members and the necessary help to fulfil those needs. In the theoretical part of the diploma thesis, I covered the topics of intergenerational coexistence and solidarity; moreover, I highlighted the urgent problem of regression and weakening of this phenomenon. I also attend to the importance of communication and conflicts together with a description of the forms of mutual assistance and support. Finally, I illustrated the role of social work in supporting the family and in strengthening intergenerational coexistence.

In the second part I have displayed the findings obtained based on qualitative data analysis. Four trigeneration families from the municipality of Središče ob Dravi presented their experiences of family life. I have discovered that all family members attribute a great importance to the family. Regarding the reciprocity of assistance, it has been shown that the old generation is merely a recipient, but not the aid provider. Most often, family members exchange help with household tasks and emotional support. The time spent together makes the fast-paced life difficult, especially for the young and middle generation, who are most active. The existing reciprocal conflicts are mostly perceived as negative, where the young and middle generation attributes the greatest cause of conflict to the elderly and their nature. It has showed that in the interest of change, the communication needs, and emotional needs predominate, the fact that was pointed out by the younger generation. Additionally, the young generation is the only one who sees the contribution of expert assistance as a solution to achieve the desired changes. Meanwhile, the old generation is certain that changes are not imperative and in need of any special assistance. For the proposals, I focused mostly on strengthening intergenerational coexistence at local level in the framework of intergenerational centers and intergenerational meetings. Additionally, I advise possible improvements for further research on trigeneration families, where it would be interesting to study those families in which the middle generation is unemployed and compare how unemployment affects family relationships.

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1	Medgeneracijsko sožitje in solidarnost.....	1
1.2	Medgeneracijska komunikacija in konflikti	4
1.3	Oblike medsebojne podpore in pomoči	7
1.4	Vloga in naloge družine pri skrbi za starega človeka	9
1.5	Socialno delo in krepitev medgeneracijskega sožitja	11
2	PROBLEM.....	16
3	METODOLOGIJA.....	18
3.1	Vrsta raziskave.....	18
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	18
3.3	Populacija in vzorčenje	19
3.4	Zbiranje podatkov	19
3.5	Obdelava in analiza podatkov.....	20
4	REZULTATI.....	23
4.1	Vrednotenje družine.....	23
4.2	Oblike podpore in pomoči	24
4.3	Spoštovanje in razumevanje	25
4.4	Skupno preživljanje časa	26
4.5	Komunikacija.....	27
4.6	Konflikti.....	28
4.7	Medgeneracijske razlike	30
4.8	Potrebe po spremembah.....	31
4.9	Podpora in pomoč za spremembe	31
5	RAZPRAVA	33
6	SKLEPI	39
7	PREDLOGI.....	41
8	UPORABLJENA LITERATURA	43
9	PRILOGE.....	47
9.1	Priloga št. 1: Smernice za intervju z mlado generacijo.....	47
9.2	Priloga št. 2: Smernice za intervju s srednjo in staro generacijo	47
9.3	Priloga št. 3: Intervjuji	48
9.4	Priloga št. 4: Določitev enot kodiranja	59
9.5	Priloga št. 5: Odprto kodiranje.....	66
9.6	Priloga št. 6: Osno kodiranje.....	87

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica št. 3.1.: Primer odprtega kodiranja	20
---	----

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Medgeneracijsko sožitje in solidarnost

Tematika medgeneracijskega sožitja in solidarnosti je ena izmed najaktualnejših tem na vseh področjih sodobnega življenja. Obsežna literatura, številne razprave in raziskave pričajo o pomembnosti obravnave tega področja za dostojnost našega življenja v prihodnosti.

Mali in Nagode (2009, str. 218) opredelitev medgeneracijskega sožitja povzemata po Ramovšu (2009), ki ga razume kot sožitje med mlado, srednjo in tretjo generacijo. Poudari, da je v ospredju pomen besede sožitje, kar se navezuje na človeka kot družbeno bitje, ki potrebuje sobivanje in povezovanje z drugimi ljudmi, saj lahko le tako preživi. Medgeneracijsko sožitje je temelj preživetja posameznika in celotne družbe.

Mandič (2009, str. 139) uporablja termin medgeneracijsko zavezništvo, ki ga opiše kot prevzemanje skrbi in odgovornosti za druge generacije. Prav tako pravi, da je izredno pomembno, saj pogojuje obstoj družbe. Gre za izmenjevanje generacij v vlogi dajalcev in prejemnikov.

Hlebec idr. (2012, str. 7–15) opredelijo medgeneracijsko solidarnost po Bengtsonu in Oyami (2007) kot socialno povezanost med različnimi generacijami, pri čemer gre za raziskovanje vezi med posamezniki in skupinami ter skupinami med seboj. Solidarnost poudarja predvsem pozitivne strani povezovanja, kot so toplina, naklonjenost, privlačnost, interakcija in zagotavljanje pomoči. Na mikro nivoju to zajema odnose med generacijami znotraj ene družine in raziskovanje le-teh. Družinska solidarnost se zrcali v vedenjski in emocionalni razsežnosti interakcij, povezanosti, čustvovanja in podpore med starši in otroki ter starimi starši in vnuki.

Sožitje zajema aktivne in pasivne oblike ter procese skupnega življenja ljudi. Sem spada tudi medsebojni dialog, v katerem na koristen način sodelujeta obe strani in je odgovor na človekove potrebe. Znotraj družine sožitje sestavljajo elementi, kot so empatija, osebna opora in pomoč. Pomembna razsežnost je tudi komunikacija. Medgeneracijsko sožitje določa način doživljanja in vedenja med mlado, srednjo in tretjo generacijo. Lepo sožitje generacij je možno le, če vse generacije doživljajo medsebojno soodvisnost, se spoštujejo ter medsebojno dopolnjujejo (Ramovš, 2013, str. 12).

Pri razumevanju besede solidarnost Ramovš (2013, str. 12) navaja Verbinčevo (1997) opredelitev, ki jo enači z vzajemnostjo, vzajemno pomočjo, soglasnostjo, družbenostjo, čutom za skupno odgovornost in koristjo. Sem spadajo različne prostovoljne oblike materialne ter

nematerialne pomoči posamezniku, ko se ta znajde v stiski, v stanju nemoči, elementarne nesreče ali v drugi neugodni okoliščini. Pri solidarnosti je ključna dobrobit človeka, ne pa materialne ali druge koristi. Pojem se prav tako uporablja za opisovanje odnosov med generacijami v družinah, ki jih je možno ovrednotiti na podlagi izmenjav med družinskimi člani. Značilnost medgeneracijskih odnosov je vzajemnost, kar pomeni, da pomoč temelji na pravilu »jaz tebi, ti meni«.

Medsebojna solidarnost je po mnenju Ramovša (2003, str. 387) temeljna izkušnja človeškega bivanja, brez katere človek pade pod raven zveri. Z udejanjenjem solidarnosti človek tudi postaja človek in s tem doživlja smiselnost samega življenja. Solidarnost omogoča učlovečenje posameznika ter humanizacijo družbe. Je proces družbenega počlovečenja. Solidarnost nas torej dela ljudi in je naša posebnost. V krogu družine je ta lastnost še toliko bolj cenjena, če je v njej star človek, ki potrebuje dodatno pomoč in podporo.

Zanimivo je razmišljanje Ramovša (2013, str. 5–9), ki opozarja, da pojma medgeneracijska solidarnost in sožitje nista vedno enako razumljena. Lahko bi rekli, da nista stabilna, ampak vedno spreminjajoča se, fluidna. Kako si razlagamo pojem, je odvisno od osebnega doživljanja, življenjskega obdobja in mikro okolja, v katerem živimo, ter od drugih kulturnih, političnih in gospodarskih razmer. Uporabili bi lahko tudi besedno zvezo skupno dobro.

Da se ljudje dandanes zavedajo pomembnosti medgeneracijskega sožitja in solidarnosti, pričajo tudi rezultati diplomskih in magistrskih zaključnih del. Pajkova (2013) je tako v kvantitativni raziskavi, v katero je vključila prebivalce vseh treh generacij s stalnim prebivališčem na območju UE Trebnje, prišla do ugotovitve, da je medgeneracijsko sodelovanje na splošno visoko ovrednoteno kot pomembno, prav tako pa si kar tri četrt vseh anketirancev želi več medgeneracijskih stikov. Podobno je ugotovila tudi Domanjkova (2018) v magistrskem delu. Prebivalci občine Selnica ob Dravi, stari 18–90 let, so v večini izrazili željo po več stikih z ljudmi iz drugih generacij. Stopnjo prisotnosti solidarnosti je ocenila kot visoko na podlagi dobre polovice strinjanja vključenih s trditvijo, da bi svoje onemogle starše nastanili pri sebi. Rezultati so pokazali, da je medgeneracijsko sodelovanje boljše med starejšo in mlajšo generacijo kot med srednjo in starejšo. Za tem stoji predvsem pomanjkanje prostega časa srednje generacije, ki ga narekuje hiter tempo življenja. Pezdirjeva (2013) je med udeleženci usposabljanj za medgeneracijsko povezovanje in tistimi, ki se teh usposabljanj ne udeležujejo, ugotavljala pomen medgeneracijskega povezovanja vseh treh generacij. Ugotovila je, da so po mnenju tako mlade kot stare generacije odnosi med tema dvema generacijama nespoštljivi.

Izraz medgeneracijsko povezovanje je intervjuvancem poznan, največ pa jih ta pojem enači z druženjem generacij, povezovanjem in sodelovanjem.

Ramovš (2003, str. 22) je pred več kot desetletjem opozarjal, da bo skrb za kakovostno staranje in sožitje generacij ena izmed prednostnih preživetvenih nalog Evrope. Problem je videl v že takratnih demografskih spremembah in staranju prebivalstva na eni strani ter v odklonilnem odnosu do starosti na drugi strani.

Mandič in Filipovič Hrast (2011, str. 7) navajata številne strukturne spremembe sodobnih družb, ki vplivajo na področje družine. Na prvem mestu je z vidika problematike že večkrat omenjen proces demografskega staranja ter s tem povezan povečan delež starejših prebivalcev, hkrati pa tudi pomanjkanje aktivnih prebivalcev, predvsem žensk, ki nudijo oskrbo. Prav tako je moč zaslediti spremembe v družinskem življenju, ki se kažejo v pomanjšanih družinah in gospodinjstvih, vedno manjšemu številu generacij, večji zaposlenosti žensk ter posledično zmanjšani negovalni zmožnosti celotne družine in sorodstva. Opisano stanje dodatno oslabi še fleksibilizacija zaposlitve. Biti vedno na voljo in se prilagajati delu, predstavlja veliko breme in pritisk za družinske obveznosti.

Zaradi upadanja deleža mladega prebivalstva in naraščanja deleža starega, je med tema dvema generacijama moč opaziti nezadostno sodelovanje ter premalo stikov in sožitja. Dolgoživa družba je zamajala tla stabilnim razmeram, saj se družinsko življenje ter medgeneracijski odnosi spreminjajo. Ravno zato, kot se strinjata Mali in Nagode (2009, str. 216), je eno izmed najaktualnejših družbenih vprašanj trenutno krepitev medgeneracijskega sožitja, ki predstavlja temelj naše družbe. Med procesi, ki danes rušijo medgeneracijsko solidarnost, je tudi proces individualizacije. Vedno večja je tako samostojnost posameznika kot tudi priznanje posamezniku s strani družbe. Avtorici zanikata, da bi razširjene družine, ki dajejo pomoč starim ljudem, danes še obstajale. Vedno več je namreč prelaganja odgovornosti na zdravstvene in ostale socialne ustanove (Mali in Nagode, 2009, str. 219).

Ramovš (2003, str. 7–8) navaja, da lahko dandanes z gotovostjo trdimo, da je družina pod vse večjim pritiskom, k čemur prispevajo tudi ekonomski pritiski in spodbude. Za razširjene družine v razvitih državah je značilno, da so čustvene vezi med ožjimi člani šibke. Prioriteta je izobraževanje kot omogočanje moči, znanja in bogastva, mlade družine pa se preselijo na svoje v okolico večjih mest. Ta trend se pojavlja tudi v tradicionalnih območjih ter tako onemogoča medgeneracijski dialog in interakcijo.

Mali (2009b, str. 245) prav tako zatrjuje, da narekuje sodobna družba hiter tempo vsakdana ter postavlja v ospredje produktivnost, storilnost in željo po denarju. Na drugi strani se s tem slabi pomen medsebojnih odnosov med generacijami. Trenutki, ki jih mlada, srednja in stara generacija preživijo skupaj, so redki, ob tem pa kljub priložnosti pogosto spodleti še komunikacija.

Ramovš (2003, str. 238) svari, da lahko porušeno ravnotežje med generacijami v prihodnosti vodi do t. i. vojne generacij. Tukaj avtor poudari predvsem problem miselnosti srednje generacije, ki sloni na neomejeni moči, materialnem udobju ter nerazviti zmožnosti za medsebojno sodelovanje.

Da je stanje na področju medgeneracijskega sožitja alarmantno, dokazuje tudi prispevek ZDUS-a, ki je nastal v sodelovanju z NIJZ ter Ministrstvom za zdravje in Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 3–4). Avtorici že v samem začetku opozarjata, da obstaja v prihodnosti veliko tveganje za še večji prepad med generacijami, ki se bo kazal v trenjih med njimi. Zaradi tega je potrebno razmerja med generacijami urediti na novo. Tveganje se kaže tako v oslabelem znanju kot možnostih za kakovosten osebni razvoj ter medčloveško sožitje, saj sta oba zelo nazadovala. Otežena je tudi komunikacija, predvsem zaradi strahu, ki ga starejši gojijo do sodobnega znanja (informatika, podjetništvo, manipulacije z denarjem in nepremičninami) mlajših generacij (Golob in Kožuh Novak, 2015, str. 3–4).

1.2 Medgeneracijska komunikacija in konflikti

Komuniciranje ima osrednjo vlogo v naših življenjih, saj tako vzpostavljamo odnose, intimnost, sodelovanje, sočustvovanje, socialno življenje, itd.. Ule (2009, str. 12) komuniciranje opredeli kot osrednjo socialno dejavnost ljudi, ki je univerzalna, saj sega v vse človekove dejavnosti.

Skozi komunikacijo se izoblikujejo struktura in interakcija družine, pravila, vloge in pogoji za spreminjanje družine. Pri komunikaciji ne gre zgolj za posredovanje, saj nosi komunikacija veliko večjo odgovornost in vrednost – sposobnost soočanja, prepoznave in oblikovanja odnosov med družinskimi člani. Vsaka družina ima svoje zakonitosti komunikacije. Za njo sta značilni dve nasprotujoči si funkciji, to sta individualizacija oz. razmejevanje posameznika ter integracija oz. ustvarjanje celote (Čaćinovič Vogrinčič, 1998, str. 192–193).

Medgeneracijska komunikacija zajema vse interakcije med posamezniki različnih generacij. Osrednji element je pogovor, ki je najmočnejše orodje medčloveškega in medgeneracijskega sožitja. Spoštovanje se udejanja tako, da opazimo, cenimo in upoštevamo dobro na človeku,

brez obzira na njegovo premoženje, spol, starost in druge osebne značilnosti (Ramovš, 2013, str. 24).

Medosebna komunikacija omogoča oblikovanje odnosov, ki so trajni in poglobljeni. Cilj je v pridobivanju povratnih informacij o sebi in drugih, v utrjevanju in gradnji vzajemnih odnosov, reševanju problemov in medosebnih konfliktov. Kristančič (2005, str. 80) opozarja, da je komunikacija »iz oči v oči« v današnjem času vedno redkejša.

V današnjih časih je potrebno usmeriti veliko truda v dobro povezanost mlade in srednje generacije s starejšo in si ob tem prizadevati za dobro komuniciranje, ki se ga je potrebno naučiti. Pri tem je pomembna pozitivna usmerjenost v komunikaciji, kar pomeni, da prevladujejo pozitivne, spodbudne in dobre vsebine. Skozi komunikacijo se udejanjajo medčloveški odnosi in razmerja, istočasno komunikacija odseva njihovo obliko, vsebino in kakovost. Velja tudi obratno, saj oblikuje način komunikacije medčloveške odnose in razmerja (Ramovš, 2003, str. 222).

"Proučevanje vzorcev komunikacije pomeni tudi raziskovanje družinskih vlog skozi določeno vedenje. Komunikacija je namreč lahko pomembno orodje pri razumevanju človeških interakcij. Vsaka družina ima svoj komunikacijski sistem, čigar vzorci se razvijajo v interakcijah skozi čas in na tak način definirajo vloge in norme v družini. Izoblikovani vzorci vplivajo tudi na naravo odnosov in prepoznano družinsko strukturo. Če želimo razumeti pravila in zakone v družini, je nujno, da raziščemo, ali je komunikacija funkcionalna ali nefunkcionalna" (Greene, 1986, str. 144).

Komunikacija je zrcalo družinske strukture in elementov, ki določajo njeno dinamiko. Odnose lahko okrepi ali oslabi, zato je prepoznavanje komunikacijskih vzorcev bistvenega pomena za pomoč družini.

Specifiko vsebine komunikacije med tremi generacijami v družini razkrivajo rezultati dveh magistrskih del, avtoric Lončar (2016) in Novak (2015). Lončarjeva (2016) je na podlagi vzorca štirih trigeneracijskih družin izpostavila dve komunikacijski temi, in sicer dogajanje v družini ter dogajanje zunaj nje. Gre za splošne teme o delu, hrani, zdravju, službi, šoli in aktualnih novicah. Skozi pogled starih ljudi, ki so člani večgeneracijskih družin, je Novakova (2015) razkrila njihovo doživljanje družinske dinamike. 12 vključenih ljudi je najpogosteje omenilo teme o dogajanju znotraj družine, kot so npr. delo, otroci in vnuki ter kuhanje.

O neizogibnosti konfliktov, tudi v najtesnejših medsebojnih odnosih, pričajo številne teorije in izvedene raziskave.

Kneževič Hočevar (2013, str. 41) opozarja na kompleksnost medgeneracijskih odnosov, ki so pogosto prikazani zgolj kot le solidarni. Avtorica (2013, str. 41–45) v nadaljevanju omenja Pillemerja in Lüscherja (1998), ki sta prva opozorila na obstoj ambivalence med starši in odraslimi otroki ter s tem zamajala takratni model medgeneracijske solidarnosti Bengtsona s sodelavci. Izhajala sta iz teze, da se morajo medgeneracijski odnosi preučevati z dveh vidikov – tako z vidika solidarnih kot tudi konfliktnih odnosov – in da enostranska obravnava ne zadostuje. Koncept medgeneracijske ambivalence sta opredelila kot protislovja v odnosih med starši in odraslimi potomci, ki ne morejo biti usklajena. To pomeni sočasen obstoj tako pozitivnih kot negativnih občutenj, sam koncept pa je možno uporabiti pri analizi odnosov med generacijami v družini.

Šadl in Hlebec (2011, str. 110) jasno opozarjata, da so izmenjava opore, čustvena bližina in medsebojni stiki prav tako sestavni deli konfliktnih odnosov. Nudenje pomoči ter stiki med člani lahko namreč prav tako prispevajo k preprirom in napetostim ali razdražljivosti.

Vsak odnos prinese s seboj tudi negativne vidike, na kar opozarjajo številni avtorji. Hlebec idr. (2012, str. 21) tako navajajo npr. Lowesteina (2007), ki meni, da sta solidarnost in konflikt vedno se spreminjajoča stalnica v družinskih odnosih. Podobno razmišlja tudi Szydlik (2008), ki konflikta in solidarnosti ne vidi kot nasprotje, hkrati pa trdi, da prisotnost solidarnosti ne pomeni odsotnosti konflikta in obratno.

Razlike med generacijami se nanašajo na različne vrednote, obnašanje, potrebe, načine komuniciranja, delovne vrednote, stališča itd. Na skupno delo in učenje vpliva interakcija med različnimi generacijami, naj si bo to pozitivna interakcija, ki poveča ustvarjalnost, ali negativna, ki lahko sproži različne konflikte. Številni konflikti imajo povod ravno v generacijski naravi, čeprav smo mnogokrat prepričani, da razlog tiči v osebnosti. Največ generacijskih konfliktov je prisotnih med generacijama X in Y (Šverc in Flogie, 2013, str. 35).

V raziskavi iz leta 2010 o potrebah, možnostih in stališčih prebivalcev, starih 50 let in več, je prevladalo mnenje, da se starejši in mlajši dobro razumejo. Seveda pa ne smemo pozabiti tudi na situacije, v katerih se mlajša in starejša generacija ne razumeta. Iz te raziskave izhaja veliko različnih vzrokov za tovrstno nerazumevanje, med drugim so to prepiri, nezmožnost sklepanja kompromisov, odtujenost in pomanjkanje potrpljenja (Ramovš, 2013, str. 22).

Hlebec idr. (2012, str. 85–99) omenjajo tudi pomembno raziskavo iz leta 2010, v katero so bile vključene tri generacije (odrasli otroci, njihovi starši in stari starši) in govori o medgeneracijskem učenju v družini. Nekateri intervjuvanci so v omenjeni raziskavi izpostavili težave v medgeneracijskem razumevanju in komunikaciji. Pripadniki tretje generacije so menili, da jih mlajši ne upoštevajo in ne spoštujejo, prav tako pa so izrazili povečano željo po druženju z njimi. Istočasno so navajali tudi prezaposlenost srednje generacije zaradi vedno daljšega delovnika, ki onemogoča posvečanja družinskim odnosom. Mlada in srednja generacija vidita razlog za konflikte v različni življenjski miselnosti, v nekaterih primerih pa stare starše doživljajo kot dominantne in konzervativne, njihova pomoč namreč včasih preide v ukazovanje, nadzorovanje in vtikanje v osebne zadeve mlajših družinskih članov.

Isti avtorji (Hlebec idr., 2012, str. 68–70) so raziskovali tudi solidarnost v primeru bolezni in prišli glede ambivalentnosti v ožji družini dveh generacij do naslednjih podatkov: v izjavah intervjuvancev je bilo moč zaznati občutke čustvene razpetosti v stresnih situacijah. Eden od primerov ponazarja nesoglasje med materjo in odraslo hčerko, ki izhaja iz neskladja predstav in stališč. O nelagodju pa priča primer, v katerem pride do velike razlike med pričakovanim učinkom in dejanskim sprejetjem nudene pomoči.

Görgner (2012) je skozi preučevanje trigeneracijske družine prišel do spoznanja, da prihaja do konfliktov med generacijami predvsem zaradi kritiziranja drugih ter zaradi dela, slabe komunikacije, samovolje ter nestrinjanja. Manj pogosto sta prisotna tudi ignoranca in nerazumevanje ter v manjši meri jeza. Ugotovil je, da se družinski člani ne morejo izogniti konfliktom, ki so tako nujna sestavina medgeneracijskih odnosov.

Na podlagi različnih ugotovitev lahko brez dvoma trdimo, da je v družinah prisoten paradoks med solidarnostjo in konflikti. Konflikti so torej prav tako sestavni del odnosov in komunikacije med družinskimi člani in jih ne smemo spregledati, saj prispevajo k oblikovanju družinskega vzdušja.

1.3 Oblike medsebojne podpore in pomoči

Medgeneracijsko solidarnost je moč raziskovati tudi skozi koncept izmenjave socialne opore med družinskimi člani. Hlebec idr. (2012, str. 37) pri tem navajajo delitev le-te po številnih avtorjih (Vaux, 1988; Cause, Reid, Landesman in Gonzales, 1990; Walker idr., 1994; Wan, Jaccard in Ramey, 1996). Razlikujejo naslednje vrste opore:

- instrumentalna oz. materialna opora (posojanje denarja in orodja, hišna opravila, skrb za ostarelega in bolnega člana družine),

- informacijska opora (pretok informacij ob selitvi, upokojitvi ipd.),
- emocionalna opora (pomoč ob smrti bližjega, ločitvi ipd.),
- druženje (neformalno občasno druženje, kot so izleti, obiski ipd.).

Člani družine si lahko med seboj izmenjujejo različne oblike pomoči, ki pa so pogosto spregledane in razumljene kot samoumevne. Prejeta pomoč je lahko tudi dejavnik dobrega psihičnega počutja, zato je pomembno ozavestiti prejeto in nudeno pomoč.

Hlebec in Filipovič Hrast (2009, str. 262) v predstavitvi rezultatov raziskave iz leta 2002 (Ferligoj idr., 2002) o izmenjavi socialne opore poudarjata, da so podatki kljub starosti še vedno veljavni, saj so neformalna omrežja ljudi relativno stabilna. Raziskava je temeljila na merjenju socialne opore, ki se nanaša na druženje, finančno oporo, majhno in veliko materialno oporo, emocionalno oporo in oporo v primeru bolezni. Ugotovljeno je bilo, da predstavlja družina najpomembnejši vir pomoči v primeru bolezni, kar je potrdilo 83 % anketirancev. Enak odgovor prevladuje tudi pri vseh ostalih vrstah podpore, razen pri emocionalni opori. Medgeneracijske vezi so tako pomemben vir zlasti finančne pomoči in pomoči v primeru bolezni.

Na podlagi raziskave iz leta 2005 v okviru projekta Socialna integracija starostnikov v Sloveniji, ki jo omenjajo Pahor, Domajnko in Hlebec (2009, str. 232), je razvidno, da današnji hiter tempo življenja, predvsem službene obveznosti, onemogočajo sorodnikom, da bi zagotovili pomoč starim sorodnikom. Zanimivo je, da se tega zavedajo tudi stari sorodniki sami, kar navajajo z obrazložitvijo, da nočejo biti v breme svojim otrokom in vnukom.

Raziskava iz leta 2005 o emocionalni opori starih ljudi, ki je zajela še srednjo generacijo (odrasli otroci) je pokazala, da je družina na prvem mestu pri zagotavljanju čustvene opore. Družina predstavlja pomemben vir medsebojne skrbi, zaupanja in zadovoljevanja čustvenih potreb. Nekatere sogovornice so omenile vnuke in vnukinje kot osebe, v katerih so našle nekaj opore, čeprav se je ta z njihovim odraščanjem zmanjšala (Šadl in Hlebec, 2009, str. 242–244).

Hlebec idr. (2012, str. 52) predstavijo rezultate raziskave medgeneracijske solidarnosti v družini. S konceptom socialnih omrežij in socialne opore je bilo ugotovljeno, da predstavlja družina ključni vir opore za vse generacije, predvsem za mlado in staro generacijo, kar potrjujejo številne raziskave (Hlebec, 2003, 2004; Dremelj, 2003; Kogovšek idr., 2003; Mandič in Hlebec, 2005; Hlebec in Mandič, 2005; Hlebec idr., 2010), ki jih povzemajo omenjeni avtorji (Hlebec idr., 2012, str. 52–53). Prevladuje družinska pomoč v primeru bolezni, saj predstavlja tretjino opornega omrežja, sledi pa ji finančna pomoč.

Medgeneracijsko sožitje se izraža tudi skozi oblike skrbi za stare ljudi, pri čemer predstavljajo razvite in uveljavljene oblike tovrstne pomoči temelj za graditev medgeneracijskega sožitja v prihodnosti in so obenem podlaga za preseganje generacijskega prepada. Med njimi prevladuje institucionalna skrb. Že v prejšnjem stoletju pa so si strokovnjaki prizadevali za razvoj oblik skrbi, ki omogočajo staremu človeku čim dlje ostati v domačem okolju. Zaradi pomanjkanja oblik skrbi v domačem okolju, skrb za starega človeka pogosto prevzemajo družine in neformalni oskrbovalci, povečini sorodniki in sosedje (Mali, 2009b, str. 248).

Formalne oblike pomoči segajo v javni sektor, kjer imajo poglobljeno vlogo centri za socialno delo, domovi za starejše, centri za pomoč na domu ter nosilci drugih javnih storitev. Najdemo jih tudi v zasebnem sektorju in nevladnih organizacijah, kot so npr. društva upokojencev in skupine za samopomoč. Obstoječe oblike pomoči sicer v prvi vrsti zagotavljajo pomoč starim ljudem, vendar je v njih spregledana možnost za razvijanje medgeneracijskega sodelovanja vseh treh generacij (Mali, 2009b, str. 248–254).

Na podlagi dosedanjih ugotovitev lahko trdimo, da je družina eden izmed temeljnih virov različnih vrst pomoči, ki jo posameznik potrebuje v različnih življenjskih obdobjih in okoliščinah. Zagotavljanje pomoči je eden izmed ključnih kazalcev medgeneracijskega sožitja.

1.4 Vloga in naloge družine pri skrbi za starega človeka

Ne glede na spremembe, družina še vedno ohranja svojo primarno vlogo in okvir življenja ter smrti. Tudi znotraj družine je za vse člane pomembno, da se počutijo sprejeto, ljubljeno in spoštovano, še posebej pa za starega človeka. Ne smemo pozabiti, da star človek, še posebej v času bolezni, zahteva pomoč, ki je uspešna le, če izhaja iz razumevanja stisk, dajanja občutka sprejetosti, pripadnosti ter prijaznih in toplih besed (Mali in Nagode, 2009, str. 219).

Ramovš (2004, str. 18) piše o aktualnih razmerah družin, v katerih živijo stari ljudje. Poudari, da je družina izgubila preskrbovalno vlogo starih ljudi, velika težava pa se pojavlja tudi pri nezmožnosti vzpostavljanja sožitja med mlajšima in tretjo generacijo. V odnosih med vsemi generacijami je pomembno, da se posameznik počuti samostojno in svobodno, hkrati pa ob tem doživlja korist. Tako je temeljna človekova potreba po stabilnih in kakovostnih odnosih dandanes nezadovoljena, še posebej pri stari generaciji.

Po mnenju Ramovša (2004, str. 18) je kakovostna starost mogoča le pod dvema izpolnjenima pogojevoma, to sta dobra materialna preskrbljenost ter dobro medčloveško sožitje. Da je v družini sožitje med člani kakovostno, omogočajo minimalni stvarni pogoji (stanovanjski, zdravstveni in časovni pogoji) ter prisotnost ljubezni. Seveda pa ti pogoji niso nujno vedno izpolnjeni.

Družinske ljubezni s starim človekom se je moč tudi naučiti. Ljubezen je mogoča le, če člani drug drugega dobro poznajo in vedo dovolj o vsakem posamezniku. Le na podlagi tega lahko odgovarjajo na njegove potrebe in zanj skrbijo. Ramovš (2004, str. 21) izpostavlja naslednje: "Če mlajši dve generaciji ne poznata dovolj starosti in starega človeka in če on ne pozna dovolj mlajših ljudi v družini, ne morejo lepo živeti skupaj."

Ljudje smo od rojstva do smrti vpeti v sožitje z različnimi ljudmi. Od rojstva do samostojnosti so mladi del družine in skupnosti, saj je njihov razvoj odvisen od kakovosti socialnega okolja in odnosov. V srednjem obdobju se sožitje povezuje predvsem z družino, službo in osebno družbo ter s sodelovanjem s širšim krogom ljudi. V starosti pa človeka lahko pestijo številne težave in bolezni. Takrat je potrebno veliko razumevanja njegovih potreb, sprejemanje ter oskrba in zdravljenje. Ramovš (2009a, str. 22–25) poudarja pomen medgeneracijskega sožitja za kakovost človekovega življenja, predvsem pa za kakovostno staranje. Sožitje je tudi dejavnik zdravja. Slabi medčloveški odnosi in občutek osamljenosti namreč vodijo v slabo počutje, medtem ko kakovostno sožitje pozitivno vpliva na psihično zadovoljstvo in trdnost.

Da razumemo vsakega človeka, ne glede na starost, je dobro poznati njegove potrebe. Poznavanje potreb predstavlja pogoj za smiselno delo z ljudmi in za ljudi. Tudi kakovost človekovega življenja je odvisna od količine ter medsebojne skladnosti zadovoljenih potreb. Stari ljudje imajo danes pogosto zadovoljene zgolj materialne potrebe, medtem ko občutijo veliko nezadovoljstvo, ki izhaja iz osamljenosti in frustriranosti v medčloveških odnosih (Veber, 2012, str. 59).

Ne glede na življenjsko obdobje, mora biti človek zaradi lastnega razvoja ter kakovosti življenja povezan preko dobre komunikacije z ljudmi iz svoje ter drugih dveh generacij. Le izkušnja dopolnjevanja koristi pri skrbi za nemočne namreč lahko omogoča uresničevanje medgeneracijske solidarnosti. Temelj dobrega razvoja medčloveškega sožitja lahko torej predstavlja le praksa, ki temelji na solidarnosti (Ramovš, 2009b, str. 27).

Pahor, Domajnko in Hlebec (2009, str. 221–222) navajajo Franksa in Stephensa (1996), ki opišeta, kako vpetost v socialna omrežja na pozitiven način vpliva na kakovost življenja starih ljudi. Dobrodejni vplivi se čutijo na psihični in fizični ravni ter dobrem počutju, istočasno pa predstavlja socialno omrežje dejavnik zaščite pred stresnimi in kriznimi situacijami.

Kadar živi v družini tudi star človek, je neizogibno, da se cela družina sooča z obdobjem staranja in starostjo. Pa vendar vsaka družina to doživlja na drugačen način. Čačinovič Vogrinčič (2000, str. 287) opominja, da se dandanes družine s tem ne ukvarjajo pretirano ter da

ravno zato potrebujemo novo razumevanje, dogovarjanje in skupno iskanje sprememb na bolje. Predvsem pa je na nov način pomembno prevzeti odgovornost vseh treh generacij za spoprijemanje s starostjo. Ustrezno podporo in pomoč pri tem lahko ponudi ravno socialno delo na povabilo družine k ustvarjanju skupnega družinskega projekta.

Avtorica (Čačinovič Vogrinčič, 2004, str. 287) izpostavi tri pomembnejše teoretične teme o družini in staranju, ki lahko prispevajo k boljšemu razumevanju in novim dogovorom ter k boljši razvidnosti in ozaveščenosti. To so teorija Stierlina (1978) o nerazrešljivi drami ločitve med starši in otroci, prispevek Lidza (1971) o ohranitvi generacijskih razlik ter koncept družine kot delovne skupine avtorja Biona (1983). V nadaljevanju oriše njihovo bistvo.

Pomembna naloga družine je odprto povabilo starega človeka k pripovedovanju o svojem življenju, o ljudeh, ki jih je poznal ter o njemu znanem svetu. Na tak način star človek sedanost poveže s preteklostjo, ob tem pa mu omogočimo občutek udeležnosti v družini. Posebna naloga družine je tudi ta, da stari starši ne postanejo popolnoma odvisni od pomoči svojih otrok, kar otroka obvaruje pred prevzemanjem vloge razbremenjevalca v družinskih konfliktih. Pomembno je tudi razvito zavezništvo, predvsem pri srednji generaciji, ki v večini prevzema skrb za starega človeka. Skrb se mora enakomerno porazdeliti, saj drugače zahteva žrtvovanje zgolj enega izmed članov družine. Ne glede na to, koliko pomoči potrebuje star človek, tudi če je popolnoma nemočen in potreben pomoči, ostali z njim ne smejo ravnati kot z majhnim otrokom. Za spreminjanje trenutne družinske dinamike je potrebno raziskati prispevek vsakega družinskega člana, saj lahko delček po delček vsak prispeva k drugačni organiziranosti družine ter k drugačnim vlogam in pravilom. Delovna funkcija družine pomeni njeno edinstveno opravljanje nalog in dolžnosti, ki si jih zada. Zahteva delitev dela, individualizacijo in diferenciacijo za potrebna opravila, hkrati pa biti delaven pomeni biti vpleten, izpostavljen v dejanja akcije in poseganja. Ustaljene naloge se morajo spremeniti, ko v družini živi star človek, vendar pa družinski člani premalo poznajo svojo delovno funkcijo in ji ne posvečajo dovolj pozornosti (Čačinovič Vogrinčič, 2000, str.287–290).

O pomenu družine za starega človeka piše tudi Hojnik Zupanc (1999, str. 143). Družina je pomemben vir neformalne pomoči za starega človeka, pod pogojem, da med generacijami obstajajo dobri odnosi, še preden pride do funkcionalnega upada pri starem človeku.

1.5 Socialno delo in krepitev medgeneracijskega sožitja

Mali (2014, str. 117) povzema Jordana (2007), ki pravi, "da je solidarnost ena izmed najpomembnejših komponent socialnega dela, saj razume in ubesedi pereče probleme

solidarnosti v trenutnem času na razumljiv in poznan način. Posameznike aktivira, da lahko prevzamejo odgovornost za lastno usodo v svoje roke, brez da bi pri tem na njih vplivali in jih vodili drugi, ki imajo to moč."

"Socialni delavci vedo, kako prepoznati možnosti in priložnosti za pozitivno vrednotenje starosti, vzpostavljanje medgeneracijskih vezi pa vidijo kot velik izziv, na katerega ne gledajo s strahom. Stremijo k ustvarjanju in okrepitvi solidarnosti med generacijami na ravni posameznika in družine, kjer se skrivajo viri za pomanjkljivo solidarnost" (Mali, 2014, str. 119).

Socialno delo zagotavlja pomoč družini, kadar se ta znajde pred psihosocialnimi problemi. Ko delamo v družini, govorimo tudi o izvirnem delovnem projektu sodelovanja, ki temelji na sporazumevanju, dogovarjanju in skupnem oblikovanju rešitev vseh udeleženih. Pri krepitevi moči družine delamo tako s posameznikom kot s celotno družino. Cilj dela je namreč izboljšanje pogojev za življenje posameznika v družini, hkrati pa tudi podpora za ohranitev, preoblikovanje ali razpad družine kot skupnosti (Čačinovič Vogrinčič, 2006. str. 112).

Temeljni koncept socialnega dela, tj. vzpostavljanje odnosa, omogoča varno raziskovanje kompleksnih problemov, ki se pojavijo v družini. V ospredju je ustvarjanje odprtega prostora, v katerem so vsi sodelujoči udeleženi in v katerem vsak dogovor temelji na sporazumu. Družinske vezi so namreč nenadomestljive, zato je delo za boljše pogoje bivanja v družini nujno in vredno. Varnost starega človeka je v središču pozornosti – varuje se njegova identiteta ter občutek lastne vrednosti zanj samega ter za širše socialno okolje. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 78–79).

"Socialni delavec mora družino razumeti kot socialni sistem, kar pomeni, da posameznik ni izoliran, temveč je član interakcije. Nujno potrebno je razumeti, kako se člani med seboj povezujejo v bolj ali manj stabilen vzorec skozi čas. Družine danes obstajajo v številnih oblikah in s tem ustvarjajo popolnoma nove možnosti sorodstvenih omrežij za starega človeka. Tako mora socialni delavec raziskati tudi vse možne družinske vire za podporo starega človeka. Družine pogosto starega človeka vidijo kot problem in imajo odklonilen odnos do pogovora o drugih pomembnih ljudeh v njegovem življenju" (Greene, 1986, str. 100–104).

"S svojim znanjem o starih ljudeh je socialno delo občutljivo pri prepoznavanju potrebe starih ljudi po medgeneracijski skladnosti. Pri tem upošteva enakopravnost ne glede na starost ali drugo osebno značilnost, ki bi določala človeka ter ga razločevala od drugih. Na tak način se bojuje proti kakršnemukoli izključevanju in si prizadeva za opolnomočenje ranljivih članov družbe, med katere spadajo tudi stari ljudje. Kolikor se da, je potrebno omogočiti starim ljudem,

da so samostojni, hkrati pa pripravljene sprejeti tudi pomoč drugih z njihovim sodelovanjem" (Mali, 2014, str. 114).

"Viri za medgeneracijsko sodelovanje se skrivajo v nas samih. Na žalost pa sodoben način življenja onemogoča, da bi jih ljudje prepoznali. Zato potrebujejo pogled nekoga od zunaj, strokovnjaka, kot je na primer socialni delavec, ki lahko ljudi opozori na te vire ter jih naredi bolj razvidne za izboljšanje kakovosti sodelovanja" (Mali, 2014, str. 121).

Potrebno je preoblikovati načine povezovanja med generacijami in jih tudi uveljaviti, da s tem presežemo perspektivo, ki označuje demografske spremembe za demografski preplah. Le praksa nam lahko potrdi ustreznost novih načinov sodelovanja in povezovanja, ki bodo omogočili obstoj in razvoj družbe. Naša dejanja in ravnanja so tista, ki odsevajo prizadevanja za skupno dobro, kvalitetno in smiselno preživetje. Socialno delo ima svoje specifično znanje, s katerim lahko prispeva na vseh treh področjih medgeneracijskega sožitja (Mali, 2009a, str. 71).

Na mikro ravni, torej znotraj družine in socialnih omrežij, temelji delo na vzpostavljanju in krepitvi sožitja med generacijami ter odkrivanju virov za izboljšanje pomanjkljive medsebojne solidarnosti. Mali (2009a, str. 71) povzema, da je središče pomoči star človek in odkrivanje ter povečevanje njegovih lastnih zmožnosti in sposobnosti, da reši težave. Po Burack-Weissu in Brennanu (1991) navaja številne koncepte socialnega dela, ki so specifična na področju dela s starimi ljudmi. To so predvsem mobilizacija moči, maksimalno funkcioniranje, zagotavljanje okolja, ki ne omejuje, etičnost, spoštovanje etičnih razlik, sistemska perspektiva, postavljanje ustreznih ciljev. V ospredju je holističen pristop pri razumevanju človeka kot celote, skupaj z njegovimi potrebami. Uporabnik je partner v procesu pomoči, ima pravico do izbire pomoči ter je aktiven soustvarjalec pri iskanju rešitev in odgovorov.

Ramovš (2009b, str. 23–24) pravi, da lahko situacijo izboljšamo s celostno vzgojo vseh ljudi vseh generacij ter na tak način soustvarimo novo, drugačno solidarnost med ljudmi. Veliko odgovornost pa zraven tega nosijo tudi politika in znanosti, ki morajo aktivno iskati povsem novo naravnost do lastne vloge pri kakovosti sožitja med ljudmi. Na življenje morajo gledati kot na razvojno nedeljivo celoto od začetka do konca življenja, kar pa je mogoče le s povezovanjem dosedanjih znanstvenih spoznanj glede človekovih potreb. Navsezadnje je zelo težko odkriti temeljne zakonitosti človeka in družbe.

Ljudje kljub nenehnemu učenju na ostalih področjih menijo, da se komunikacije in sožitja ne rabijo učiti, saj ga obvladajo. Ob tem omeni Ramovš (2009a, str. 26–29) temeljno pravilo

izboljšanja sožitja, to je odgovornost samega sebe. Zmotno je torej prepričanje, da bo sožitje bolj kakovostno, ko se bodo zanj zavzeli vsi člani družine. Sožitje je sposobnost, ki se je naučimo. Ravno zato avtor poudarja, da je naloga socialne gerontologije s sodelovanjem drugih panog, izboljšanje kakovosti sožitja. Naštevava predvsem psihosocialne, zdravstvene, vzgojno-izobraževalne in okoljskoprostorske vede. Med temi lahko razberemo tudi vlogo socialnega dela pri krepitvi in dvigu sožitja.

Šverc in Flogie (2012, str. 35) dopolnita svoj pogled na izboljšanje medgeneracijskega sodelovanja z naslednjimi predlogi:

- potreba po poznavanju in razumevanju načina delovanja in razmišljanja drugih generacij,
- upoštevanje širših družbenih okoliščin, ki so vplivale na oblikovanje generacij,
- spodbujanje in cenjenje posebnih prednosti generacij,
- odpoved stereotipom o različnih generacijah,
- poslušanje in prilagajanje potrebam in interesom vsake generacije,
- vzajemno spoštovanje kot temelj odnosov,
- ustvarjanje odprte, praktične, spoštljive in vključujoče komunikacije,
- jasen pogovor o medgeneracijskih razlikah.

Da so spremembe nujne, se strinjata tudi Golob in Kožuh Novak (2015, str. 20–21), ki naštejeta številne predloge za izboljšanje medgeneracijskega sožitja na vseh treh ravneh. Ob tem izpostavita tudi pomembno vlogo usmerjenosti socialne politike:

- socialna pomoč za mlade družine v stiski,
- pomoč otrokom iz socialno ogroženih družin (šolska prehrana, učna pomoč, možnost vključevanja v šolske in obšolske dejavnosti),
- več priložnosti za zaposlovanje mladih,
- uvedba izobraževanja za neformalne negovalce,
- izobraževanja o medgeneracijskem sodelovanju za predšolske in šolske otroke.

Navedeni predlogi kažejo na veliko širino možnosti, kjer bi se medgeneracijsko sožitje še dalo okrepiti. Številčnost in odprtost predlogov in idej je pokazatelj nujnega doprinosa k dvigu ravni povezanosti ter sodelovanja med generacijami. Če želimo kakovostno in dostojno živeti in preživeti v današnji družbi, moramo čimprej pristopiti do tega kompleksnega zalogaja. En človek še ne spremeni sveta, skupna odločitev pa lahko naredi veliko. Velik prispevek je v naši

lastni odločitvi, da spremenimo odnos in pogled na starost in staranje. Sodoben svet nam ponuja neskončno možnosti za razvoj in rast, potrebno jih je le prepoznati in v njih videti priložnost.

2 PROBLEM

Socialno delo razvija ob prevladujočem negativnem pogledu na porušena razmerja med generacijami zaradi vsem dobro poznanega procesa staranja prebivalstva svoj pristop v popolnoma drugačno smer. Spremembe, ki bi naj bile škodljive za naše odnose, vidi kot potencial za krepitev in izboljšanje le-teh, ob tem pa namenja s svojim znanjem posebno pozornost starim ljudem, ki najpogosteje občutijo posledice današnjega hitrega tempa življenja. Stroka socialnega dela se usmerja na iskanje virov in možnosti, ki že obstajajo, vendar jih je najprej potrebno na primeren način odkriti, identificirati, potem pa s skupnim načrtovanjem tudi aktivirati. Priložnosti za kakovostnejše odnose pogosto že obstajajo, vendar jih je potrebno le bolj izpostaviti. Družinski člani potrebujejo podporo in pomoč, ki bosta osvetlili njihove medsebojne odnose, hkrati pa zavestno iskali poti k pozitivnim spremembam.

Tudi sama prihajam iz družine, kjer živim v istem gospodinjstvu skupaj z mamo in očetom ter njegovo mamo (mojo babico). Našo družino sem vedno dojemala kot zelo povezano in solidarno, pa vendar v zadnjih časih, ko sem tudi sama kot študentka veliko zdoma, gledam na situacijo popolnoma drugače. Opažam, da si vzamemo vedno manj časa za druženje in da so naši pogovori bolj redkobesedni, kljub temu pa še vedno odprtih rok nudimo vso možno pomoč naši babici. Menim, da h kvaliteti naših odnosov pozitivno prispeva širša družina, pri čemer največ prispevajo predvsem ženske sorodnice.

Na podlagi raziskav, s katerimi sem se seznanila, sem ugotovila, da je večina teh raziskav vsebovala zgolj dve generaciji ene družine. To je razlog, da sem se v svojo raziskavo odločila vključiti kar tri generacije znotraj ene družine, saj bom tako dobila bolj raznolike in pestre podatke. Izbor treh generacij mi bo omogočal, da primerjam podatke tudi glede na generacije ter tako odkrijem podobnosti in razlike med pripadniki posameznih generacij.

V svoji raziskavi bom prepoznavala razvite in obstoječe vzorce medsebojne pomoči in komunikacije v trigeneracijskih družinah. Pri tem bom upoštevala obstoj morebitnih konfliktov ter ostalih zaznanih razlik med generacijami, kot jih doživljajo družinski člani znotraj ene družine. Zanima me, ali družinski člani znajo ozavestiti šibke točke v odnosih in se jih zavedajo ter na katero izmed organizacij, institucij itd. bi se v primeru željenih sprememb obrnili. Z raziskavo želim družinskim članom približati njihove odnose in jih osvetliti, saj tok življenja pogosto jemljemo za samoumevnega.

Raziskava bo tako služila odkrivanju procesov v današnjih družinah, ki odsevajo medgeneracijsko (ne)solidarnost, kot jo doživljajo tri različne generacije. Nova dognanja o

potrebah po spremembah znotraj družine bodo razkrila, kakšno pomoč in podporo te družine še potrebujejo, da bo njihovo sodelovanje okrepljeno. Za socialno delo pomembno spoznanje se bo nanašalo na odkrivanje konfliktov ter nerazumevanja med generacijami, dodatno pa bom raziskala še ostale možne razlike in nasprotja, ki se pojavljajo. Za socialno delo bo izziv, da v prihodnosti razvije primerne metode in načine dela, s katerimi bo lahko podprlo in usmerilo družino, še posebej pa starega človeka znotraj nje, da bodo tako vsi družinski člani skupaj zmogli premagati krize ter ustvariti in vzdrževati spoštljivo, ne-konfliktno okolje.

Socialno delo s svojo perspektivo dojema negativne družbene spremembe kot izziv in priložnost za izboljšanje trenutno razrahljanih in šibkih družinskih odnosov. Pomembno spoznanje, ki ga bom osvetlila za stroko socialnega dela, bo tudi v ugotavljanju pomena, ki ga družini v današnjih časih in razmerah še pripisujejo posamezniki različnih starosti.

Temeljna raziskovalna vprašanja bodo naslednja:

- Kako dandanes družinski člani vrednotijo lastno družino?
- Na kakšen način potekajo v trigeneracijskih družinah procesi medsebojne pomoči?
- Na kakšen način se v trigeneracijskih družinah odraža solidarnost skozi spoštovanje in razumevanje ter skupno druženje?
- Kakšni so prevladujoči komunikacijski vzorci med družinskimi člani?
- Kakšno težo in pomembnost pripisujejo družinski člani medsebojnim konfliktom in kje vidijo razloge za njih?
- Katere so po mnenju pripadnikov treh generacij njihove največje medsebojne razlike?
- Kaj bi želeli družinski člani v medsebojnih odnosih spremeniti ali izboljšati ter kakšno pomoč bi pri tem potrebovali?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Izvedena raziskava je kvalitativna, saj temelji na besednih opisih, v katerih so družinski člani ubesedili lastne izkušnje družinskega življenja. Osnovno empirično gradivo predstavljajo pripovedi družinskih članov o življenju v njihovih družinah, s pomočjo katerih sem dobila širino informacij, ki jo potrebujem. Pridobljeno gradivo je obdelano na kvalitativen način, torej brez uporabe merskih postopkov, z ubeseditvijo. Raziskava je prav tako empirična, saj sem z njo na podlagi intervjujev zbrala novo gradivo (Mesec, 2009).

Teme, ki sem se jih pri raziskovanju dotaknila, so:

- vrednotenje družine,
- oblike podpore in pomoči,
- spoštovanje in razumevanje,
- skupno preživljanje časa,
- komunikacija,
- konflikti,
- medgeneracijske razlike
- potrebe po spremembah,
- podpora in pomoč za spremembe.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrument, uporabljen v raziskavi, je delno standardiziran vprašalnik. Zanj sem se odločila, ker omogoča sprotno reševanje nejasnosti in pušča intervjuvancem odprto pot pri odgovarjanju. Pri oblikovanju intervjuja sem najprej določila deset okvirnih vprašanj odprtega tipa, pri čemer sem dopustila možnost postavljanja dodatnih vprašanj in podvprašanj za večjo razjasnitev ter pridobitev informacij, ki so relevantne za mojo raziskavo. Vprašanja sem nato razdelila v pet osnovnih tem, ki sem jih naštel zgoraj. Vprašanja so se navezovala na pomen družine in bivanja v njej ter na oblike medsebojne pomoči in skupno druženje. Zanimalo me je tudi, kako družinski člani vrednotijo konflikte in zakaj menijo, da do njih sploh pride. Nazadnje sem osredotočila še na raziskovanje potrebne pomoči in podpore pri željenih spremembah na odnosni ravni v družini. Celoten vprašalnik se nahaja v prilogah št. 1 in 2.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo v moji raziskavi predstavljajo trigeneracijske družine v Republiki Sloveniji (mlada, srednja in stara generacija), pri čemer vse tri generacije živijo v istem gospodinjstvu v mesecu maju 2019. Starostne meje sem opredelila v skladu z mejami, ki sem jih zasledila na spletni strani Inštituta Antona Trstenjaka, kjer mlado generacijo predstavljajo posamezniki, stari od 0 do 25 let, srednjo generacijo od 26 do 65 let ter staro od 65 let naprej (Ramovš, 2010). Pri mladi generaciji sem se omejila na starost 10 let in več, saj menim, da bom dobila od starejših otrok oziroma mladostnikov bolj zanesljive informacije.

V svoj vzorec sem vključila štiri trigeneracijske družine v občini Središče ob Dravi. Gre za ruralno območje, zato predvidevam, da je prisotna večja zastopanost tako oblikovanih družin. Pri izbiri sem se najprej usmerila na tiste, ki jih sama poznam in so mi zaradi bližine tudi na voljo, torej je vzorec priročno neslučajnostni. Vzorec tako predstavljajo štirje družinski člani mlade, srednje ter stare generacije. Iz vsake družine sem vključila vse tri generacije, kar mi je omogočilo pridobiti tri različne generacijske perspektive v vsaki družini. Povprečna starost predstavnikov mlade generacije je bila 21,5 let, srednje generacije 49,5 let in stare generacije 79,75 let. V treh primerih je med srednjo in staro generacijo šlo za sorodstveno razmerje med snaho in taščo, v enem primeru pa za sina in mamo. Vsi predstavniki mlade generacije so študentje, vsi predstavniki srednje generacije pa so aktivno zaposleni.

3.4 Zbiranje podatkov

Pred izvedbo intervjujev sem najprej kontaktirala družinske člane, povečini iz mlade generacije, ki sem jih poznala, ter jih povprašala po zainteresiranosti za sodelovanje. S celotno družino sem se vnaprej dogovorila, kdaj se bomo dobili. Pred začetkom intervjuja sem vključene prosila tudi za dovoljenje glede snemanja. Intervjuji so potekali na domu posameznih družin, in sicer z vsako generacijo posebej, saj sem sklepala, da bodo tako odgovori bolj pristni in raznovrstni. Vsi intervjuji so bili izvedeni med 10. in 25. majem 2019 ter posneti z mobilnim telefonom. Največ dvomov glede zanesljivosti odgovorov sem imela pri vprašanjih glede konfliktov in nasprotij med generacijami v družini, saj gre za dokaj zasebne in mogoče tudi občutljive teme, ki jih ljudje ne želijo deliti z drugimi. Okoliščina, ki je lahko tako olajševalna kot tudi oteževalna, pa je naše poznanstvo. Predvidevam, da so mi bili intervjuvanci zaradi poznanstva pripravljani zaupati iskrene odgovore, po drugi strani pa je bil to mogoče tudi razlog, da so bili njihovi odgovori bolj skromni.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Zbrane podatke sem obdelala na kvalitativen način. Posnete intervjuje sem najprej prepisala v program Word, pri čemer sem namesto narečnih izrazov uporabila knjižne. Odgovore sem razdelila glede na teme ter jih razvrstila tudi po generacijah (najprej mlado, potem srednjo in še staro). Nato sem označila pomembne dele besedila ter besede in besedne zveze, ki so se mi zdele odločilnega pomena za vrednotenje rezultatov. Postopek določanja enot kodiranja je dodan v prilogi št. 4. Vsakemu intervjuju sem določila črko in zraven vsake enote zapisala še številko. Tako so odgovori mlade generacije zajeti v intervjujih od A do D, odgovori srednje generacije v intervjujih od E do G in odgovori stare generacije v intervjujih od I do L. Intervjuji so dodani v prilogi št. 3.

Pri odprtem kodiranju sem oblikovala tabelo, kjer sem v prvi stolpec zapisala črko in številko izjave, v drugi stolpec izjavo, nato pa sem pripisala še pojem ter določila kategorijo in temo. Na tak način mi je tabela omogočila večjo preglednost nad velikim številom podatkov. Postopek odprtega kodiranja je dodan v prilogi št. 5 (Mesec, 2009, str. 21).

Preglednica št. 3.1.: Primer odprtega kodiranja

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	je najpomembnejša v življenju	najvišja vrednota	prioritetna skupina	pomen družine
A2	so ljudje, ob katerih se počutim varno	varnost zaradi ljudi	varovalna funkcija	pomen družine
A3	sreča	sreča	emocionalna vrednost	pomen družine
A4	skupno bivanje omogoča povezanost	povezanost	dejavnik družbenosti	pomen družine

Sledilo je osno kodiranje. Dobljene teme, kategorije in pojme sem razvrstila oz. klasificirala tako, da sem pod vsako temo zapisala kategorijo in pod njo po alinejah naštel pripadajoče pojme (Mesec, 2009b, str. 22). Celotno osno kodiranje je dodano v prilogi št. 6.

Primer:

KOMUNIKACIJA

- Kakovost komunikacije
 - Površinskost (A32, I18)
 - Srednje dobra (B25)
 - Med srednjo in mlajšo generacijo zelo dobra (B26)

- S starejšo generacijo zelo slaba (B27)
- Možnost za izboljšanje komunikacije (D23, D27)
- Sprejemljiva komunikacija (D26)
- Dobra (F20, G18, K15)
- Boljša komunikacija z mlajšo generacijo (F21)
- Nezadostnost (F24)

Za lažje razumevanje rezultatov in raziskovalnih tem, sem definirala tudi naslednje glavne pojme:

- **Pomen družine** – pojem se nanaša na posameznikovo subjektivno vrednotenje in pripisovanje pomembnosti družini kot skupnosti.
- **Oblike podpore in pomoči** – pojem zajema različne oblike dejavnosti in aktivnosti, s katerimi družinski člani drug drugemu zagotavljajo potrebno pomoč, prav tako pa jo od drugih družinskih članov tudi sami prejemajo.
- **Spoštovanje in razumevanje** – pojma se nanašata na dve značilnosti v odnosu med družinskimi člani, ki temelji na medsebojnem upoštevanju in poslušanju drug drugega.
- **Skupno preživljanje časa** – pojem opisuje različne oblike in priložnosti ter skupen čas, ki ga družinski člani vseh treh generacij preživijo drug z drugim.
- **Komunikacija** – pojem opredeljuje procese medsebojne izmenjave besed in nebesednih znakov, s katerimi družinski člani med seboj prenašajo sporočila in se sporazumevajo.
- **Konflikti** – pojem zajema negativne in šibke točke v odnosih med družinskimi člani, ki vodijo v nerazumevanje in napeto družinsko ozračje. Ob tem zajema tudi vzroke za nastale konflikte in odzive na njih ter strategije, s katerimi se družinski člani spopadajo s konflikti.
- **Medgeneracijske razlike** – pojem opredeljuje značilnosti, ki bistveno ločujejo tri generacije znotraj družine, pri čemer se te značilnosti navezujejo zlasti na osebnostne lastnosti in starostne spremembe.
- **Potrebe po spremembah** – pojem opisuje različne vrste sprememb, ki si jih posamezni družinski člani želijo na odnosni ravni v družini.
- **Podpora in pomoč za spremembe** – pojem se nanaša na predloge družinskih članov glede vrste pomoči, ki je po njihovem mnenju potrebna, da bi lahko dosegli željene spremembe.

Slabost metodologije vidim v zastavljenih vprašanjih. Pri določenih kategorijah sem namreč težko primerjala generacije med seboj, ker sem imela premalo odgovorov. Vzrok za to so verjetno bila preširoko zastavljena vprašanja, zato bi bilo boljše, če bi vprašanja razdelala. Tako bi sicer bilo vprašanj več, vendar bi v vsakem spraševala zgolj po eni stvari. Takšno je npr. vprašanje Kako bi opisali komunikacijo v vaši družini?, ki je zastavljeno zelo široko, zato so intervjuvanci nanj odgovarjali zelo različno. Nekateri so se bolj osredotočili na vsebino pogovorov, drugi na pogostost, tretji na motnje v komunikaciji itd. Ob velikem številu intervjujev sem tako dobila raznolike odgovore, med katerimi je bilo težje prepoznati podobnosti in skupne točke, še težje pa je bilo prepoznati podobnosti med generacijami. Mogoče bi bilo podobnosti lažje prepoznati, če bi vključila večje število družin. Ravno zaradi premajhnega števila vključenih, dobljenih ugotovitev nikakor ne morem posploševati na vso populacijo, poleg tega pa menim, da posploševanje onemogoča tudi specifičnost vsake družine. Na področju družinskega življenja ni naravnih zakonitosti, ki bi veljale za vse, prav tako pa so različne tudi izkušnje življenja v trigeneracijski družini.

4 REZULTATI

V nadaljevanju bom predstavila rezultate glede na teme, ki sem jih navedla v poglavju Metodologija. Vsaka raziskovalna tema je označena kot podpoglavje. S krepko pisavo so označene kategorije, ki sem jih oblikovala v postopku odprtega kodiranja.

4.1 Vrednotenje družine

Družinski člani lastni družini v veliki meri pripisujejo predvsem **emocionalno vrednost**. Družina jim predstavlja srečo (*Sreča je beseda, ki bi najbolje opisala pomen* (A3)), toplino (*Družina zame predstavlja nekaj toplega* (B1)), veselje (*Predstavlja mi veselje* (D2)), dobro počutje (*Pomembno je, da se kot član znotraj družine dobro počutiš* (E4)) in sproščenost (*Pomen družine mi predstavljajo ljudje, s katerimi se počutim sproščeno* (F2)). Iz nje izvira tudi občutek brezpogojne ljubezni (*Družina so ljudje, ki jih imam rada ne glede na vse* (I1)), spoštovanja (*Jaz osebno kot pripadnik mlade generacije bolj spoštujem in razumem starejše* (C6)) in potrpežljivosti (*bivanje pa strpnost med generacijami* (G4)). Večje število članov v družini omogoča tudi lažjo skrb za celotno skupnost (*Zaradi trigeneracijske družine lažje skrbimo za našo skupnost* (C5)). Naslednja trditev pa kaže tudi na to, da je družina skupnost, ki je v očeh družinskega člana idealna, saj je bil sam tisti, ki je lahko bistveno prispeval k oblikovanju družine (*Pomeni mi..., hkrati pa, da sem ustvarila nekaj, kar je moje in je takšno, kot si želim* (F5)).

Sodelujoči prepoznavajo družino tudi kot pomemben **dejavnik družabnosti**, saj presega osamljenost in izoliranost (*Družina mi daje občutek, da nisem osamljena in sama* (K1)). Skupen je občutek povezanosti (*Skupno bivanje omogoča povezanost* (A4)), družinskim članom pa je pomembno predvsem to, da se znotraj družine počutijo kot njen sprejet član (*Daje mi občutek pripadnosti* (C4)).

Pomen družine je tudi v njeni **varovalni funkciji**. Sogovorniki prepoznavajo komponento varnosti (*Družina zame predstavlja nekaj varnega, je varno zatočišče* (B3)), ki jo družina zagotavlja svojim članom. Občutek varnosti izhaja iz obkroženosti z ljudmi (*To so ljudje, s katerimi se počutim varno* (F1)). Družina predstavlja tudi kraj, kamor se družinski člani radi vračajo (*Pomembno je ...in se rad vračaš k njej* (E5)), saj je za družino značilna stabilnost (*Predstavlja mi trdnost* (D1)).

Družina je za njene člane v manjšini **prioritetna skupina** (*Družina je zame vedno na prvem mestu* (E1)). Vrednotijo jo kot najpomembnejšo stvar v življenju (*Družina je zame*

najpomembnejša v življenju (A1)), hkrati pa je tudi njegov temelj (*Družina je steber vsega* (E2)).

Obenem je družina za vključene tudi **vir pomoči**, kar ovrednotijo družinski člani v manjši meri. Kadar potrebujejo pomoč, se na družino lahko zanesejo (*Lahko se nanjo zanesem, kadar rabim pomoč* (C1)), saj so jim ostali družinski člani vedno pripravljeni pomagati (*Družina pomeni zame pripravljenost za pomoč, ko jo rabiš* (G6)).

4.2 Oblike podpore in pomoči

V nadaljevanju me je zanimalo, na kakšen način med člani trigeneracijskih družin poteka izmenjava pomoči.

Najbolj zastopana oblika pomoči je **pomoč pri gospodinjskih opravilih**. Intervjuvanci navajajo, da ostalim družinskim članom kuhajo (*Babici skuham* (D9)), ob čemer se nekateri natančno opredelijo, da gre predvsem za kuhanje kosila (*Drugim skoraj vsak dan skuham kosilo* (K3)). Pomoč zagotavljajo tudi s pranjem perila (*Tašči npr. operem perilo* (E10)) ter pri hišnih opravilih (*Hčerka mi pogosto pomaga pri hišnih opravilih* (E12)) in čiščenju hiše (*Pomagajo mi pri čiščenju hiše* (K5)). Pri zagotavljanju te vrste pomoči v večini izstopa mlada generacija.

Med družinskimi člani se pogosto izmenjuje tudi **emocionalna podpora**. Ta odseva skozi pogovore (*Staršema posvetim veliko pogovorov in jima pomagam, da se tako sprostita zaradi napornega delavnika* (D7)). Obenem je prisotnega veliko spodbujanja (*Starša mi stojita ob strani in me podpirata* (A17)) in svetovanja (*Od otrok prejmem včasih tudi kak nasvet* (H10)). Največ emocionalne podpore zagotavlja srednja generacija (*Otrokom nudim pomoč pri odločanju* (H7), *svetovanju* (H8)), ob čemer se dva predstavnika natančno opredelita, da nudita tovrstno podporo svojim otrokom.

Materialna pomoč med generacijami se pojavlja predvsem v obliki denarja oz. finančne pomoči. V večini imajo izkušnje prejemanja materialne pomoči mladi družinski člani s strani svojih staršev, torej srednje generacije (*Starša mi vračata pomoč predvsem finančno* (A16)). Prav tako povesta tudi dve pripadnici stare generacije, da jima mlajše generacije finančno pomagajo (*Mlajše generacije mi pomagajo finančno* (J6), *Nudijo mi finančno pomoč* (K6)).

Približno v enaki meri je zastopana tudi **fizična pomoč**, saj si družinski člani med seboj pomagajo zlasti pri delu (*Drugima dvema generacijama nudim pomoč v obliki fizične pomoči* (B5)). Pri tej kategoriji sta zastopani zgolj mlada in srednja generacija.

Manjši delež pripadnikov trigeneracijskih družin je navedel tudi **pomoč pri osebni rasti, pomoč pri mobilnosti ter informacijsko pomoč**. Predstavnica mlade generacije je opisala, na kakšen način sama prejema pomoč pri osebni rasti: »*Od starejše generacije prejemam pomoč v prenosu znanja in veščin (B7), kar mi pomaga tudi pri osebni rasti (B8).*« Dve pripadnici stare generacije sta podelili izkušnjo zagotavljanja pomoči pri gibanju, kadar potrebujeta prevoz (*Vnuk in tašča ali moj sin me odpeljejo do trgovine pa tudi k maši (K4)*). Prav tako stara generacija prejema pomoč pri uporabi sodobne tehnologije (*..., ji pomagam pri uporabi tehnologije (D10)*) ter pri organizaciji (*Od njih dobim pomoč pri..., organizaciji, pri zdravstvenih storitvah (L9)*).

Med pripovedovanjem o izkušnjah izmenjave pomoči je bilo v odgovorih moč prepoznati tudi **omejitve zagotavljanja pomoči**, na katere sta opozorila dva predstavnika srednje generacije ter ena predstavnica stare generacije. Iz odgovorov je razvidno, da je vzrok za omejitve predvsem starost ter z njo povezane spremembe (*Glede na moje zdravstveno stanje in leta težko kaj nudim (I4), fizično nisem več sposobna (I5)*). Izkušnje ene izmed predstavnic srednje generacije kažejo na odsotnost prejemanja pomoči s strani stare generacije, saj prejema le kritike (*Od starejše generacije ne prejemem nobene pomoči, le kritike (F14)*).

4.3 Spoštovanje in razumevanje

Spoštovanje in razumevanje med generacijami se znotraj družine izražata na različne **načine**. Družinski člani oboje izkazujejo predvsem skozi medsebojno skrb (*To se kaže v skrbi drug za drugega (A22)*), odraz spoštovanja in razumevanja pa vidijo tudi v zagotavljanju pomoči (*Če rabim pomoč, jo dobim v kakršnikoli obliki (G12)*). Spoštovan in razumevajoč je tudi njihov medsebojni odnos (*To se kaže v odnosu (A21)*), ki temelji na upoštevanju drug drugega (*Spoštujemo se tako, da upoštevamo drug drugega (I11)*), skupnih odločitvah (*V...odločitvah (H13)*) ter zdravem humorju (*To se kaže tudi v pristnem odnosu v smislu zdravega humorja (G13)*). Posebej izstopa izjava predstavnice mlade generacije, ki pove, da si spoštovanje in razumevanje izkazujejo z objemi (*...izražajo spoštovanje in razumevanje ter objemi (D18)*).

Družinski člani različno ocenjujejo tudi **kakovost spoštovanja in razumevanja**. Pogostejši so negativni odgovori, ki kažejo na to, da je spoštovanje in razumevanje med generacijami slabo (*Glede razumevanja pa včasih spodleti (A23)*). Dva predstavnika mlade in srednje generacije spregovorita o tem, da imata oba izkušnje slabega razumevanja predvsem stare generacije oz. kot pove predstavnica srednje generacije, obojega ni moč niti zaznati (*Med srednjo in starejšo generacijo ni možno zaznati razumevanja in spoštovanja (F15)*). Po drugi strani je spoštovanje

in razumevanje med različnimi generacijami dobro (*Menim, da je med vsemi generacijami visoko razvito spoštovanje* (A20)), pri čemer to bolj velja za mlado in srednjo generacijo (*Razumevanje med mlajšo in srednjo generacijo je zelo dobro* (B12), *saj je prisotna velika mera spoštovanja* (B13)). O **smeri spoštovanja in razumevanja** pripadnica mlade generacije pove: »*Spoštovanje je bolj enosmerne narave* (B17), *saj mlajša generacija spoštuje starejšo* (B18), *starejša pa ne spoštuje mlajše generacije* (B19).« Izjava dodatno podkrepi izkušnje boljšega medsebojnega razumevanja mlade in srednje generacije, pri čemer je krivda za slabše razumevanje stare generacije pripisana nespoštovanju z njene strani.

Ob razmišljanju odkrivajo družinski člani tudi **vzroke za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja**. Dva predstavnika mlade generacije navajata, da ima vsak kdaj slab dan in mu zaradi tega primanjkuje volje za pogovor (... , *vsak ima kdaj slab dan ali pa mu preprosto ni za govoriti* (A24)). Zadovoljivo mero spoštovanja in razumevanja onemogoča tudi sodoben način življenja (*Vsak si želi mir po napornem dnevu* (A25)). Generacije pod isto streho imajo tudi različna mišljenja (*Medtem ko je razumevanje med mlajšo generacijo in starejšo mnogo slabše* (B15) *zaradi preveč drugačnega razmišljanja* (B16)), kar vodi do nerazumevanja stare generacije (*Včasih ne razumemo babice ali ona ne razume nas* (D15)).

Sogovorniki po drugi strani navajajo tudi stvari, ki jih povezujejo in omogočajo spoštovanje ter razumevanje med njimi. **Temelje** za obstoj obojega vidita mlada in srednja generacija v podobnem načinu življenja (*Razumevanje med srednjo in mlajšo generacijo je dosti boljše* (F16), *saj imata podobne poglede na življenje in tok življenja* (F17)). Predstavnica srednje generacije pojasni boljše razumevanje s svojo hčerko: "*Mlajša generacija so vseeno moji otroci in sem jih vzgojila sama in imajo privzgojene vrednote, ki so podobne mojim* (F36)."

4.4 Skupno preživljanje časa

Skupaj preživeti trenutki se od družine do družine razlikujejo po **pogostosti**. Vključeni družinski člani navajajo, da z ostalima generacijama preživijo največ časa ob koncu tedna (*Z ostalima generacijama le za vikend* (B20)). Trije predstavniki mlade generacije imajo čas za druženje z ostalima generacijama le za vikend, saj so čez teden odsotni. Dva predstavnika srednje generacije ob tem dodajata, da sta za skupna srečanja značilna slučajnost in prosti čas (... , *kolikor imamo časa in smo doma ob istem času* (E18)). Količina skupaj preživetega časa se giblje od 1 do 5 ur dnevno (*S staro generacijo preživim povprečno 1 uro na dan* (A29), *Z mamami dnevno od 2 do 3 ure* (H16)).

Medtem preživijo člani mlade generacije s srednjo generacijo več časa kot s staro generacijo (*Več časa preživim s srednjo generacijo* (A26)), eden izmed odgovorov pa se nanaša na še mlajšo generacijo od njih samih (*Največ časa preživim s svojim mlajšim bratcem* (D19)). V odgovorih stare generacije se dvakrat pojavi tudi občutek osamljenosti starega človeka (*V večini čas preživim sama* (J19), ... *meni pa se včasih vleče dan* (I36)). Predstavnica srednje generacije izpostavi, da so skupaj bolj poredko (*To je včasih zelo redko* (E19)).

Družinski člani se med seboj večinoma družijo ob obrokih, predvsem ob kosilu (*Skupna druženja so pri kosilu* (H18)). Priložnost, ko so skupaj, je tudi zajtrk (... , *to je večinoma ob zajtrku* (A30)). Vse tri pripadnike družin prav tako povezuje in družijo delo (*Podružimo se..., kadar si pomagamo* (K11)). Nekateri si vzamejo tudi čas za skupne izlete (... , *z otroci gremo kam na izlet* (H19)) ali pa skupni čas preprosto preživijo ob druženju in pitju kave (... , *le za vikende se podružimo ob klepetu in kavici* (J20)).

Nezanemarljive so tudi izkušnje sodobnih družin, ki kažejo na pomanjkanje časa za skupna druženja. Kot **dejavnike pomanjkanja časa** prepoznavajo sogovorniki predvsem današnji hiter ritem življenja in s tem povezano odsotnost zdoma zaradi službe ter ostalih obveznosti. Zanimivo je, da na to v večji meri pomisli stara generacija, saj verjetno sama najbolj občuti vplive. Predstavnica stare generacije je strnila svoja spoznanja: "... , *mladina je čisto v svojem svetu* (J31), *imajo svoje stvari* (J32) *in veliko obveznosti* (J33). *Vedno morajo nekje biti in hitijo* (J34)." Podobno lahko zasledimo tudi v naslednji izjavi predstavnice stare generacije: "*Bolj malo se vidimo, saj so vsi veliko zdoma* (I13), *sin in tačča po službah* (I14), *vnukinja pa študira* (I15)." Predstavnica mlade generacije podpre omenjene trditve z naslednjim: "*Danes se odvija vse tako hitro* (A56) ... *služba vedno bolj stresno vpliva na družinsko življenje in odnose* (A59)."

4.5 Komunikacija

Naslednji pomemben element, ki določa družino, je tudi komunikacija. Vprašanje na to temo je bilo zastavljeno zelo široko in je družinskim članom omogočilo raznovrstnost odgovorov.

Kakovost svoje komunikacije pripadniki trigeneracijskih družin na eni strani opisujejo kot dobro (*Komuniciramo dobro* (K15)), istočasno pa drugi menijo, da komunikacija ni tako dobra. Opišejo jo kot površinsko (... *in vse se pove bolj na kratko* (I18)) in nezadostno (... , *vendar nikoli nič ni dovolj dobro ali pa ustrezno* (F24)). Predstavnica mlade generacije izhaja iz izkušenj: "*Komunikacijo bi opisala kot srednje dobro* (B25), *saj je komunikacija med srednjo in mlajšo generacijo zelo dobra* (B26), *medtem ko je s starejšo generacijo zelo slaba* (B27)."

Na podoben način to zaznava tudi predstavnica srednje generacije: "*S starejšo generacijo je sicer dosti slabša kot z mlajšo (F21).*"

Pogoste so tudi **motnje** v komuniciranju, ki jih priznavajo sodelujoči, zlasti mlada in srednja generacija. V vsaki družini obstajajo razlike med motilci. Skupna poteza v dveh odgovorih mlade in srednje generacije je predvsem pomanjkanje časa, ki onemogoča dober pogovor (*Ni časa, da bi se usedli in pogovarjali na dolgo in široko (A33)*). Drugi družinski člani omenjajo še prehitro komuniciranje (*Dostikrat se kaj pove na hitro (A34)*), pozabljivost in pomešanje informacij (*in potem se stvari zamešajo in pozabijo (A35)*), težavno sklepanje kompromisov (*Težko je najti kompromis (B29)*) ter svojeglavost (*Naša komunikacija bi pri določenih stvareh lahko bila boljša (D23)*), saj se včasih za brez veze skregamo (*D24*), sploh ko želi kdo imeti stvari narejene po njegovo (*D25*)).

Pogovori v družinah se navezujejo na različne **vsebine**. Intervjuvanci povejo, da se pogovarjajo o pomoči (*Komuniciramo predvsem, kadar rabimo pomoč drug od drugega (C25)*) in o tem, kakšne načrte imajo v prihodnosti (*Večkrat si pripovedujemo..., kakšne načrte imamo za prihodnost (C29)*). Medsebojni pogovori nanesejo tudi na pogovor o preteklem dnevu ter dogajanju v službi (*Večkrat si pripovedujemo o preživelem tednu (C26)*), kako je bilo v službi (*C27*), kako smo opravili obveznosti (*C28*)).

O **pogostosti komunikacije** so člani trigeneracijskih družin povedali, da je komuniciranje povečini redko, kar dokazujejo naslednje izjave: *Zaradi odsotnosti vseh je komunikacija občasna (L14) in redka (L15)*, *V splošnem je sprejemljiva (D26)*, *a bi jo lahko še izboljšali (D27)*, *sedaj, ko se med tednom ne slišimo pogosto (D28)*. Pogovarjajo se tudi takrat, kadar je to bolj potrebno (*Komuniciramo, kadar je potrebno (K13)*)).

4.6 Konflikti

Družinski člani so bili pripravljene spregovoriti tudi o prisotnih konfliktih med njimi.

Nastale konflikte sodelujoči v večini **vrednotijo** negativno. Razumejo jih kot nepotrebne (*Konflikti niso potrebni, če nimajo konstruktivnih ugotovitev, do katerih pridemo (D29)*), nekoristne (*Še manj se mi zdijo koristni, ker je potem med nami neka napetost (L19)*), škodljive (*Vsak konflikt je škodljiv (B31)*) in resne (*Včasih so konflikti kar resni (I21)*). Na drugi strani jih nekateri sodelujoči ocenjujejo kot normalne (*Ne zdijo se mi pomembni, ker vem, da je to normalno (E27)*) in potrebne (*Konflikti včasih morajo biti, ker si lahko poveš stvari, ki si jih drugače ne bi (G20)*), saj omogočajo reševanje dolgotrajnih zamer (*..., kadar z njimi rešujemo dolgotrajne zamere (C31)*) in krepijo odnos (*in s tem delamo odnos močnejši (C21)*)).

Viri konfliktov zajemajo široko paleto različnih področij. Predvsem pripadniki mlade in srednje generacije razloge za konflikte velikokrat pripisujejo staremu človeku. To so npr. vztrajanje pri svojem in svojeglavost (... *ker stari ljudje vedo biti svojeglavi* (A46)), radovednost (...*radovedni* (A47)), občutljivost (*S starejšo* (G23), *ker so občutljivi* (G24)), lenoba (...*in leni* (G25)) in nerganje (*Kadarkoli želim nekaj časa preživeti z babico in z njo malo poklepetati, ta klepet ne traja dlje kot nekaj minut, saj vedno znova opazim, da so ona, njene zdravstvene težave in nerganje glavne tematike* (B33)). Stari ljudje po mnenju srednje generacije ne razumejo mlade generacije (*Razlog je večinoma nerazumevanje mlajše generacije danes kot take* (E33)). Pripadnica srednje generacije pove, da je težava v prilagajanju potrebam starega človeka (*Nastajajo konflikti s starejšo generacijo* (F27), *saj se je težko prilagoditi njenim potrebam, med tem ko se sama niti malo ne prilagodi* (F28)). Med drugim se konflikti nanašajo na delo (*"Zakaj nisi naredil tega, to moraš narediti tako"* (C37)), specifično na kuhanje (*Nastanejo zaradi vsakdanjih stvari in poteka* (A39), *to je npr. kaj se bo skuhalo* (A40)).

Zanimiva so razmišljanja predstavnic stare generacije, ki povedo, kaj so po njihovem mnenju povodi za konflikte. Omenijo upad njihovih sposobnosti (*To so konflikti glede tega, kaj še lahko naredim* (I24) *in kam grem* (I25), *ker ne morem več toliko kot nekoč, pa bi še vedno rada* (I26)), nerazumevanje starosti in starostnih sprememb (*Konflikti so, ker nihče ne razume, kako težko je biti star in ne moreš delati kot si lahko nekoč* (J21)), nerazumevanje hitrega tempa življenja (*Vsi nekam hitijo, sama pa jih ne dohajam* (J22)), različnost življenjskih navad (*Zaradi neujemanja mojih in njihovih življenjskih navad prihaja do raznih nesporazumov...* (J23)) ter neubogljivost (*Navezujejo se na neuboganje* (K18)) in neposlušnost (... *ker me včasih ne poslušajo* (K20)). Ena izmed predstavnic izrazi pomanjkanje potrpljenja do nje (*Po moje je več konfliktov z mlajšo generacijo* (J26), *saj nimajo potrpljenja zame* (J27)).

Na obstoječe konflikte se družinski člani **odzovejo** z različnimi občutki. Ena predstavnica mlade generacije meni, da konflikti niso vredni obremenjevanja (*Včasih sem si to bolj jemala k srcu, potem pa vidiš, da ni vredno* (A37)), medtem ko druga navaja prizadetost ob nastalih konfliktih (*Vsak konflikt, ki se zgodi, ..., vsakega malo prizadene* (B32)). Predstavnica srednje generacije poudari, da nimajo večjega vpliva na njo (*Me ne zaznamujejo preveč* (E25)), *se ne ukvarjam z njimi* (E26)). Predstavnica stare generacije ob njih občuti užaljenost (...*vsaj sama se počutim užaljeno* (I22)) ter nemoč (*in nemočno* (I23)).

Člani družin poročajo tudi o **smeri konfliktov**. Mlada generacija v konflikte najpogosteje zaide s staro generacijo (*Seveda največ konfliktov nastane s staro generacijo* (B34)). Ena izmed pripadnic mlade generacije pa trdi, da so bolj zastopani konflikti s srednjo generacijo (*Več konfliktov imam s starši oz. s srednjo generacijo* (C38)). Tudi pripadniki srednje generacije se pogosteje zapletejo v konflikte s staro generacijo (*V primeru nastalih konfliktov opažam, da je to pretežno s starejšo generacijo* (F35)), omenjeni pa so tudi otroci, torej mlada generacija (*Včasih imam jaz kakšna manjša nesoglasja z otroci* (H28)). Stara generacija se v družini večkrat znajde v konfliktih z obema generacija (*Z obema občasno* (I27)).

V odgovorih je bilo moč zaslediti tudi **strategije spopadanja s konflikti**, s katerimi družine rešujejo medsebojne konflikte. Ena izmed teh je prilagajanje (*Pomembno je dosti prilagajanja* (E7)). Ne-konfliktno klimo v družini vzdržujejo tudi z vzpostavljanjem pravil in meja (*Zaradi tega smo si določili meje in pravila, ki se jih držimo, in zato kar dobro uspevamo* (H27)), konflikte pa ublažijo tudi s pogovorom (*..., ampak na koncu vedno najdemo skupno pot in se pogovorimo* (D16)) ter oblikovanjem skupnega sporazuma (*..., iskanja drugih rešitev, ki bi nekako pripomogle k udobnejšemu življenju starostnika* (F23)). Pozornost vzbudi naslednja izjava: "*..., pomembno je v taki situaciji, da negativizem ne premaga pozitivizma* (H35)", ki v ospredje postavlja pozitivno naravnost v konfliktnih situacijah.

4.7 Medgeneracijske razlike

Tri generacije znotraj družine se med seboj v največji meri razlikujejo glede na **osebne lastnosti**. Ob tem vprašanju so sodelujoči družinski člani sicer dobili asociacije na različne stvari. Večinsko mnenje je, da gre predvsem za razlike v razmišljanju (*Babica razmišlja drugače kot jaz in mama* (D35)). To je tudi najpogostejši odgovor mlade generacije. Skoraj enako je zastopano stališče, da se razlike pojavljajo v vrednotah (*... ter koliko je za koga določena stvar pomembna ali ne* (E37)) ter v pogledu na svet (*Mislím, da je tukaj razlog predvsem drugačen pogled na stvari* (F39)). Generacijske razlike se kažejo tudi v različnih mnenjih (*Vsak ima svoje mnenje* (A51)) in so posledica različnih okoliščin odraščanja (*... in tudi ko sem jaz odraščala, so bili drugačni časi* (I34)), ki so bistveno vplivale na obstoječe razlike. Predstavnica srednje generacije ter dve predstavnici stare generacije so ob tem opozorile na **starostne spremembe** (*Sem starejša, počasnejša* (L25)).

4.8 Potrebe po spremembah

Pri predzadnjem vprašanju me je zanimalo, kaj si želijo družinski člani v svojih odnosih izboljšati ali spremeniti.

V odgovorih sem v največji meri prepoznala **potrebo po komunikaciji**. Intervjuvanci si želijo več komunikacije (*Da bi se več pogovarjali o podzavestnih globljih temah in ob nastopu konfliktov* (D37)), v kateri se izraža zanimanje drug za drugega (*Želel bi si tudi več komunikacije* (C50), *zanimanja* (C51)). To potrebo poudarja predvsem mlada generacija.

Izražena je tudi **potreba po družbi**. Pripadniki vseh treh generacij so se strinjali, da si želijo več časa, ki bi ga lahko namenili skupnemu preživljanju časa (*Da bi imeli več časa drug za drugega* (E38)).

Družina zadovoljuje tudi **čustvene potrebe**, ki pa jih nekateri družinski člani omenjajo kot nezadovoljene. Pri tej vrsti potreb so zastopani zgolj pripadniki mlade generacije. Poročajo o tem, da bi želeli imeti več časa zase (*Ni več ..., časa za sebe* (A58)), več medsebojnega izkazovanja brezpogojne ljubezni (*Izboljšati bi si želel izkazovanje ljubezni na način, ki ti da občutek brezpogojne ljubezni* (C47)) ter več ravnodušnosti (*Da ... in bi bili bolj umirjeni* (D38)).

Mnenje, da **spremembe niso potrebne**, je izrazito zastopano pri srednji in stari generaciji, medtem ko se v tej kategoriji ne pojavi niti en odgovor pripadnikov mlade generacije. Srednja in stara generacija sta prepričani, da v svojih družinskih odnosih ne želita ničesar spremeniti (*V svoji družini ne bi ničesar spreminjala* (F42)). Intervjuvanci svojo odločitev v nadaljevanju utemeljijo z izjavami: "*Vem, da se za svojo družino potrudim maksimalno* (F43), *več kot dajem ne morem dati* (F44), *ne morem ničesar spremeniti* (J35)", "*Kar sem naredila, sem naredila* (J36)". Njihovo razmišljanje kaže na maksimalen trud, ki so ga vložili v doseg za spremembe ter s tem povezano nezmožnost večjega razdajanja družini.

4.9 Podpora in pomoč za spremembe

Udeleženi člani družin so pri zadnjem vprašanju razmišljali o potencialnih virih pomoči in podpore za doseg željenih sprememb.

V prvi vrsti prevladuje mnenje, da bi lahko dosegli spremembe **z lastno pomočjo** in trudom. V to sta prepričani predvsem mlada in srednja generacija, ki vidita rešitev v zavestni odločitvi vsakega izmed družinskih članov ter v skupni podpori (*Verjetno bi si potem vsak moral to narediti za prioriteto* (A60), *Menim, da bi pri morebitnih spremembah potrebovala vso*

podporo ožje družine, ne le družinskih članov pod isto streho (B46)). Ob tem vprašanju je na strokovno pomoč pomislila zgolj mlada generacija (... in tudi strokovno pomoč (B47)), in sicer vidi rešitev v vključitvi družinskega terapevta (Potrebovali bi ... ali morda družinskega terapevta (D41)) ali osebe, ki ni emocionalno vključena v družinsko situacijo (... ali osebo, ki ni emocionalno vključena v zadevo (D42)). Tri predstavnice stare generacije so se ob tem jasno opredelile, da pomoči sploh ne potrebujejo (Ne rabim pomoči (K24)), medtem ko je ena izmed njih izrazila neznanje o tem, kam se lahko obrne po pomoč (Ne vem, na koga bi se lahko obrnila po pomoč (I40)). Da pomoč ni potrebna, se strinjata tudi dve predstavnici srednje generacije (Mislim, da ne potrebujemo nobene pomoči (F45)).

5 RAZPRAVA

Na podlagi dobljenih odgovorov sem ugotovila, da dandanes generacije družino vrednotijo pozitivno in ji pripisujejo velik osebni pomen, pri čemer pripadnost generaciji ne igra pomembne vloge. Za vse pripadnike generacij družina v največji meri predstavlja najgloblje pristne občutke, kot so toplina, ljubezen in spoštovanje. Družinske vezi so istočasno izjemno pomembne z vidika družabnosti, saj se družinski član v družini počuti sprejeto, vključeno ter cenjeno. Kot navajata Mali in Nagode (2009, str. 219), dandanes družina kljub spremembam še vedno ohranja primarno vlogo in okvir življenja ter smrti. Za člane družine, še posebej pa za starega človeka, je pomembno, da se počutijo sprejeto, ljubljeno in spoštovano. Ne smemo pozabiti, da star človek, še posebej v času bolezni, zahteva pomoč, ki je uspešna le, če izhaja iz razumevanja stisk, dajanja občutka sprejetosti, pripadnosti ter prijaznih in toplih besed (Mali in Nagode, 2009, str. 219). Družina omogoča sodelujočim občutek pripadnosti, bivanje v trigeneracijski družini pa veliko povezanost različnih generacij. Najtesnejše vezi vključeni enačijo tudi z varnostjo, ki jo občutijo zaradi nenehne prisotnosti drugih, obenem pa je družina za njih skupnost, v katero se radi vračajo. S tem se strinjata tudi Hlebec in Filipovič Hrast (2009, str. 258), ki po številnih drugih avtorjih (npr. Filipovič idr., 2005; Hlebec, 2007; Hlebec in Mandič, 2005; Lah idr., 2008) povzemata spoznanje, da predstavljajo ravno družinska omrežja socialne opore pomemben varovalni dejavnik pri tveganjih. So glavna strategija pri zmanjševanju tveganj socialne izključenosti. Nekateri intervjuvanci nenazadnje omenjajo družino tudi kot najvišjo vrednoto v svojem življenju, hkrati pa se lahko na družinske člane zanesejo pri zagotavljanju pomoči. Šadl in Hlebec (2009, str. 252) opozarjata, da ne moremo predvidevati, da družina zagotavlja brezpogojno solidarnost, še vedno pa ljudje družino vrednotijo visoko, kar je pokazala tudi moja raziskava. Švab (2010, str. 345) po številnih raziskavah povzema ugotovitev, da je družina za posameznike še naprej ena izmed najpomembnejših vrednot in prioritet.

Medsebojna izmenjava pomoči in podpore med družinskimi člani poteka v različnih oblikah. Najpogosteje si člani med seboj zagotavljajo pomoč pri gospodinjskih opravilih, ki se navezujejo na kuhanje in pranje perila. Pomagajo si tudi pri hišnih opravilih in pri čiščenju hiše. Tovrstno pomoč zagotavlja v večini predvsem mlada generacija. Velik del sodelujočih ima izkušnje s prejemanjem ali zagotavljanjem emocionalne podpore. Pripadniki srednje generacije so tisti, ki ostale družinske člane najpogosteje podpirajo emocionalno, in sicer tako, da se z njimi pogovarjajo, jih spodbujajo in jim svetujejo. Dva pripadnika srednje generacije ob tem izrecno omenita, da so te podpore deležni njihovi otroci. Predstavniki mlade generacije navajajo,

da s strani svojih staršev, torej srednje generacije, dobivajo materialno oz. finančno pomoč, kar pomeni, da so od njih še vedno ekonomsko odvisni. Tudi dve pripadnici stare generacije ob tem omenita, da od mlajših generacij prejmeta finančno pomoč, zgolj ena pripadnica pa dá svoji vnukinji denar za nakup vozovnice. Hlebec in Filipovič Hrast (2009, str. 258) povzemata raziskave (Albertini idr., 2007), ki temu nasprotujejo. Odrasli otroci so sicer pomemben vir pomoči svojim ostarelim staršem, vendar pa so denarni transferji pogostejši v smeri stari starši – odrasel otrok. Avtorici (Hlebec in Filipovič Hrast, 2009, str. 269) ob tem dodajata ugotovitev raziskave, ki je pokazala, da je medgeneracijska solidarnost nenadomestljiva predvsem za finančno pomoč in pomoč v primeru bolezni.

Naslednja zastopana oblika pomoči znotraj družine je fizična pomoč, ki jo zagotavljata zlasti mlada in srednja generacija, za kateri sklepam, da sta bolj aktivni. To, da pripadniki stare generacije ne omenjajo lastnega prispevka v obliki fizične pomoči, pripisujem predvsem njihovi starosti in s tem povezanim zdravstvenim stanjem, ki omejuje njihovo večjo fizično aktivnost.

V manjši meri člani vključenih družin pripovedujejo tudi o pomoči pri osebni rasti, pomoči pri mobilnosti ter informacijski pomoči. Pomoč pri osebni rasti s strani babice prejema ena izmed predstavnic mlade generacije v obliki prenašanja znanj in veščin. Stara generacija ima zagotovljeno pomoč pri prevozu in organizaciji ter pri uporabi sodobne tehnologije. Ob omenjenih oblikah pomoči je zgolj enkrat omenjena oskrba starega človeka, zato ocenjujem, da ostale tri pripadnice v večji meri še zmorejo poskrbeti same zase.

Srednja in stara generacija spregovorita tudi o omejitvah, s katerimi se srečujeta pri zagotavljanju pomoči v družini. Stara generacija pojasnjuje, da zaradi starosti in starostnih težav sama ne more zagotavljati pomoči, povedano pa potrdi tudi ena izmed pripadnic srednje generacije. Tukaj izstopa izkušnja druge pripadnice srednje generacije, ki ni deležna nikakršne pomoči s strani svoje tašče, dobiva pa le kritike. Pripovedi sodelujočih družinskih članov tako negirajo ugotovitev, ki jo navajata Hlebec in Filipovič Hrast (2009, str. 259) o starih ljudeh kot dajalcih pomoči. Kljub temu pa mora imeti star človek priložnost, da lahko ne samo prejema, temveč tudi daje (Pahor, Domanjko in Hlebec, 2009, str. 234).

Zagotavljanje pomoči oziroma ustrežljivost s pomočjo je prav tako najpogostejši kazalec spoštovanja in razumevanja med generacijami v družini. Prisotnost spoštovanja in razumevanja sogovorniki prepoznavajo skozi medsebojno skrb, ki se prepleta v njihovem odnosu. Ob tem je zanimiva izjava predstavnice mlade generacije o izkazovanju spoštovanja in razumevanja skozi

objeme. Predvsem mlada in srednja generacija ovrednotita razumevanje stare kot slabo, ena pripadnica srednje pa opozori tudi na odsotnost spoštovanja. Do pomanjkanja spoštovanja in razumevanja po mnenju družin prihaja zaradi nejevolje in slabega dneva vsakega posameznika. Tudi današnji hiter tempo slabi zadostno mero spoštovanja in razumevanja. V raziskavi iz leta 2010 o potrebah, zmožnostih in stališčih prebivalcev, starih 50 let in več, je sicer prevladalo mnenje, da se stari in mladi dobro razumejo. Anketiranci so bili skoraj v 80 % soglasni, da bi se stari ljudje morali naučiti razumevanja mlade generacije skozi posebne programe. S tem lahko sklepamo, da imajo stari ljudje veliko potrebo po dobrem razumevanju z mladimi, prav tako pa to potrebo s težavo zadovoljujejo (Ramovš, 2013, str. 18–19).

Mlada generacija lahko ostalima zaradi odsotnosti med tednom (študij) nameni svoj čas le za vikend. Trenutki, preživeti skupaj, so odvisni tudi od slučajnosti in prostega časa, v povprečju pa družinski člani preživijo skupaj od 1 do 5 ur dnevno. Pri stari generaciji je moč zaznati občutek osamljenosti, saj stari ljudje večino časa preživijo sami. Priložnost, ki največkrat družijo družinske člane, je kosilo, skupno druženje pa omogoča tudi delo. V primeru lepega vremena se družina zbere na terasi ob pitju kave. Ob tem ne smemo pozabiti, da je skupno preživljanje časa danes pogosto omejeno in onemogočeno, kar so poudarili tudi vključeni. Mlada in srednja generacija sta veliko odsotni od doma zaradi službe, študija in ostalih dodatnih obveznosti, ki narekujejo hiter tempo življenja. Fleksibilnejše oblike dela predstavljajo breme, kar je dodaten pritisk na družinsko življenje (Mandič in Filipovič Hrast, 2011, str. 7). Ugotovitve sovpadajo tudi s trditvijo Malijeve (2009b, str. 245), ki omenja hiter tempo današnjega časa ter prioriteto produktivnosti, storilnosti in želje po denarju. Vse to pa slabi medgeneracijske odnose.

Komunikacija določa odnose in klimo v družini. Izkušnje glede kakovosti komuniciranja med družinskimi člani so različne. Na eni strani nekateri menijo, da je komunikacija dobra, drugi pa jo ovrednotijo kot slabo. Predstavnici mlade in srednje generacije potrdita, da je komunikacija med njima boljša. Ramovš in Slana (2010, str. 23) orišeta tudi rezultate raziskave iz leta 2009 o stališčih, potrebah in zmožnostih prebivalcev RS, starejših od 50 let, kjer je bilo ugotovljeno, da so stiki najšibkejši med staro in mlado generacijo. Proces dobrega pogovora je včasih oviran zaradi različnih motenj. Sodelujoči družinski člani naštevajo pomanjkanje časa za pogovor, prehitro komuniciranje, pozabljenost in pomešanje informacij ter težavno sklepanje kompromisov. Pogovarjajo se o pomoči, načrtih v prihodnosti ter preteklem tednu in službi, vendar pa številni ob tem izpostavijo redkost komunikacije. Ramovš in Slana (2010, str. 24) navajata, da je kakovostna komunikacija pogoj za krepitev solidarnosti med generacijami, kar

bo v prihodnosti zahtevalo še veliko učenja poglobljene medgeneracijske komunikacije, dialoga, sodelovanja in sožitja.

Konflikti so sestavni del komunikacije in družinskih odnosov. Večji del vključenih ocenjuje nastale konflikte negativno. Družinski člani menijo, da so konflikti nepotrebni, nekoristni, škodljivi in resni. Nasprotno pa drugi del trdi, da so konflikti normalni ter potrebni, saj se z njimi rešujejo dolgotrajne zamere in krepi odnos, hkrati pa so priložnost za izmenjavo mnenj. Konflikti nastajajo zaradi različnih vzrokov. Mlada in srednja generacija se soglasno strinjata, da tiči razlog v starem človeku in njegovi naravi. V skladu s svojimi izkušnjami ob tem navajajo svojeglavost, radovednost, lenobo in nerganje. Težava je tudi v prilagajanju potrebam starega človeka. Jabolko spora sta večkrat tudi delo in delitev dela. Zanimivo je, da se pripadnice stare generacije ob tem vprašanju zavedajo svoje starosti in starostnih sprememb, saj menijo, da so le-te razlog za konflikte. Ostali družinski člani po njihovem mnenju ne razumejo starosti, prav tako pa stari ljudje ne uspejo slediti hitremu tempu današnjega časa. Ena izmed predstavnic pove, da je deležna premalo potrpljenja. Ramovš (2013, str. 22) navaja, da prihaja med mlado in staro generacijo do nerazumevanja v obliki prepiranja, pomanjkanja potrpljenja, trme in kritiziranja. Mlada generacija poroča, da pride v konflikte najpogosteje s staro generacijo, prav tako pa to velja za srednjo generacijo. Ugotovitve bi lahko povezala z razmišljanjem Ramovša (2004, str. 21), ki pravi, da danes v družini primanjkuje priložnosti za medsebojno spoznavanje, kar pomeni, da je otežena pot do dobrega medčloveškega in medgeneracijskega sožitja v družini. Spoznavanje pomeni naklonjeno opazovanje, dobro poslušanje ter medsebojno pripovedovanje zgodb o pozitivnih osebnih izkušnjah in vsebinah, ki so obema sogovornikoma zanimive in ju navdušujejo. To je recept za dobro osebno komuniciranje, ki se ga moramo v današnjih razmerah zavestno naučiti.

Nekateri intervjuvanci so opisali tudi načine, kako se spopadajo s konflikti. Sami vidijo rešitev v prilagajanju, vzpostavljanju pravil in meja ter pogovoru, s katerim poskušajo doseči skupen sporazum. Po mnenju Parkinsona (2011, str. 17) konflikt ni ne pozitiven ne negativen. Potreben je za rast in spremembe v odnosih, saj bi bilo drugače naše življenje preveč statično. Pri tem je bistveno, na kakšen način se konflikti rešujejo. Če namesto tekmovanja izberemo sodelovanje, konflikt verjetno ne bo razdiralen, prav tako pa se bodo obdržali naši odnosi v skupnosti.

Predstavniki vseh treh generacij zaznavajo največ medsebojnih razlik na podlagi osebnostnih lastnosti. Razlike se kažejo v razmišljanju, vrednotah, pogledu na svet in mnenjih, glavni vzrok za to pa vidijo v drugačnih okoliščinah odraščanja. Srednja in stara generacija sta ob tem

opozorili še na starostne spremembe. Ramovš (2013, str. 10) v zvezi s tem omenja teorijo generacij, ki temelji na stališču, da obdobje, v katerem se posameznik rodi, vpliva na razvoj njegovega pogleda na svet. Ta se razvije predvsem v prvih devetih letih življenja, vrednote pa bistveno določajo družino, prijateljstvo in skupnost.

Pri zadnjem vprašanju so člani družin razmišljali o željenih spremembah na odnosni ravni. Kot najnujnejša se je izkazala potreba po komunikaciji. Želja po boljši in pogostejši komunikaciji je bila zastopana zlasti pri mladi generaciji. Vsem trem generacijam primanjkuje tudi druženja, zato si želijo več časa preživeti skupaj. Avtorica Hvalič Touzery (2007, str. 6) povzema po Renerjevi idr. (2006) pomembno spoznanje: "Staranje prebivalstva in družinskih članov torej pomembno vpliva na medgeneracijske odnose in povezave v družini. Veča se potreba po vzajemni pomoči in sodelovanju, s tem pa potreba po tesnejši komunikaciji." Ena izmed temeljnih potreb v starosti, kot jih našteva Ramovš (2003, str. 98–104), je tudi potreba po osebnem medčloveškem odnosu, ki velja za najpomembnejšo socialno potrebo v starosti. Že od rojstva je prisotna potreba po soljudeh, ki omogoča naš obstoj in osebno rast. V starosti ta potreba naraste, saj je prva oz. glavna potreba v tretjem življenjskem obdobju. Pomembno je, da star človek vsaj do ene osebe čuti zaupanje v trdnost in trajnost odnosa in da ga ima »svojega«. Nezadovoljitev te potrebe pogosto vodi v občutek osamljenosti, ki je ena izmed najhujših stisk v starosti.

Med pripadniki mlade generacije ostajajo znotraj družine nezadovoljene čustvene potrebe. Radi bi imeli več časa zase, več potrpljenja do stare generacije, več medsebojnega izkazovanja brezpogojne ljubezni ter več umirjenosti. Opredelitev, da spremembe oz. izboljšave niso potrebne, izrazito prevladuje pri srednji in stari generaciji. Prepričani so, da so v svojo družino vložili maksimalen trud ter da več ne morejo dajati.

Mlada in srednja generacija menita, da do sprememb lahko pride s pomočjo ostalih družinskih članov ter z zavestno odločitvijo vsakega posameznega družinskega člana. Na strokovno pomoč so pomislili zgolj predstavniki mlade generacije, kjer je ena izmed predstavnic navedla pomoč osebe, ki ni emocionalno vpletena v družinske odnose. Stara generacija se je v večini soglasno strinjala, da pomoč ni potrebna, enakega mnenja pa sta bili tudi dve predstavnici srednje generacije. Enakopravnost med generacijami je moč doseči s skupnim delom in aktivnostmi, vendar le, če te prispevajo k obojestranskemu zadovoljstvu, koristi in veselju. Za to je potreben skupen dialog, kar pa zahteva ogromno empatije in potrpežljivosti, čemur današnje razmere niso najbolj naklonjene. Pomembno sporočilo je, da družina še vedno nosi funkcijo osnovnega

vzgajališča za medgeneracijske odnose, vendar potrebuje v sodobnih časih pri tem pomoč in oporo (Ramovš, 2013, str. 24–26).

6 SKLEPI

- Družinski člani vseh treh generacij vrednotijo svojo družino pozitivno. Pripisujejo ji zlasti emocionalno vrednost, hkrati pa jim družina predstavlja nenadomestljivo varnost in občutek pripadnosti. Družinske vezi predstavljajo visoko vrednoto v življenju posameznika.
- Med družinskimi člani potekajo procesi medsebojne izmenjave pomoči, za katere ne morem trditi, da so vzajemni. Pokazalo se je, da stara generacija ne prevzema vloge dajalca pomoči, kar lahko pripišemo starostnim oviram. Dve izmed pripadnic stare generacije sta deležni tudi finančne pomoči s strani ostalih dveh generacij.
- Pomoč pri gospodinjskih opravilih je najpogosteje zastopana pomoč v družini, ki jo v večji meri zagotavlja mlada generacija. Emocionalno podporo v obliki svetovanja in spodbujanja zagotavlja predvsem srednja generacija.
- Mlada generacija je s strani svojih staršev deležna finančne podpore, saj so vsi študentje in so ekonomsko odvisni.
- Stara generacija ne zmore prispevati v obliki fizične pomoči. Omejitev pri zagotavljanju pomoči se stara generacija ob tem zaveda.
- Družinski člani prepoznajo spoštovanje in razumevanje skozi medsebojno pomoč in skrb. Mlada in srednja generacija imata ob tem slabše izkušnje v odnosu do stare generacije.
- Vse tri generacije se skupaj družijo največ čez vikend, količina skupno preživetega časa pa se giblje od 1 do 5 ur dnevno. Priložnosti, ki družita vse družinske člane, sta kosilo in delo.
- Danes je skupno druženje pogosto oteženo in omejeno zlasti zaradi vsakodnevne odsotnosti zdoma zaradi dela in študija mlade ter srednje generacije. Sodoben način življenja narekuje hiter tempo.
- Nekateri komunikacijo v družini ovrednotijo kot slabo, medtem ko so drugi mnenja, da je dobra.
- Nastale konflikte družinski člani v večini ocenjujejo kot negativne. Največ jih nastaja med mlado in staro ter srednjo in staro generacijo.
- Mlada in srednja generacije vzroke za nastanek konfliktov vidita v starem človeku, ki mu pripisujeta lastnosti, kot so radovednost, lenoba in nerganje. Ob tem se tudi pripadnice stare generacije zavedajo svoje starosti in starostnih sprememb.

- Generacije v družini največ medsebojnih razlik opažajo na podlagi osebnostnih lastnosti, ki se navezujejo na različno mišljenje, vrednote in pogled na svet.
- Stara generacija ne zaznava potrebnih sprememb v odnosih med družinskimi člani, prav tako pa je prepričana, da njihova družina ne potrebuje nobene pomoči in podpore za kvalitetnejše medsebojne odnose.
- Pripadniki mlade generacije so edini, ki vidijo strokovno pomoč kot potrebno za dosego željenih sprememb. Jasno opozarjajo, da bi v družinskih odnosih bilo potrebno spremeniti marsikaj, kot najnujnejši pa izstopajo potreba po komunikaciji ter čustvene potrebe.

7 PREDLOGI

Spodaj naštetih predlogi za dvig ravni medgeneracijskega sožitja se navezujejo na izboljšanje praktičnega delovanja ter na raziskave v prihodnosti.

- Izvesti delavnice in izobraževanja za osnovnošolske otroke na temo medgeneracijskega sožitja in kakovostne starosti, ki bi jih lahko izvajale nevladne organizacije in društva s tega področja. Tako bi se okrepila ozaveščenost in pomembnost te tematike že pri otrocih. Te dejavnosti bi lahko izvajali tudi prostovoljci.
- Na lokalni ravni bi se lahko občine vključile v številne projekte, ki podpirajo in krepijo medgeneracijsko sožitje v okviru organiziranih srečanj vseh generacij in drugih družabnih dogodkov. Tovrstne prireditve bi lahko organizirali tudi v vrtcih in osnovnih šolah, kjer bi sodelovale vse tri generacije družin in se skupaj družile ob izajanju aktivnosti.
- Ustanovitev medgeneracijskih centrov tudi v manjših občinah, ki so pogosto prikrajšane za tovrstne možnosti. V teh centrih bi imeli svojo vlogo pri izvajanju aktivnosti tudi socialni delavci in delavke, ki bi vključenim npr. lahko zagotavljali pogovor in svetovanje glede na njihove potreb.
- Izvajalci medgeneracijskih dejavnosti bi se morali redno srečevati na sestankih z namenom sprotnega informiranja o aktualnem dogajanju in o možnostih za izboljšave v prihodnosti.
- Danes so razviti tudi številni programi oz. usposabljanja za kakovostnejše medgeneracijske odnose, ki pa prav tako primanjkujejo v ruralnih, oddaljenih krajih. Te programe bi morali ponujati tudi izvajalci na lokalni ravni, saj omogočajo možnosti za učenje kakovostnejše komunikacije in tesnejših medsebojnih odnosov.
- V raziskavi sem naletela na predstavnike mlade generacije, ki so vsi študentje in so zato veliko odsotni od doma. Pri srednji generaciji so bili prav tako vsi zaposleni in delovno aktivni, pri stari generaciji pa je večina vključenih še zmoгла poskrbeti sama zase. Predlagam, da se v prihodnosti izvedejo še raziskave, ki bi zajele trigeneracijske družine, v katerih je star človek potreben več pomoči, prav tako pa bi bilo zanimivo odkrivati, ali nezaposlenost mlade in predvsem srednje generacije bistveno vpliva na družinsko dinamiko in strukturo.
- Za večjo zanesljivost ugotovitev predlagam, da se raziskave izvedejo ločeno med posameznimi generacijami, torej bi vsaka posamična raziskava vključevala zgolj eno

generacijo z večjim vzorcem. To bi omogočilo boljšo preglednost nad razvitimi vzorci solidarnosti in konfliktov glede na generacije v vsaki družini.

- Zanimivo bi bilo raziskovati tudi trigeneracijske družine v urbanem okolju ter primerjati ugotovitve s temi, saj bi lahko tako odkrili morebitne razlike, na katere vpliva območje bivanja družine.

8 UPORABLJENA LITERATURA

- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2000). Družina in star človek. *Socialno delo*, 39(4–5), str. 287–292. Pridobljeno 15. 3. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-B3F9ZVGQ/871fd16d-ab3d-4da9-991b-c39abf0bb7bd/PDF>
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Domanjko, N. (2018). *Medgeneracijsko sožitje in sodelovanje v občini Selnica ob Dravi* (Magistrsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Golob, S. & Kožuh Novak, M. (2015). *Kako izboljšati medgeneracijsko sožitje v Sloveniji*. Ljubljana: ZDUS.
- Görgner, J. (2012). *Družina, prostor medgeneracijskega sodelovanja in konflikta* (Magistrsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Greene, R. (1986). *Social Work with The Aged and Their Families*. New York: Aldine De Gruyter.
- Hlebec, V. & Filipovič Hrast, M. (2009). Medgeneracijska solidarnost v družini. V V. Tašner (ur.), *Brez spopada kultur spolov generacij* (str. 257–274). Pridobljeno 15. 3. 2019 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/Struktturni_skladi/Gradiva/Gradivo_Struktturni_skladi_Usposabljanje_SDK_Brez_spopada.pdf
- Hlebec, V., Filipovič Hrast, M., Kump, S., Jelenc Krašovec, B., Pahor, M. & Domajnko, B. (2012). *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.
- Hvalič Touzery, S. (2007). "Tukaj smo! Opazite naše delo! Pomagajte nam!" – Raziskava o oskrbi starega človeka v družini. *Kakovostna starost*, 10(2), str. 4–27. Pridobljeno 15. 3. 2019 s <http://www.inst-antontrstenjaka.si/slike/461-1.pdf>
- Kneževič Hočevar, D. (2013). *Etnografija medgeneracijskih odnosov: Dom in delo na kmetijah skozi življenjske pripovedi*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Kristančič, A. (2005). *Nova podoba staranja – siva revolucija*. Ljubljana: AA Inserco.

- Lončar, M. (2016). *Izzivi življenja v večgeneracijskih družinah* (Magistrsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Mali, J. & Nagode, M. (2009). Medgeneracijsko sožitje kot temelj sodobne socialne politike v Sloveniji. V V. Tašner (ur.), *Brez spopada kultur spolov generacij* (str. 215–228). Pridobljeno 15. 3. 2019 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/Struktorni_skladi/Gradiva/Gradivo_Struktorni_skladi_Usposabljanje_SDK_Brez_spopada.pdf
- Mali, J. (2009a). Sožitje med generacijami kot ga razumemo v socialnem delu. V *Zbornik 9. Festivala za tretje življenjsko obdobje: Vloga starejših v sodobni slovenski družbi* (str. 68–74). Pridobljeno 27. 2. 2019 s http://www.f3zo.si/data/upload/Zbornik_2009.pdf
- Mali, J. (2009b). Medgeneracijska solidarnost v obstoječih oblikah skrbi za stare ljudi. V V. Tašner (ur.), *Brez spopada kultur spolov generacij* (str. 243–256). Pridobljeno 15. 3. 2019 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/Struktorni_skladi/Gradiva/Gradivo_Struktorni_skladi_Usposabljanje_SDK_Brez_spopada.pdf
- Mali, J. (2014). The Role of Social Work in the Epoch of Intergenerational Solidarity in Society, *Revija za socialnu politiku*, 21(2), str. 111–131. Pridobljeno 11. 3. 2019 s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/1188/1265>
- Mandič, S. & Filipovič Hrast, M. (2011). Blaginja v starajoči se družbi: analitična izhodišča. V S. Mandič & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 7–25). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Mandič, S. (2009). Medgeneracijsko zavezništvo, izmenjava virov blaginje in sodobne dileme. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 139–152). Ljubljana: Aristej.
- Mesec, B. (2009a). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (2009b). *Metodologija II: Kvalitativna metodologija, akcijsko in evalvacijsko raziskovanje*. Pridobljeno 20. 4. 2019 s <https://sites.google.com/site/kvalitativnametodologija/metodologija-ii/skripta-ii>
- Novak, S. (2015). *Življenje starega človeka v razširjeni družini* (Magistrsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

- Pahor, M., Domanjko, B. & Hlebec, V. (2009). Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja starejših kot dejavnik zdravja. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 221–236). Ljubljana: Aristej.
- Pajk, T. (2013). *Medgeneracijski odnosi in stereotipi o generacijah* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Parkinson, L. (2011). *Družinska mediacija*. Ljubljana: Inštitut za mediacijo Concordia.
- Pezdir, M. (2013). *Razumevanje pomena medgeneracijskega povezovanja med mlado, srednjo in starejšo generacijo* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
- Ramovš, J. & Slana, M. (2010). Komuniciranje med generacijami. *Kakovostna starost*, 13(3), str. 16–25. Pridobljeno 15. 3. 2019 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/868-1.pdf>
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2004). Star človek v današnji družini. *Kakovostna starost*, 7(3), str. 17–24. Pridobljeno 27. 2. 2019 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/690-1.pdf>
- Ramovš, J. (2009a). Sožitje z bližnjimi. *Delo in varnost*, 54(2), str. 22–29. Pridobljeno 3. 3. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-NF0RZKZM/dfeb0a76-03ef-4dfd-8fb2-0dc985493782/PDF>
- Ramovš, J. (2009b). Medgeneracijska solidarnost in celostna gerontologija. *Kakovostna starost*, 12(1), str. 22–30. Pridobljeno 15. 3. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-HLOBAJGE/f7591ff2-f660-425f-b105-05407482abc3/PDF>
- Ramovš, J. (2010). *Slovar: generacija*. Pridobljeno 16. 4. 2019 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1046.html>
- Ramovš, K. (2013). Medgeneracijsko sožitje in solidarnost. *Kakovostna starost*, 16(4), str. 3–33. Pridobljeno 5. 3. 2019 s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/1380-1.pdf>
- Šadl, Z. & Hlebec, V. (2011). Stiki med mladimi in starimi ljudmi ter neformalna skrb za stare ljudi v Evropi. V S. Mandič & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 107–138). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Švab, A. (2010). Kdo se boji (raznovrstnosti) družin?: Sociološki pogled/i na sodobno družinsko življenje. *Socialno delo*, 49(5–6), str. 341–349. Pridobljeno 31. 5. 2019 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-R6E5X1NC/84da2eaf-6bcd-4193-80cb-acf79295a2fb/PDF>

- Šverc, M. & Flogie, A. (2012). Različne generacije – različni stili učenja in dela. V D. Kovačič & M. Šverc (ur.), *Medgeneracijsko sožitje za kakovost življenja: Vsebinski priročnik* (str. 24–38). Pridobljeno 19. 5. 2019 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/NIO/NIO_29ZAMS_Medgeneracijsko.pdf
- Ule, M. (2009). *Psihologija komuniciranja in medosebnih odnosov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Veber, S. (2012). Različni vidiki starosti. V D. Kovačič & M. Šverc (ur.), *Medgeneracijsko sožitje za kakovost življenja: Vsebinski priročnik* (str. 55–68). Pridobljeno 19. 5. 2019 s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/NIO/NIO_29ZAMS_Medgeneracijsko.pdf

9 PRILOGE

9.1 Priloga št. 1: Smernice za intervju z mlado generacijo

➤ VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen ima zate družina in bivanje v trigeneracijski družini?

➤ OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki nudiš pomoč ostalima dvema generacijama (srednji in stari) ter v kakšni obliki jo od njiju prejemaš?

➤ SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Kako se po tvojem mnenju v družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

➤ SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa povprečno preživiš z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

➤ KOMUNIKACIJA

Kako bi opisal/-a komunikacijo v vaši družini?

➤ KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisuješ morebitnim medsebojnim konfliktom ter na kaj se le-ti navezujejo?

S katero generacijo imaš več konfliktov in kaj je v večini primerov razlog za nastanek konfliktov?

➤ MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

Katere druge razlike še opažaš med vami v družini na splošno?

➤ POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v svoji lastni družini želel/-a spremeniti ali izboljšati v odnosih med vami?

➤ PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno ali čigavo pomoč in podporo bi pri tem potreboval/-a?

9.2 Priloga št. 2: Smernice za intervju s srednjo in staro generacijo

➤ VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen ima za vas družina in bivanje v trigeneracijski družini?

➤ OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki nudite pomoč ostalima dvema generacijama (mladi in srednji) ter v kakšni obliki jo od njiju prejimate?

➤ SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Kako se po vašem mnenju v družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

➤ SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa povprečno preživite z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

➤ KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali komunikacijo v vaši družini?

➤ KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisujete morebitnim medsebojnim konfliktom ter na kaj se le-ti navezujejo?

S katero generacijo imate več konfliktov in kaj je v večini primerov razlog za nastanek konfliktov?

➤ MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

Katere druge razlike še opazate med vami v družini na splošno?

➤ POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v svoji lastni družini želeli spremeniti ali izboljšati v odnosih med vami?

➤ PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno ali čigavo pomoč in podporo bi pri tem potrebovali?

9.3 Priloga št. 3: Intervjuji

INTERVJU A

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj ti osebno pomeni družina in bivanje s tremi generacijami?

Družina je zame najpomembnejša v življenju. To so ljudje, ob katerih se počutim varno. Sreča je beseda, ki bi najbolje opisala pomen. Skupno bivanje omogoča povezanost in občutek pripadnosti.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki nudiš pomoč ostalima dvema generacijama, torej srednji in stari ter v kakšni obliki pomoč jo od njih prejemaš?

Babici nudim pomoč pri vsakdanjih opravilih, na primer ji včasih počistim sobo, ji pomagam pogreti kosilo, ji skuham čaj. Staršema pomagam pri delu, tudi pri gospodinjstkih opravilih. Skuham, operem perilo, počistim hišo, pokosim. Starša mi vračata pomoč predvsem finančno, rekla bi, da tudi tako, da mi stojita ob strani in me podpirata. Tudi babica mi izkazuje svojo pomoč skozi skrb, tako da gre tukaj bolj za čustveno skrb oz. pomoč.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po tvojem mnenju med vami kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Menim, da je med vsemi generacijami visoko razvito spoštovanje. To se kaže v odnosu, v skrbi drug za drugega. Glede razumevanja pa včasih spodleti, vsak ima kdaj slab dan ali pa mu preprosto ni za govoriti. Vsak si želi mir po napornem dnevu.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživiš z ostalima generacijama in ob katerih priložnostih?

Več časa preživim s srednjo generacijo, včasih gremo kam na izlet, največ časa pa preživimo skupaj ob kosilu. S staro generacijo preživim povprečno 1 uro na dan, to je večinoma ob zajtrku in čez dan, ko se pač srečamo.

KOMUNIKACIJA

Kako bo opisala komunikacijo med vami?

Je bolj površinska zadnje čase. Ni časa, da bi se usedli in pogovarjali na dolgo in široko. Dostikrat se kaj pove na hitro in potem se stvari zamešajo in pozabijo.

KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisuješ nastalim konfliktom ter v zvezi s čim se pojavljajo?

Konflikti so verjetno čisto normalni v družini. Včasih sem si to bolj jemala k srcu, potem pa vidiš, da ni vredno. Itak se vse skupaj potem ohladi in se pozabi. Nastanejo zaradi vsakdanjih stvari in poteka, to je npr. kaj se bo skuhalo, kaj bo kdo naredil pa potem kdo kaj pozabi. Tudi glede babice so prepiri, ko želimo za njo dobro, ona pa bi vztrajala pri svojem, pa vidi, da ne more več nekam iti ali nekaj narediti.

S katero izmed generacij imaš več konfliktov in zakaj meniš, da do njih pride?

Več jih je verjetno s staro generacijo, ker stari ljudje vedo biti svojeglavi, radovedni in vse bi radi vedeli. Jaz pa ne čutim te dolžnosti, da bi morala vse pojasnjevati svoji babici. Za to so starši.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

Kje sama vidiš največje razlike med vami?

Največja razlika je v razmišljanju med nami, predvsem med mano in babico. Vsak ima svoje mnenje, ampak za to je razlog vzgoja. Vsak ima tudi svoje osebnostne lastnosti, ki nas razlikujejo.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi želela spremeniti ali izboljšati v vašem odnosu?

Mogoče to, da bi včasih imeli več časa in bi lahko kam šli, sploh s starši. Danes se odvija vse tako hitro, ni več časa za pogovor in časa za sebe. Opazam tudi, da služba vedno bolj stresno vpliva na družinsko življenje in odnose.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno pomoč ali podporo meniš, da bi za to potrebovala?

Verjetno bi si potem vsak moral to narediti za prioriteto, čeprav je to težko narediti kar tako. Za to bi se moral odločiti zavestno.

INTERVJU B

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen ima zate družina in bivanje s tremi generacijami?

Družina zame predstavlja nekaj toplega, pozitivnega in varnega – je varno zatočišče, kjer se vedno počutim dobrodošlo.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

Kakšno pomoč nudiš srednji in stari generaciji ter kakšno od njiju v zameno prejemaš?

Drugima dvema generacijama nudim pomoč v obliki fizične pomoči. Pripomorem pri gospodinjskih opravilih. Od starejše generacije prejemam pomoč v prenosu znanja in večin, kar mi pomaga tudi pri osebnostni rasti. Srednja generacija (starša) me spodbujata in pripravljata na samostojnost, mi pomagata materialno.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kak način se po tvojem mnenju v vaši družini izraža spoštovanje in razumevanje drug drugega?

Razumevanje med mlajšo in srednjo generacijo je zelo dobro, saj je prisotna velika mera spoštovanja in podoben način življenja. Medtem ko je razumevanje med mlajšo generacijo in starejšo mnogo slabše zaradi preveč drugačnega razmišljanja. Spoštovanje je bolj enosmerne narave, saj najmlajša generacija spoštuje starejšo, starejša pa zaradi drugačne vzgoje in prepričan je ne spoštuje najmlajše generacije.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa povprečno preživiš z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

Z ostalima generacijama preživim le za vikend, saj sem med tednom odsotna.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisala komunikacijo v vaši družini?

Komunikacijo bi opisala kot srednje dobro, saj je komunikacija med srednjo in najmlajšo generacijo zelo dobra, medtem ko je med starejšo generacijo zelo slaba. Zaradi neprilagojenega načina življenja in razmišljanja starejše generacije je tako komunikacija otežena. Težko je najti kompromis, prav tako pa tudi temo za pogovor, saj ta ne prestopa preide na starostnika in na nerganje in na negativni pogled na svet.

KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisuješ konfliktom med vami in v zvezi s čim se po navadi pojavljajo?

Vsak konflikt, ki se zgodi, je škodljiv, vsakega malo prizadene. V mojem primeru nastaja po večini konflikt s staro generacijo, saj moj pristop ni nikoli pravilen, kljub temu, da je vedno drugačen. Kadar koli želim nekaj časa preživeti z babico in z njo malo poklepetati, ta klepet ne traja dlje kot nekaj minut, saj vedno znova opazim, da so ona, njene zdravstvene težave in nerganje glavne tematike.

S katero generacijo jih imaš več ter zakaj misliš, da je temu tako?

Seveda največ konfliktov nastane z staro generacijo, saj živimo v drugačnih svetovih. Stara generacija ima drugačne vrednote kot mi mladi, za katere misli, da jih mi sploh ne spoštujemo. Prav tako konflikti nastanejo zaradi različnih mnenj in načina življenja, kot ga živijo.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem zaznavaš največje razlike med vami?

Kot sem že omenila, mislim da so drugačne okoliščine odraščanja bile tiste, ki delajo razlike med nami. To se danes kaže v različnem mišljenju, vrednotah, prepričanjih.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi želela spremeniti ali izboljšati v vašem odnosu?

Za spremeniti je dosti stvari, vendar ni vse v moji moči. V prvi vrsti bi se mogoče dalo izboljšati odnos s starejšo generacijo, ji nameniti več časa in potrpljenja.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšna pomoč in podpora bi po tvojem mnenju bila potrebna, da bi te spremembe lahko dosegla?

Menim, da bi pri morebitnih spremembah potrebovala vso podporo ožje družine, ne le družinskih članov pod isto streho in tudi strokovno pomoč.

INTERVJU C

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen zate predstavlja družina in bivanje v trigeneracijski družini?

Družina ima zame velik pomen. Lahko se nanjo zanesem, kadar rabim pomoč. Daje mi občutek vrednosti, ljubezni in pripadnosti. Zaradi trigeneracijske družine lažje skrbimo za našo skupnost, si pomagamo. Jaz osebno kot pripadnik mlade generacije, bolj spoštujem in razumem starejše.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki od drugih dveh generacij sam prejemaš pomoč ter kakšno pomoč ti posledično zagotavljata?

V obliki fizičnega dela, pri gospodinjstvih opravilih, skrbi za hišo. Starši in starejša generacija mi nudijo pomoč z gospodinjstvi in hišnimi opravili, kot so skuhanje kosile, oprana oblačila. Zraven tega mi nudijo finančno pomoč ter s tem omogočajo moje šolanje.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po tvojem mnenju v družini kaže spoštovanje in razumevanje?

Kažemo jo v obliki pomoči pri družinskih opravilih, pokažemo zanimanje eden do drugega skozi pogovor, npr. »Kako je bilo danes v službi/šoli?«

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa nameniš ostalima dvema generacijama in ob katerih priložnostih se družite?

S staro generacijo preživim v povprečju od 2 do 4 ure na teden, in sicer ob kosilu ali kadar nudim pomoč. Staršem pa namenim čas med vikendom, in sicer med obroki, pri domačih in hišnih opravilih ali preprosto druženju za mizo.

KOMUNIKACIJA

Kako bo opisal vašo komunikacijo?

Komuniciramo predvsem, kadar rabimo pomoč drug od drugega. Večkrat si pripovedujemo o preživetem tednu, kako je bilo v službi, kako smo opravili obveznosti, kakšne načrtne imamo za prihodnost.

KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisuješ vašim konfliktom in v zvezi s čim se pojavljajo?

Konflikti so potrebni, kadar z njimi rešujemo dolgotrajne zamere in s tem delamo odnos močnejši, se lažje razumemo. Nepotrebni in škodljivi so, kadar skočita v konflikt dva trmasta karakterja, zaradi nepotrebnih malenkosti in vplivata na celoten odnos in vzdušje v družini. Navezujejo se na domača in hišna opravila: "Zakaj nisi naredil tega, to moraš narediti tako."

S katero generacijo so konflikti pogostejši in zakaj je temu tako?

Več konfliktov imam s starši oz. srednjo generacijo, saj sem tudi več v stiku z njimi. Razlog so drugi interesi, želje in vrednote.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opažaš največje razlike med vami v družini?

Razlike v razmišljanju, vrednotah in v dojetanju življenja. Tudi v nasprotujočih si mnenjih in drugačnih interesih.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v vaši družini želel spremeniti ali izboljšati, predvsem v odnosih?

Izboljšati bi želel izkazovanje ljubezni na način, ki ti da občutek brezpogojne ljubezni, občutek nenadomestljivosti in da si enakovreden član družine, ne glede na druge interese, želje in tvojo osebnost. Želel bi si tudi več komunikacije, zanimanja ter manj strahospoštovanja.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno pomoč bi potreboval za doseg sprememb?

Zato ne bi potreboval nobene pomoči, ampak je vse stvar komunikacije med nami, da vsak član izrazi svoje želje in potrebe, ter da to drugi člani prijazno spoštujejo in sprejmejo.

INTERVJU D

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj ti predstavlja družina in bivanje v trigeneracijski družini?

Predstavlja mi trdnost, veselje, energičnost in ljubezen, saj se lahko pogovarjam z različnimi ljudmi, ki imajo vsi različne poglede in tako vidim zanimiva mnenja in stališča.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki drugima dvema generacijama sama zagotavljaš pomoč ter kakšno pomoč od njiju prejemaš?

Staršema posvetim veliko pogovorov in jima pomagam, da se tako sprostita zaradi napornega delavnika. Mami pomagam pri hišnih opravilih. Babici skuham, ji pomagam pri uporabi tehnologije in se prav tako z njo pogovarjam, ko jo kaj razburi.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po tvojem mnenju v vaši družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Kaže se predvsem v našem odnosu, včasih mogoče vseeno ni najboljši, ker imamo vsi svoje dneve. Včasih ne razumemo babice ali ona ne razume nas, in takrat se morda skrha solidarnost, ampak na koncu vedno najdemo skupno pot in se pogovorimo. Podporne besede izražajo spoštovanje in razumevanje ter objemi.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa se povprečno družiš z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

Največ časa preživim s svojim mlajšim bratcem, z ostalima generacijama se vidimo čez vikend, nekje do 5 ur dnevno. To je priložnost ob kosilu oz. tudi po kosilu smo največ skupaj.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisala vašo komunikacijo?

Naša komunikacija bi pri določenih stvareh lahko bila boljša, saj se včasih za brez veze skregamo, sploh ko želi kdo imeti stvari narejene po njegovo. V splošnem je sprejemljiva, a bi jo lahko še izboljšali, sedaj, ko se med tednom ne slišimo pogosto.

KONFLIKTI

Kakšen pomen daješ medsebojnim konfliktom in v zvezi s čim se ti pojavljajo?

Konflikti so nepotrebni, če nimajo konstruktivnih ugotovitev, do katerih pridemo, torej so nastali zgolj zaradi želje nergati drugemu. Največkrat se konflikti pojavijo v zvezi z domačimi opravili in z odnosi.

S katero generacijo imaš več konfliktov in zakaj po tvojem mnenju nastajajo?

Večkrat imam konflikte z babico, ker ve biti samosvoja, vztraja pri svojem in ne popusti.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem vidiš največje razlike med vami?

Babica razmišlja drugače kot jaz in mama, midva sva še vedno tretirana z bratom kot majhna otroka, čeprav vedno bolj odrasčava.

POTREBE PO SPREMENBAH

Kaj bi v vaši družini želela spremeniti ali izboljšati?

Da bi se več pogovarjali o podzavestnih globljih temah, ob nastopu konfliktov in bi bili bolj umirjeni, se manj vmešavali eden v drugega.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno ali čigavo pomoč bi pri tem potrebovala?

Potrebovali bi eden drugega, ali morda družinskega terapevta ali osebo, ki ni emocionalno vključena v zadevo.

INTERVJU E

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj vam pomeni družina in bivanje v trigeneracijski družini?

Družina je zame vedno na prvem mestu, je steber vsega in predvsem zavetje. Pomembno je, da se kot član znotraj družine dobro počutiš in se rad vračaš k njej. Bivanje kot tako pa včasih prinese tudi nepredvidljive situacije. Pomembno je dosti prilagajanja.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

Kakšno pomoč nudite ostalima generacijama, torej mladi in stari, ter v kakšni obliki jo od njiju posledično prejemate?

Glede na generacijo je vsebina podpore dokaj različna. Sama svoji hčerki pomagam finančno, največ pa je vredno, da ji nudim tolažbo, ji dam nasvete in ji stojim ob strani. Tašči npr. operem perilo ali pa kdaj kaj skuham. Hčerka mi pogosto pomaga pri hišnih opravilih, tašča pa je že starejša in ni preveč aktivna, tako da bi težko govorila o pomoči.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Kako se po vašem mnenju med vami kaže spoštovanje in razumevanje?

Da smo strpni drug do drugega ter predvsem da se poslušamo in smo slišani.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa sami preživite z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

Večino časa preživim z mlajšo generacijo, kolikor imamo časa in smo doma ob istem času. To je včasih zelo redko. Po navadi je to tudi za mizo, ob kosilu ali popoldan na kavču. Kot družina pa se skupaj družimo ob kakšnih praznovanjih, ob rojstnih dnevih, obhajilih.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali komunikacijo v vaši družini?

Včasih se tudi izgubi, predvsem zaradi današnjega hitrega tempa. Si pa vzamemo čas in se pogovorimo.

KONFLIKTI

Kakšen pomen dajete konfliktom in v zvezi s čim se po navadi pojavljajo?

Me ne zaznamujejo preveč in se ne ukvarjam z njimi. Ne zdijo se mi pomembni, ker vem, da je to normalno. Kregamo se recimo glede tega, ali bo tašča lahko kam še šla ali ne, ker je že starejša, včasih tudi glede kuhanja in dela. Ampak to niso resni konflikti.

S katero izmed generacij imate več konfliktov ter zakaj?

Več konfliktov se pojavlja s starejšo generacijo. Razlog je večinoma nerazumevanje mlajše generacije danes kot take.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate največje razlike med vami?

Razlike so seveda tudi v samem karakterju posameznega člana družine. Na splošno gre tukaj za starostne razlike, miselnost ter koliko je za koga določena stvar pomembna ali ne.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v vaši družini želeli v vaših odnosih spremeniti ali izboljšati?

Da bi imeli več časa drug za drugega in boljšo komunikacijo.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno ali čigavo pomoč bi za to rabili?

Pomoč vseh nas. Jaz mislim, da je od nas samih odvisno, koliko bo vsak pri sebi vedel razmisliti in bo pripravljen kaj narediti drugače.

INTERVJU F

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen pripisujete vaši družini in bivanju v trigeneracijski družini?

Pomen družine mi predstavljajo ljudje, s katerimi se počutim varno, sproščeno in zmeraj dobrodošlo. Pomeni mi tudi pomoč v stiski, hkrati pa, da sem ustvarila nekaj, kar je moje in je takšno, kot si želim.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

Kakšno pomoč zagotavljate ostalima generacijama in kakšno od njiju prejimate?

Ostalim članom pomagam finančno in socialno, to je pomoč pri delu, oskrba. Prav tako nudim podporo v obliki spodbude. Od mlajše generacije prejemam spodbude, veselje, razne nove stvari. Od starejše generacije ne prejem nobene pomoči, le kritike.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem mnenju kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Med srednjo in starejšo generacijo ni možno zaznati razumevanja in spoštovanja. Razumevanje med srednjo in mlajšo generacijo je dosti boljše, saj imata podobne poglede na življenje in tok življenja.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživite z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

S starejšo generacijo preživim nekaj ur na teden, z mlajšo pa le za vikend.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali vašo komunikacijo?

Zdi se mi, da je naša komunikacija kar se da dobra. S starejšo generacijo je sicer dosti slabša kot z mlajšo, saj je tukaj ogromno prilagajanja, iskanja drugih rešitev, ki bi nekako pripomogle k udobnejšemu življenju starostnika, vendar nikoli nič ni dovolj dobro ali pa ustrezno. V smislu "Domači nismo nikoli dovolj dobri, zdravnik pa ima vedno prav."

KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisujete medsebojnim konfliktom in v zvezi s čim se pojavljajo?

Z mlajšo generacijo nimamo nobenih konfliktov, saj je odnos med nami zelo dober. Nastajajo konflikti s starejšo generacijo, saj se je težko prilagoditi njenim potrebam, medtem ko se sama niti malo ne prilagodi. Prav tako je velika težava v komunikaciji – želi, da jo razvajamo, medtem pa se smili sama sebi. Takšni konflikti, ki nastajajo na vsake toliko časa se mi ne zdijo škodljivi, ne trajajo dolgo, so sicer nepotrebni, a na koncu vseeno najdemo rešitev.

S katero izmed generacij so konflikti pogostejši in zakaj?

V primeru nastalih konfliktov opažam, da je to pretežno s starejšo generacijo. Mlajša generacija so vseeno moji otroci in sem jih vzgojila sama in imajo privzgojene vrednote, ki so podobne mojim. Starejša generacija je vseeno zahtevnejša glede oskrbe in kompromisov.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

Kje vidite med vami največje razlike?

Največ razlik je v primerjavi s staro generacijo. Mislim, da je tukaj razlog predvsem drugačen pogled na stvari. Starejši so bili nekoč vajeni živeti čisto drugače kot mi danes, zato ne razumejo, kako je biti v vsakdanjem hitrem tempu življenja.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi želeli v vaših odnosih spremeniti ali izboljšati?

V svoji družini ne bi ničesar spreminjala, saj se mi zdi, da so naši odnosi dokaj dobri. Vem, da se za svojo družino potrudim maksimalno in da več kot dajem ne morem dati.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Bi vseeno potrebovali kakšno pomoč ali podporo, da bi karkoli lažje dosegli?

Mislím, da ne potrebujemo nobene pomoči.

INTERVJU G

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj vam osebno pomeni družina in bivanje v trigeneracijski družini?

Družina pomeni zame varnost, toplino, zaželenost, bivanje pa strpnost med generacijami, spoštovanje in pripravljenost za pomoč, ko jo rabiš.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki zagotavljate pomoč ostalim ter v kakšni obliki prejimate pomoč sami?

Pomoč nudim v urejanju doma, skrbi za hrano, kuham in perem. Pomoč prejmem v obliki pogovora in pri fizičnem delu.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem mnenju v vaši družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Če rabim pomoč, jo dobim v kakršnikoli obliki – prevoz, denar, uslugo. To se kaže tudi v pristnem odnosu v smislu zdravega humorja.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživite z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

Družimo se pri kosilu, pri delu, čas je odvisen od situacije, ker smo polno zaposleni, to je povprečno 25-30 ur na teden.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali vašo komunikacijo?

Komunikacija je dobra, če komu kaj ni všeč, si povemo.

KONFLIKTI

Kakšen pomen dajete nastalim konfliktom in v zvezi s čim se pojavljajo?

Konflikti včasih morajo biti, ker si lahko poveš stvari, ki si jih drugače ne bi. Koristni so npr. ker nečesa nisi naredil, potem pa se to realizira. Negativno vplivajo tako, ker si pokvariš vikend.

S katero generacijo pogosteje zaidete v konflikte in zakaj?

S starejšo, ker so občutljivi in leni.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate med vami največje razlike?

Pogledi na določene situacije so različni. Mlajši bi zapravljali, starejši pa skoparili.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v svoji družini želeli izboljšati ali spremeniti?

Načeloma nič. Vsaka družina ima svoje specifikke.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Bi ob tem mogoče vseeno potrebovali kakšno pomoč, če bi karkoli kdaj želeli spremeniti?

Ne rabim pomoči.

INTERVJU H

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen ima za vas družina in bivanje s tremi generacijami?

Omogočena je velika povezanost vseh generacij, družina omogoča ohranitev in nadaljevanje družinskih vrednot.

OBLIKE PODPORA IN POMOČI

V kakšni obliki sami zagotavljate pomoč ostalim ter kakšno pomoč dobite vrnjeno?

Svoji mami (babici) nudim pomoč v obliki varnosti, spoštovanja, pa tudi pomoč pri določenih opravilih. Od mame posledično prejemam podporo v smislu skrbi. Otrokom nudim pomoč pri odločanju, svetovanju, družinsko ljubezen. Od otrok prejemam tudi včasih kak nasvet.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

V obliki skrbi enega za drugega, spoštovanju, odločitvah, pomoči in svetovanju.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživite z ostalimi člani in ob kakšnih priložnostih?

Z mamo dnevno od 2 do 3 ure, z otrokoma sedaj, ko sta odsotna med tednom, pa čim več časa čez vikend. Skupna druženja so pri kosilu, z otroci gremo kam na izlet.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali vašo komunikacijo v družini?

Zelo radi se čez vikend pogovarjamo. Hodimo na sprehode, se tudi takrat pogovarjamo, ko sta otroka med tednom odsotna, se slišimo vsak dan po telefonu, da sva starša na tekočem.

KONFLIKTI

Kako ocenjujete nastale konflikte in z zvezi s čim se po navadi pojavljajo?

Konflikti so prisotni, vendar jih ocenjujem bolj kot nesoglasja. Nastajajo sproti, glede vsakdanjih stvari in poteka dneva ali pa načrtovanih stvari.

S katero generacijo ste pogosteje v konfliktu in zakaj?

Ovisno od situacije, včasih so pogosti konflikti na relaciji žena/tašča (moja mama), ki jih jaz uskladim. Zaradi tega smo si določili meje in pravila, ki se jih držimo in zato kar dobro uspevamo. Včasih imam jaz kakšna manjša nesoglasja z otroci, vendar jih dobro rešujemo. Vsak razmišlja drugače in vztraja pri svojem.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

Kje opazate med vami največje razlike?

Mama se želi čim več družiti z nami, saj je starejša in ji dopoldan postane dolgčas. Mi smo odsotni in imamo svoj urnik.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi si želeli v vaši družini spremeniti ali izboljšati?

Že takoj na začetku skupnega življenja bi morali določiti odnos in pravila, mi pa smo jih prepozno oz. kasneje, zato je že takoj prihajalo do nesoglasij, a smo jih takrat rešili.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno ali čigavo pomoč bi potrebovali, če bi želeli doseči še druge morebitne spremembe?

Morda bi moral na začetku bolj nuditi podporo ženi, tako bi prej razrešili konflikte, ki so nastali v začetku, in bi bila nesoglasja prej rešena. So prednosti in slabosti skupnega življenja mladih in starih, pomembno je v taki situaciji, da negativizem ne premaga pozitivizma.

INTERVJU I

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kakšen pomen ima za vas družina in bivanje v trigeneracijski družini?

Družina so ljudje, ki jih imam rada ne glede na vse. Osebno mi pomeni družina v mojih letih veliko pomoč in to, da nisem sama.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki sami zagotavljate pomoč drugim družinskim članom in kakšno pomoč prejimate od njih?

Glede na mojo zdravstveno stanje in leta težko kaj nudim, sploh fizično nisem več sposobna. Vnukinji dam vsak mesec 20 evrov za vozovnico. Od obeh pa prejemam pomoč tako, da mi pogrejejo kosilo, skuhamo kosilo čez vikend, počistijo sobo in operejo perilo.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Kako se po vašem mnenju v družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Spoštujemo se tako, da upoštevamo drug drugega, da vprašam vsakega, kako je bil njegov dan, kako je bilo v službi.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa se družite z ostalima dvema generacijama in ob kakšnih priložnostih?

Bolj malo se vidimo, saj so vsi veliko zdoma, sin in tašča po službah, vnukinja pa študira. Skupaj smo pri kosilu.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali komunikacijo med vami?

Kakor kdaj, bi rekla, da je bolj redka in vse se pove bolj na kratko. Jaz sem rada, da mi povejo, kam kdo gre, pa se po navadi samo odide od doma. Premalo je pogovora.

KONFLIKTI

Kakšen pomen dajete nastalim konfliktom in v zvezi s čim se po navadi pojavljajo?

Včasih so konflikti kar resni, vsaj sama se počutim užaljena in nemočna. To so konflikti glede tega, kaj še lahko naredim in kam grem, ker ne morem več toliko kot nekoč, pa bi še vedno rada.

S katero generacijo imate pogosteje konflikte in zakaj?

Z obema občasno. Mislim, da je razlog za to v tem, da smo si drugačni glede na sposobnosti, glede na misli, kaj kdo želi, kaj mu je pomembno.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate največje razlike med vami?

Vidim, da včasih komu kaj ne paše, ko kaj rečem ali kaj vprašam. Vsak ima svojo glavo in tudi ko sem jaz odraščala, so bili drugačni časi. Danes pa je vse na hitro, meni pa se včasih vleče dan.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Bi v svoji družini želeli karkoli spremeniti ali izboljšati?

Želim si, da bi včasih vsi imeli več časa za druženje. Tudi, da bi si več povedali in to z interesom.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Kakšno pomoč bi potrebovali za te spremembe?

Ne vem, na koga bi se lahko obrnila po pomoč.

INTERVJU J

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj vam pomeni družina in bivanje v njej?

Pomeni mi to, da se počutim sprejeto, je domačnost, varnost in pripadnost. Stvari so, kot sem jih ustvarila nekoč.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki sami zagotavljate pomoč ostalim družinskim članom in kakšno pomoč od njih prejimate?

Mlajše generacije mi pomagajo finančno, fizično in psihično. Ker jim enake pomoči ne morem vračati, jim pomoč povrnem v obliki čustvenega stanja.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem mnenju v družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Ne uspem slediti sodobnemu toku življenja, zato je mera spoštovanja in razumevanja nizka, čuti se pomanjkanje pozornosti, ki jo pri svojih letih potrebujem.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživite z ostalima generacijama in ob kakšnih priložnostih?

S srednjo generacijo preživim nekaj ur na dan, z najmlajšo pa le ob vikendih. Ko je lepo, sedimo zunaj na terasi.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali komunikacijo v vaši družini?

Z domačimi komuniciramo le osnovno, vsaki dan prideta k meni snaha in sin, vendar govorimo bolj malo, le osnovnejše stvari. V večini čas preživim sama, le za vikende se družimo ob klepetu in kavici.

KONFLIKTI

Kakšen pomen dajete konfliktom, ki nastajajo med vami in v zvezi s čim se pojavljajo?

Konflikti so, ker nihče ne razume, kako težko je biti star in ne moreš delati, kot si lahko nekoč. Vsi nekam hitijo, sama pa jih ne dohajam. Zaradi neujemanja mojih in njihovih življenjskih navad prihaja do raznih nesporazumov, ki jih kasneje tudi rešimo. Ne bi jih rabilo biti, saj menim, da bi se počasi tako, da mi stvari razložijo, dalo dogovoriti.

S katero generacijo imate več konfliktov in zakaj?

Po moje je več konfliktov z mlajšo generacijo, saj nimajo potrpljenja zame. Ker določenih stvari pač ne zmorem več, oni tega ne razumejo. Prav tako pa smo nekoč živeli drugače in v drugačnih pogojih, kot mladina živi danes, zato prihaja do nesporazumov.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate med vami največje razlike?

Nekoč je bilo vse čisto drugače. Danes ne dohajam več stvarem, mladina je čisto v svojem svetu, imajo svoje stvari in veliko obveznosti. Vedno morajo nekje biti in hitijo.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi si želeli v vaši družini spremeniti ali izboljšati?

V družinskih odnosih ne morem ničesar spremeniti. Kar sem naredila, sem naredila.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Če bi vseeno ostajale kakšne možnosti za spremembo, kakšno pomoč bi pri tem potrebovali?

Nič.

INTERVJU K

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj za vas predstavlja družina in bivanje v njej?

Družina mi daje občutek, da nisem osamljena in sama. Nekdo je vedno okrog mene in v bližini

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki zagotavljate pomoč ostalima dvema generacijama in v kakšni obliki jo sami prejimate?

Drugim skoraj vsak dan skuham kosilo. Vnuk in tašča ali moj sin me odpeljejo do trgovine pa tudi k maši. Pomagajo mi pri čiščenju hiše. Nudijo mi finančno pomoč.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem mnenju med vami kaže spoštovanje in razumevanje?

Kaže se v tem, da mi pomagajo in ustrezajo, kadar rabim pomoč.

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa preživite z ostalimi družinskimi člani in ob kakšnih priložnostih?

Družimo se ob kosilu, kadar pridejo domov iz službe, kadar si pomagamo. To je približno uro na dan.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali vašo komunikacijo?

Komuniciramo, kadar je potrebno, se dogovarjamo o načrtih. Komuniciramo dobro in se poslušamo.

KONFLIKTI

Kakšen pomen pripisujete medsebojnim konfliktom in v zvezi s čim se po navadi pojavljajo?

Konflikti v naši družini so škodljivi. Navezujejo se na neuboganje.

S katero generacijo imate več konfliktov in zakaj?

Več konfliktov imam s srednjo generacijo, ker me včasih ne poslušajo.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate med vami največje razlike?

Mlajši se več potepajo in zapravljajo denar.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi v vaši družini želeli spremeniti ali izboljšati v odnosih med vami?

Nič ne bi spremenila.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Če bi vseeno želeli karkoli drugače, kakšno pomoč bi pri tem potrebovali?

Ne rabim pomoči.

INTERVJU L

VREDNOTENJE DRUŽINE

Kaj vam osebno pomeni družina in bivanje v njej?

Družina mi pomeni varnost, zaupanje in sodelovanje.

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

V kakšni obliki sami zagotavljate pomoč ostalima generacijama in kakšno pomoč prejimate od njiju?

Sama kuham, kurim pozimi, opravim manjša opravila, za katera me prosijo. Od njih dobim pomoč pri raznih hišnih opravilih, prevozih in organizaciji pri zdravstvenih storitvah.

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

Na kakšen način se po vašem v družini kaže medsebojno spoštovanje in razumevanje?

Da skrbimo eden za drugega in si pomagamo med sabo..

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

Koliko časa približno preživite z ostalimi člani in ob kakšnih priložnostih?

S sinom in taščo nekje 2 uri na dan, vsi skupaj pa smo ob vikendih, takrat se največ vidimo.

KOMUNIKACIJA

Kako bi opisali komunikacijo v vaši družini?

Zaradi odsotnosti vseh je komunikacija občasna in bolj redka. Če se je treba kaj pogovoriti pa se, drugače se pokličemo tudi po telefonu skoraj vsak dan.

KONFLIKTI

Kakšen pomen dajete vašim konfliktom in v zvezi s čim se pogosteje pojavljajo?

Mislím, da konflikti niso potrebni vedno. Še manj se mi zdijo koristni, ker je potem med nami neka napetost. Konflikte imamo redko, saj smo si določili pravila o nevmešavanju v situacijo drugega.

S katero generacijo imate sami pogosteje konflikte in zakaj?

Največkrat imam konflikt s svojo taščo. Ker bi jaz rada še vedno vse stvari uredila in poskrbela za vse, kot sem to delala nekoč. In mojo pomoč zavračajo.

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

V čem opazate med vami največje razlike?

Sem starejša, počasnejša, zato se ne morem odzivati enakovredno ostalim. V teh letih me tudi kdaj moti odnos s sosedi, pa me sin umirja.

POTREBE PO SPREMEMBAH

Kaj bi si v vaši družini želeli spremeniti ali izboljšati?

Ne vem, nič.

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

Če bi karkoli vseeno želeli kdaj spremeniti, kakšno pomoč bi pri tem potrebovali?

Nobene, ker ne vem, kaj bi naj izboljšali.

9.4 Priloga št. 4: Določitev enot kodiranja

VREDNOTENJE DRUŽINE

A: Družina je zame najpomembnejša v življenju (A1). To so ljudje, ob katerih se počutim varno (A2). Sreča je beseda, ki bi najbolje opisala pomen (A3). Skupno bivanje omogoča povezanost (A4) in občutek pripadnosti (A5).

B: Družina zame predstavlja nekaj toplega (B1), pozitivnega (B2) in varnega – je varno zatočišče (B3), kjer se vedno počutim dobrodošlo (B4).

C: Družina ima zame velik pomen. Lahko se nanjo zanesem, kadar rabim pomoč (C1). Daje mi občutek vrednosti (C2), ljubezni (C3) in pripadnosti (C4). Zaradi trigeneracijske družine lažje skrbimo za našo skupnost (C5). Jaz osebno kot pripadnik mlade generacije bolj spoštujem in razumem starejše (C6).

D: Predstavlja mi trdnost (D1), veselje (D2), energičnost (D3) in ljubezen (D4), saj se lahko pogovarjam z različnimi ljudmi, ki imajo različne poglede (D5) in tako vidim zanimiva mnenja in stališča (D6).

E: Družina je zame vedno na prvem mestu (E1), je steber vsega (E2) in predvsem zavetje (E3). Pomembno je, da se kot član znotraj družine dobro počutiš (E4) in se rad vračaš k njej (E5). Bivanje kot tako pa včasih prinese tudi nepredvidljive situacije (E6). Pomembno je dosti prilagajanja (E7).

F: Pomen družine mi predstavljajo ljudje, s katerimi se počutim varno (F1), sproščeno (F2) in zmeraj dobrodošlo (F3). Pomeni mi tudi pomoč v stiski (F4), hkrati pa, da sem ustvarila nekaj, kar je moje in je takšno kot si želim (F5).

G: Družina pomeni zame varnost (G1), toplino (G2), zaželenost (G3), bivanje pa strpnost med generacijami (G4), spoštovanje (G5) in pripravljenost za pomoč, ko jo rabiš (G6).

H: Omogočena je velika povezanost vseh generacij (H1), družina omogoča ohranitev in nadaljevanje družinskih vrednost (H2).

I: Družina so ljudje, ki jih imam rada ne glede na vse (I1). Osebno mi družina v mojih letih pomeni veliko pomoč (I2) in to, da nisem sama (I3).

J: Pomeni mi to, da se počutim sprejeto (J1), je domačnost (J2), varnost (J3) in pripadnost (J4). Stvari so kot sem jih ustvarila nekoč (J5).

K: Družina mi daje občutek, da nisem osamljena in sama (K1). Nekdo je vedno okrog mene in v bližini (K2)

L: Družina mi pomeni varnost (L1), zaupanje (L2) in sodelovanje (L3).

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

A: Babici nudim pomoč pri vsakdanjih opravilih (A6), na primer ji včasih počistim sobo (A7), ji pomagam pogreti kosilo (A8), ji skuham čaj (A9). Staršema pomagam pri delu (A10), tudi pri gospodinjskih opravilih (A11). Skuham (A12), operem perilo (A13), počistim hišo (A14), pokosim (A15). Starša mi vračata pomoč predvsem finančno (A16), rekla bi da tudi tako, da mi stojita ob strani in me podpirata (A17). Tudi babica mi izkazuje svojo pomoč skozi skrb (A18), tako da gre tukaj bolj za čustveno skrb oz. pomoč (A19).

B: Drugima dvema generacijama nudim pomoč v obliki fizične pomoči (B5). Pripomorem pri gospodinjskih opravilih (B6). Od starejše generacije prejemam pomoč v prenosu znanja in veščin (B7), kar mi pomaga tudi pri osebnostni rasti (B8). Srednja generacija (starša) me spodbujata (B9) in pripravljata na samostojnost (B10), mi pomagata materialno (B11).

C: V obliki fizičnega dela (C7), pri gospodinjskih opravilih (C8), skrbi za hišo (C9). Starši in starejša generacija mi nudijo pomoč z gospodinjskimi (C10) in hišnimi opravili (C11) kot so skuhanje kosila (C12), oprana oblačila (C13). Zraven tega mi nudi finančno pomoč ter s tem omogoča moje šolanje (C14).

D: Staršema posvetim veliko pogovorov in jima pomagam, da se tako sprostita zaradi napornega delavnika (D7). Mami pomagam pri hišnih opravilih (D8). Babici skuham (D9), ji pomagam pri uporabi tehnologije (D10) in se prav tako z njo pogovarjam, ko jo kaj razburi (D11).

E: Glede na generacijo je vsebina podpore dokaj različna. Sama svoji hčerki pomagam finančno (E8), največ pa je vredno, da ji nudim tolažbo, ji dam nasvete in ji stojim ob strani (E9). Tašči npr. operem perilo (E10) ali pa kdaj kaj skuham (E11). Hčerka mi pogosto pomaga pri hišnih opravilih (E12), tašča pa je že starejša in ni preveč aktivna, tako da bi težko govorila o pomoči (E13).

F: Ostalim članom pomagam finančno (F6) in socialno (F7), to je pomoč pri delu (F8), oskrba (F9). Prav tako nudim podporo v obliki spodbude (F10). Od mlajše generacije prejemam spodbude (F11), veselje (F12), razne nove stvari (F13). Od starejše generacije ne prejmem nobene pomoči, le kritike (F14).

G: Pomoč nudim v urejanju doma (G7), skrbi za hrano (G8), kuham in perem (G9). Pomoč prejemam v obliki pogovora (G10) in pri fizičnem delu (G11).

H: Svoji mami (babici) nudim pomoč v obliki varnosti (H3), spoštovanja (H4), pa tudi pomoč pri določenih opravilih (H5). Od mame posledično prejemam podporo v smislu skrbi (H6). Otrokom nudim pomoč pri odločanju (H7), svetovanju (H8), družinsko ljubezen (H9). Od otrok prejemam tudi včasih kak nasvet (H10).

I: Glede na moje zdravstveno stanje in leta težko kaj nudim (I4), sploh fizično nisem več sposobna (I5). Vnučini dam vsak mesec 20 evrov za vozovnico (I6). Od obeh pa prejemam pomoč tako, da mi pogrejejo kosilo (I7), skuhamo kosilo čez vikend (I8), počistijo sobo (I9) in operejo perilo (I10).

J: Mlajše generacije mi pomagajo finančno (J6), fizično (J7) in psihično (J8). Ker jim enake pomoči ne morem vračati (J9), jim pomoč povrnem v obliki čustvenega stanja (J10).

K: Drugim skoraj vsak dan skuham kosilo (K3). Vnuk in tašča ali moj sin me odpeljejo do trgovine pa tudi k maši (K4). Pomagajo mi pri čiščenju hiše (K5). Nudijo mi finančno pomoč (K6).

L: Sama kuham (L4), kurim pozimi (L5), opravi manjša opravila, za katera me prosijo (L6). Od njih dobim pomoč pri raznih hišnih opravilih (L7), prevozih (L8) in organizaciji pri zdravstvenih storitvah (L9).

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

A: Menim, da je med vsemi generacijami visoko razvito spoštovanje (A20). To se kaže v odnosu (A21), v skrbi drug za drugega (A22). Glede razumevanja pa včasih spodleti (A23), vsak ima kdaj slab dan ali pa mu preprosto ni za govoriti (A24). Vsa si želi mir po napornem dnevu (A25).

B: Razumevanje med mlajšo in srednjo generacijo je zelo dobro (B12), saj je prisotna velika mera spoštovanja (B13) in podoben način življenja (B14). Medtem ko je razumevanje med mlajšo generacijo in starejšo mnogo slabše (B15) zaradi preveč drugačnega razmišljanja (B16). Spoštovanje je bolj enosmerne narave (B17), saj mlajša generacija spoštuje starejšo (B18), starejša pa ne spoštuje mlajše generacije (B19).

C: Kažemo jo v obliki pomoči pri družinskih opravilih (C15), pokažemo zanimanje eden do drugega skozi pogovor (C16), npr. "Kako je bilo danes v službi/šoli?" (C17)

D: Kaže se predvsem v našem odnosu (D12), včasih mogoče vseeno ni najboljši (D13), ker imamo vsi svoje dneve (D14). Včasih ne razumemo babice ali ona ne razume nas (D15) in takrat se morda skrb za razumevanje, ampak na koncu vedno najdemo skupno pot in se pogovorimo (D16). Podporne besede izražajo spoštovanje in razumevanje (D17) ter objemi (D18).

E: Da smo strpni drug do drugega (E14) ter predvsem da se poslušamo (E15) in smo slišani (E16).

F: Med srednjo in starejšo generacijo ni možno zaznati razumevanja in spoštovanja (F15). Razumevanje med srednjo in mlajšo generacijo je dosti boljše (F16), saj imata podobne poglede na življenje in tok življenja (F17).

G: Če rabim pomoč, jo dobim v kakršnikoli obliki (G12) – prevoz, denar, uslugo. To se kaže tudi v pristnem odnosu v smislu zdravega humorja (G13).

H: V obliki skrbi enega za drugega (H11), spoštovanju (H12), odločitvah (H13), pomoči (H14) in svetovanju (H15).

I: Spoštujemo se tako, da upoštevamo drug drugega (I11), da vprašam vsakega, kakšen je bil njegov dan, kako je bilo v službi (I12).

J: Ne uspem slediti sodobnemu toku življenja (J11), zato je mera spoštovanja in razumevanja nizka (J12), čuti se pomanjkanje pozornosti, ki jo pri svojih letih potrebujem (J13).

K: Kaže se v tem, da mi pomagajo (K7) in ustrezajo, kadar rabim pomoč (K8).

L: Da skrbimo eden za drugega (L10) in si pomagamo med sabo (L11).

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

A: Več časa preživim s srednjo generacijo (A26), včasih gremo kam na izlet (A27), največ časa pa preživimo skupaj ob kosilu (A28). S staro generacijo preživim povprečno 1 uro na dan (A29), to je večinoma ob zajtrku (A30) in čez dan, ko se pač srečamo (A31).

B: Z ostalima generacijama preživim čas le za vikend (B20), saj sem med tednom odsotna, ker delam v Ljubljani (21). Družimo se skozi delo (B22), skupaj jemo kosilo (B23) in včasih posedimo zunaj na kavi (B24).

C: S staro generacijo preživim v povprečju od 2 do 4 ure na teden (C18) in sicer ob kosilu (C19) ali kadar nudim pomoč (C20). Staršem pa namenim čas med vikendom (C21) in sicer med obroki (C22), pri domačih in hišnih opravilih (C23) ali preprosto druženju za mizo (C24).

D: Največ časa preživim s svojim mlajšim bratcem (D19), z ostalima generacijama se vidimo čez vikend (D20), nekje do 5 ur dnevno (D21). To je priložnost ob kosilu oz. tudi po kosilu smo največ skupaj (D22).

E: Večina časa preživim z mlajšo generacijo (E17), kolikor imamo časa in smo doma ob istem času (E18). To je včasih zelo redko (E19). Po navadi je to tudi za mizo, ob kosilu (E20) ali popoldan na kavču (E21). Kot družina pa se skupaj družimo ob kakšnih praznovanjih (E22) ob rojstnih dnevih, obhajilih.

F: S starejšo generacijo preživim nekaj ur na teden (F18), z mlajšo pa le za vikend (F19).

G: Družimo se pri kosilu (G14), pri delu (G15), čas je odvisen od situacije (G16), ker smo polno zaposleni, to je povprečno 25–30 ur na teden (G17).

H: Z mamo dnevno od 2 do 3 ure (H16), z otrokoma sedaj, ko sta odsotna med tednom, pa čim več časa čez vikend (H17). Skupna druženja so pri kosilu (H18), z otroki gremo kam na izlet (H19).

I: Bolj malo se vidimo, saj so vsi veliko zdoma (I13), sin in tašča po službah (I14), vnukinja pa študira (I15). Skupaj smo pri kosilu (I16).

J: S srednjo generacijo preživim nekaj ur na dan (J14), z mlajšo pa le ob vikendih (J15). Ko je lepo, sedimo zunaj na terasi (J16).

K: Družimo se ob kosilu (K9), kadar pridejo domov iz službe (K10), kadar si pomagamo (K11). To je približno uro na dan (K12).

L: S sinom in taščo nekje 2 uri na dan (L12), vsi skupaj pa smo ob vikendih (L13), ~~takrat se največ vidimo.~~

KOMUNIKACIJA

A: Je bolj površinska (A32) ~~zadnje čase.~~ Ni časa, da bi se usedli in pogovarjali na dolgo in široko (A33). Dostikrat se kaj pove na hitro (A34) in potem se stvari zamešajo in pozabijo (A35).

B: Komunikacijo bi opisala kot srednje dobro (B25), saj je komunikacija med srednjo in mlajšo generacijo zelo dobra (B26), medtem ko je s starejšo generacijo zelo slaba (B27). Zaradi razmišljanja starejše generacije je tako komunikacija otežena (B28). Težko je najti kompromis (B29), tema pogovora neprestano preide na starostnika in na nerganje ter na negativen pogled na svet (B30).

C: Komuniciramo predvsem, kadar rabimo pomoč drug od drugega (C25). Večkrat si pripovedujemo o preživelem tednu (C26), kako je bilo v službi (C27), kako smo opravili obveznosti (C28), kakšne načrtne imamo za prihodnost (C29).

D: Naša komunikacija bi pri določenih stvareh lahko bila boljša (D23), saj se včasih za brez veze skregamo (D24), sploh ko želi kdo imeti stvari narejene po njegovo (D25). V splošnem je sprejemljiva (D26), a bi jo lahko še izboljšali (D27), sedaj, ko se med tednom ne slišimo pogosto (D28).

E: Včasih se tudi izgubi, predvsem zaradi današnjega hitrega tempa (E23). Si pa vzamemo čas in se pogovorimo (E24).

F: Zdi se mi, da je naša komunikacija kar se da dobra (F20). S starejšo generacijo je sicer dosti slabša kot z mlajšo (F21), saj je tukaj ogromno prilagajanja (F22), iskanja drugih rešitev, ki bi nekako pripomogle k udobnejšemu življenju starostnika (F23), vendar nikoli nič ni dovolj dobro ali pa ustrezno (F24). V smislu "Domači nismo nikoli dovolj dobri, zdravnik pa ima vedno prav" (F25).

G: Komunikacija je dobra (G18), če komu kaj ni všeč, si povemo (G19).

H: Zelo radi se čez vikend pogovarjamo (H20). Hodimo na sprehode in se tudi takrat pogovarjamo. Ko sta otroka med tednom odsotna, se slišimo vsak dan po telefonu, da sva starša na tekočem (H21).

I: Kakor kdaj, bi rekla, da je bolj redka (I17) in vse se pove bolj na kratko (I18). Jaz sem rada, da mi povejo, kam kdo gre, pa se po navadi samo odide od doma (I19). Premalo je pogovora (I20).

J: Z domačimi komuniciramo le osnovno (J17), vsaki dan prideta k meni snaha in sin, vendar govorimo bolj malo (J18), le osnovnejše stvari. V večini čas preživim sama (J19), le za vikende se družimo ob klepetu in kavici (J20).

K: Komuniciramo, kadar je potrebno (K13), se dogovarjamo o načrtih (K14). Komuniciramo dobro (K15) in se poslušamo (K16).

L: Zaradi odsotnosti vseh je komunikacija občasna (L14) in bolj redka (L15). Če se je treba kaj pogovoriti, pa se (L16), drugače se pokličemo tudi po telefonu skoraj vsak dan (L17).

KONFLIKTI

A: Konflikti so verjetno čisto normalni (A36) ~~v družini.~~ Včasih sem si to bolj jemala k srcu, potem pa vidiš, da ni vredno (A37). Itak se vse skupaj potem ohladi in se pozabi (A38). Nastanejo zaradi vsakdanjih stvari in poteka (A39), to je npr. kaj se bo skuhalo (A40), kaj bo kdo naredil (A41) pa potem kdo kaj pozabi (A42). Tudi glede babice (A43) so prepiri, ko želimo za njo dobro, ona pa bi vztrajala pri svojem (A44), pa vidi, da ne more več nekam iti ali nekaj narediti.

B: Vsak konflikt, ki se zgodi, je škodljiv (B31), vsakega malo prizadene (B32). Kadarkoli želim nekaj časa preživeti z babico in z njo malo poklepetati, ta klepet ne traja dlje kot nekaj minut, saj vedno znova opazim, da so ona, njene zdravstvene težave in nerganje glavne tematike (B33).

C: Konflikti so potrebni (C30), kadar z njimi rešujemo dolgotrajne zamere (C31) in s tem delamo odnos močnejši (C32). Nepotrebni in škodljivi so (C33), kadar skočita v konflikt dva trmasta karakterja, zaradi nepotrebnih malenkosti (C34) in

vplivata na celoten odnos in vzdušje v družini (C35). Navezujejo se na domača in hišna opravila (C36): "Zakaj nisi naredil tega, to moraš narediti tako" (C37).

D: Konflikti niso potrebni, če nimajo konstruktivnih ugotovitev, do katerih pridemo (D29), torej so nastali zgolj zaradi želje nergati drugemu (D30). Največkrat se konflikti pojavijo v zvezi z domačimi opravili (D31) in z odnosi (D32).

E: Me ne zaznamujejo preveč (E25) in se ne ukvarjam z njimi (E26). Ne zdijo se mi pomembni, ker vem, da je to normalno (E27). Kregamo se recimo glede tega, ali bo tašča lahko kam še šla ali ne, ker je že starejša (E28), včasih tudi glede kuhanja (E29) in dela (E30). Ampak to niso resni konflikti (E31).

F: Z mlajšo generacijo nimamo nobenih konfliktov (F26), saj je odnos med nami zelo dober. Nastajajo konflikti s starejšo generacijo (F27), saj se je težko prilagoditi njenim potrebam, medtem ko se sama niti malo ne prilagodi (F28). Prav tako je velika težava v komunikaciji (F29) – želi da jo razvajamo, medtem pa se smili sama sebi (F30). Takšni konflikti, ki nastajajo na vsake toliko časa, se mi ne zdijo škodljivi (F31), ne trajajo dolgo (F32), so sicer nepotrebni (F33), a na koncu vseeno najdemo rešitev (F34).

G: Konflikti včasih morajo biti, ker si lahko poveš stvari, ki si jih drugače ne bi (G20). Koristni so npr. ker nečesa nisi naredil, potem pa se to realizira (G21). Negativno vplivajo tako, ker si pokvariš vikend (G22).

H: Konflikti so prisotni, vendar jih ocenjujem bolj kot nesoglasja (H22). Nastajajo sproti, glede vsakdanjih stvari (H23) in poteka dneva (H24) ali pa načrtovanih stvari (H25).

I: Včasih so konflikti kar resni (I21), saj sama se počutim užaljena (I22) in nemočna (I23). To so konflikti glede tega, kaj še lahko naredim (I24) in kam grem (I25), ker ne morem več toliko kot nekoč, pa bi še vedno rada (I26).

J: Konflikti so, ker nihče ne razume, kako težko je biti star in ne moreš delati, kot si lahko nekoč (J21). Vsi nekam hitijo, sama pa jih ne dohajam (J22). Zaradi neujemanja mojih in njihovih življenjskih navad (J23) prihaja do raznih nesporazumov, ki jih kasneje tudi rešimo (J24). Ne bi jih rabilo biti, saj menim, da bi se počasi, tako da mi stvari razložijo, dalo dogovoriti (J25).

K: Konflikti v naši družini so škodljivi (K17). Navezujejo se na neuboganje (K18).

L: Mislím, da konflikti niso potrebni vedno (L18). Še manj se mi zdijo koristni, ker je potem med nami neka napetost (L19). Konflikte imamo redko (L20), saj smo si določili pravila o nevmešavanju v situacijo drugega (L21).

A: Več jih je verjetno s staro generacijo (A45), ker stari ljudje vedo biti svojeglavi (A46), radovedni (A47) in vse bi radi vedeli (A48). Jaz pa ne čutim te dolžnosti, da bi morala vse pojasnjevati svoji babici (A49). Za to so starši.

B: Seveda največ konfliktov nastane s staro generacijo (B34), saj živimo v drugačnih svetovih (B35). Stara generacija ima drugačne vrednote kot mi mladi, za katere misli, da jih mi sploh ne spoštujemo (B36). Prav tako konflikti nastanejo zaradi različnih mnenj (B37) in načina življenja, kot ga živimo (B38).

C: Več konfliktov imam s starši oz. s srednjo generacijo (C38), saj sem tudi več v stiku z njimi. Razlog so drugi interesi (C39), želje (C40) in vrednote (C41).

D: Večkrat imam konflikte z babico (D33), ker ve biti samosvoja, vztraja pri svojem in ne popusti (D34).

E: Več konfliktov se pojavlja s starejšo generacijo (E32). Razlog je večinoma nerazumevanje mlajše generacije danes kot take (E33).

F: V primeru nastalih konfliktov opažam, da je to pretežno s starejšo generacijo (F35). Mlajša generacija so vseeno moji otroci in sem jih vzgojila sama in imajo privzgojene vrednote, ki so podobne mojim (F36). Starejša generacija je vseeno zahtevnejša glede oskrbe (F37) in kompromisov (F38).

G: S starejšo (G23), ker so občutljivi (G24) in leni (G25).

H: Ovisno od situacije, včasih so pogosti konflikti na relaciji žena–tašča (moja mama)(H26), ki jih jaz uskladam. Zaradi tega smo si določili meje in pravila, ki se jih držimo in zato kar dobro uspevamo (H27). Včasih imam jaz kakšna manjša nesoglasja z otroki (H28), vendar jih dobro rešujemo. Vsak razmišlja drugače (H29) in vztraja pri svojem (H30).

I: Z obema občasno (I27). Mislím, da je razlog za to v tem, da smo si drugačni glede na sposobnosti (I28), glede na misli (I29), kaj kdo želi (I30), kaj mu je pomembno (I31).

J: Po moje je več konfliktov z mlajšo generacijo (J26), saj nimajo potrpljenja zame (J27). Ker določenih stvari pač ne zmorem več, oni tega ne razumejo (J28). Prav tako pa smo nekoč živeli drugače in v drugačnih pogojih, kot mladina živi danes (J29), zato prihaja do nesporazumov.

K: Več konfliktov imam s srednjo generacijo (K19), ker me včasih ne poslušajo (K20).

L: Največkrat imam konflikt s svojo taščo (L22). Ker bi jaz rada še vedno vse stvari uredila in poskrbela za vse, kot sem to delala nekoč (L23). In mojo pomoč zavračajo (L24).

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

A: Največja razlika je v razmišljanju med nami (A50), predvsem med mano in babico. Vsak ima svoje mnenje (A51), ampak za to je razlog vzgoja (A52). Vsak ima tudi svoje osebne lastnosti (A53), ki nas razlikujejo.

B: Kot sem že omenila, mislim da so drugačne okoliščine odraščanja bile tiste, ki delajo razlike med nami (B39). To se danes kaže v različnem mišljenju (B40), vrednotah (B41), prepričanjih (B42).

C: Razlike v razmišljanju (C42), vrednotah (C43) in v dojemanju življenja (C44). Tudi v nasprotujočih si mnenjih (C45) in drugačnih interesih (C46).

D: Babica razmišlja drugače kot jaz in mama (D35), midva sva še vedno tretirana z bratom kot majhna otroka, čeprav vedno bolj odraščava (D36).

E: Razlike so seveda tudi v samem karakterju posameznega člana družine (E34). Na splošno gre tukaj za starostne razlike (E35), miselnost (E36) ter koliko je za koga določena stvar pomembna ali ne (E37).

F: Največ razlik je v primerjavi s staro generacijo. Mislim, da je tukaj razlog predvsem drugačen pogled na stvari (F39). Starejši so vajeni nekoč bili živeti čisto drugače kot mi danes (F40), zato ne razumejo, kako je biti v vsakdanjem hitrem tempu življenja (F41).

G: Pogledi na določene situacije so različni (G26). Mlajši bi zapravljali (G27), starejši pa skoparili (G28).

H: Mama se želi čim več družiti z nami, saj je starejša in ji dopoldan postane dolgčas (H31). Mi smo odsotni in imamo svoj urnik (H32).

I: Vidim, da včasih komu kaj ne paše, ko kaj rečem ali kaj vprašam (I32). Vsak ima svojo glavo (I33) in tudi ko sem jaz odraščala, so bili drugačni časi (I34). Danes pa je vse na hitro (I35), meni pa se včasih vleče dan (I36).

J: Nekoč je bilo vse čisto drugače. Danes ne dohajam več stvari (J30), mladina je čisto v svojem svetu (J31), imajo svoje stvari (J32) in veliko obveznosti (J33). Vedno morajo nekje biti in hitijo (J34).

K: Mlajši se več potepajo (K21) in zapravljajo denar (22).

L: Sem starejša, počasnejša (L25), zato se ne morem odzivati enakovredno ostalim (L26). V teh letih me tudi kdaj moti odnos s sosedi (L27), pa me sin umirja.

POTREBE PO SPREMEMBAH

A: Mogoče to, da bi imeli več časa (A54) in bi lahko kam šli (A55), sploh s starši. Danes se odvija vse tako hitro (A56), ni več časa za pogovor (A57) in časa za sebe (A58). Opažam tudi, da služba vedno bolj stresno vpliva na družinsko življenje in odnose (A59).

B: Za spremeniti je dosti stvari, vendar ni vse v moji moči. V prvi vrsti bi se mogoče dalo izboljšati odnos s starejšo generacijo (B43), ji nameniti več časa (B44) in potrpljenja (B45).

C: Izboljšati bi želel izkazovanje ljubezni na način, ki ti da občutek brezpogojne ljubezni (C47), občutek nenadomestljivosti (C48) in da si enakovreden član družine (C49), ne glede na druge interese, želje in tvojo osebnost. Želel bi si tudi več komunikacije (C50), zanimanja (C51) ter manj strahospoštovanja (C52).

D: Da bi se več pogovarjali o podzavestnih globljih temah in ob nastopu konfliktov (D37) in bi bili bolj umirjeni (D38), se manj vmešavali eden v drugega (D39).

E: Da bi imeli več časa drug za drugega (E38) in boljšo komunikacijo (E39).

F: V svoji družini ne bi ničesar spreminjala (F42), saj se mi zdi, da so naši odnosi dokaj dobri. Vem, da se za svojo družino potrudim maksimalno (F43) in da več, kot dajem, ne morem dati (F44).

G: Načeloma nič (G29). Vsaka družina ima svoje specifike (G30).

H: Že takoj na začetku skupnega življenja, bi morali določiti odnos in pravila., mi pa smo jih prepozno (H33) oz. kasneje, zato je že takoj prihajalo do nesoglasij, a smo jih takrat rešili.

I: Želim si, da bi včasih vsi imeli več časa za druženje (I37). Tudi, da bi si več povedali (I38) in to z interesom (I39).

J: V družinskih odnosih ne morem ničesar spremeniti (J35). Kar sem naredila, sem naredila (J36).

K: Nič ne bi spremenila (K23).

L: Ne vem, nič (L28).

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

A: Verjetno bi si potem vsak moral to narediti za prioriteto(A60), čeprav je to težko narediti kar tako. Za to bi se moral odločiti zavestno (A61).

B: Menim, da bi pri morebitnih spremembah potrebovala vso podporo ožje družine, ne le družinskih članov pod isto streho (B46) in tudi strokovno pomoč (B47).

C: Zato ne bi potreboval nobene pomoči, ampak je vse stvar komunikacije med nami (C53), da vsak član izrazi svoje želje in potrebe (C54, ter da to drugi člani prijazno spoštujejo (C55) in sprejmejo (C56).

D: Potrebovali bi eden drugega (D40, ali morda družinskega terapevta (D41) ali osebo, ki ni emocionalno vključena v zadevo (D42).

E: Pomoč vseh nas (E40). Jaz mislim, da je od nas samih odvisno, koliko bo vsak pri sebi vedel razmisliti (E41) in bo pripravljen kaj narediti drugače (E42).

F: Mislim, da ne potrebujemo nobene pomoči (F45).

G: Ne rabim pomoči (G31).

H: Morda bi moral na začetku bolj nuditi podporo ženi, tako bi prej razrešili konflikte, ki so nastali v začetku (H34), in bi bila nesoglasja prej rešena. So prednosti in slabosti skupnega življenja mladih in starih, pomembno je v taki situaciji, da negativizem ne premaga pozitivizma (H35).

I: Ne vem, na koga bi se lahko obrnila po pomoč (I40).

J: Nič (J37).

K: Ne rabim pomoči (K24).

L: Nobene, ker ne vem, kaj bi naj izboljšali (L29).

9.5 Priloga št. 5: Odprto kodiranje

POMEN DRUŽINE

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Družina je zame najpomembnejša v življenju	najvišja vrednota	prioritetna skupina	vrednotenje družine
A2	To so ljudje, ob katerih se počutim varno	varnost zaradi ljudi	varovalna funkcija	vrednotenje družine
A3	Sreča je beseda, ki bi najbolje opisala pomen	sreča	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
A4	Skupno bivanje omogoča povezanost	povezanost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
A5	in občutek pripadnosti	pripadnost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
B1	Družina zame predstavlja nekaj toplega	toplina	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
B2	pozitivnega	pozitiva	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
B3	in varnega, je varno zatočišče	varno zatočišče	varovalna funkcija	vrednotenje družine
B4	kjer se vedno počutim dobrodošlo	sprejetost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
C1	Lahko se nanjo zanesem, kadar rabim pomoč	zanesljivost pri pomoči	vir pomoči	vrednotenje družine
C2	Daje mi občutek vrednosti	samovrednotenje	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
C3	ljubezni	ljubeznivost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
C4	in pripadnosti	pripadnost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
C5	Zaradi trigeneracijske družine lažje skrbimo za našo skupnost	omogočeno je negovanje skupnosti	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
C6	Jaz osebno kot pripadnik mlade generacije bolj spoštujem in razumem starejše	spoštljivost do starih ljudi	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
D1	Predstavlja mi trdnost	stabilnost	varovalna funkcija	vrednotenje družine
D2	veselje	radost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
D3	energičnost	živahnost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
D4	in ljubezen	ljubeznivost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
D5	saj se lahko pogovarjam z različnimi ljudmi, ki imajo različne poglede	raznolik pogovor	socializacijska vloga	vrednotenje družine
D6	in tako vidim zanimiva mnenja in stališča	raznolikost mnenj in stališč	socializacijska vloga	vrednotenje družine
E1	Družina je zame vedno na prvem mestu	je na prvem mestu	prioritetna skupina	vrednotenje družine
E2	je steber vsega	steber vsega	prioritetna skupina	vrednotenje družine
E3	in predvsem zavetje	pribežališče	varovalna funkcija	vrednotenje družine
E4	Pomembno je, da se kot član znotraj družine dobro počutiš	dobro počutje	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
E5	in se rad vračam k njej	vračanje k družini	varovalna funkcija	vrednotenje družine
E6	Bivanje včasih prinese nepredvidljive situacije	obstoj nepredvidljivosti	izzivi družinskega življenja	vrednotenje družine

E7	Pomembno je dosti prilagajanja	prilagajanje	strategija spopadanja s konflikti	vrednotenje družine
F1	Pomen družine mi predstavljajo ljudje, s katerimi se počutim varno	varnost zaradi ljudi	varovalna funkcija	vrednotenje družine
F2	sproščeno	sproščenost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
F3	in zmeraj dobrodošlo	sprejetost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
F4	Pomeni mi pomoč v stiski	pomoč v stiski	vir pomoči	vrednotenje družine
F5	da sem ustvarila nekaj, kar je moje in je takšno, kot si želim	sem jo ustvarila po moje	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
G1	Družina pomeni zame varnost	varnost	varovalna funkcija	vrednotenje družine
G2	toplino	toplina	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
G3	zaželenost	zaželenost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
G4	bivanje pa strpnost med generacijami	generacijska potrpežljivost	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
G5	spoštovanje	spoštovanje	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
G6	in pripravljenost za pomoč, ko jo rabiš	pripravljenost pomagati	vir pomoči	vrednotenje družine
H1	Omogočena je velika povezanost vseh generacij	generacijska povezanost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
H2	Družina omogoča ohranitev in nadaljevanje družinskih vrednot	ohranitev in prenos družinskih vrednot	socializacijska vloga	vrednotenje družine
I1	Družina so ljudje, ki jih imam rada ne glede na vse	brezpogojna ljubezen	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
I2	Osebnost mi družina v mojih letih pomeni veliko pomoč	pomoč v starosti	vir pomoči	vrednotenje družine
I3	in to, da nisem sama	vklučenost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
J1	Pomeni mi to, da se počutim sprejeto	sprejetost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
J2	je domačnost	domačnost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
J3	varnost	varnost	varovalna funkcija	vrednotenje družine
J4	in pripadnost	pripadnost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
J5	Stvari so, kot sem jih ustvarila nekoč	stabilnost	varovalna funkcija	vrednotenje družine
K1	Družina mi daje občutek, da nisem osamljena in sama	vklučenost	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
K2	Nekdo je vedno okrog mene in v bližini	nenehna prisotnost drugih	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine
L1	Družina mi pomeni varnost	varnost	varovalna funkcija	vrednotenje družine
L2	zaupanje	zaupanje	emocionalna vrednost	vrednotenje družine
L3	in sodelovanje	sodelovanje	dejavnik družabnosti	vrednotenje družine

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A6	Babici nudim pomoč pri vsakdanjih opravilih	vsakdanja opravila	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
A7	ji večasih počistim sobo	čiščenje sobe	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči

A8	ji pomagam pogreti kosilo	gretje kosila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A9	ji skuham čaj	kuhanje čaja	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A10	Staršema pomagam pri delu	pomoč pri delu	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
A11	pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A12	Skuham	kuhanje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A13	operem perilo	pranje perila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A14	počistim hišo	čiščenje hiše	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
A15	pokosim	košnja trave	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
A16	Starša mi vračata pomoč predvsem finančno	finančna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
A17	mi stojita ob strani in podpirata	podpora in spodbuda	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
A18	babica mi izkazuje svojo pomoč skozi skrb	skrb	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
A19	tako, da gre tukaj bolj za čustveno skrb oz. pomoč	čustvena skrb	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
B5	Drugima dvema generacijama nudim pomoč v obliki fizične pomoči	fizična pomoč	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
B6	Pripomorem pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
B7	Od starejše generacija prejemam pomoč v prenosu znanja in veščin	prenos znanja in veščin	pomoč pri osebni rasti	oblike podpore in pomoči
B8	kar mi pomaga tudi pri osebni rasti	razvoj osebnosti	pomoč pri osebni rasti	oblike podpore in pomoči
B9	Srednja generacija (starša) me spodbujata	spodbujanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
B10	in pripravljata na samostojno	priprava na samostojnost	pomoč pri osebni rasti	oblike podpore in pomoči
B11	mi pomagata materialno	materialna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
C7	V obliki fizičnega dela	fizično delo	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
C8	pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
C9	pri skrbi za hišo	skrb za hišo	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
C10	Starši in starejša generacija mi nudijo pomoč z gospodinjskimi	gospodinjska opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči

C11	in hišnimi opravili	hišna opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
C12	kot so skuhamo kosilo	kuhanje kosila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
C13	oprana oblačila	pranje perila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
C14	Zraven tega mi nudi finančno pomoč ter s tem omogoča moje šolanje	omogočanje šolanja s finančno pomočjo	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
D7	Staršema posvetim veliko pogovorov in jima pomagam, da se tako sprostita zaradi naporenega delovnika	pogovor za sprostitev po službi	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
D8	Mami pomagam pri hišnih opravilih	hišna opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
D9	Babici skuham	kuhanje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
D10	ji pomagam pri uporabi tehnologije	pomoč pri uporabi sodobne tehnologije	informacijska opora	oblike podpore in pomoči
D11	in se z njo pogovarjam, ko jo kaj razburi	pogovor za pomiritev	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
E8	Sama svoji hčerki pomagam finančno	finančna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
E9	ji nudim tolažbo, ji dam nasvete in ji stojim ob strani	toložba in svetovanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
E10	Tašči npr. operem perilo	pranje perila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
E11	kdaj kaj skuham	kuhanje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
E12	Hčerka mi pogosto pomaga pri hišnih opravilih	hišna opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
E13	tašča pa je že starejša in ni preveč aktivna, tako da bi težko govorila o pomoči	nezmožnost nudenja pomoči zaradi starosti	omejitve zagotavljanja pomoči	oblike podpore in pomoči
F6	Ostali članom pomagam finančno	finančna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
F7	in socialno	socialna pomoč	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
F8	to je pomoč pri delu	pomoč pri delu	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
F9	oskrba	oskrba starostnika	neformalna pomoč	oblike podpore in pomoči
F10	nudim podporo v obliki spodbude	spodbujanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
F11	Od mlajše generacije prejemam spodbude	spodbujanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
F12	veselje	veselje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
F13	razne nove stvari	materialne stvari	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
F14	Od starejše generacije ne prejmem nobene pomoči, le kritike	odsotnost prejemanja pomoči in obstoj kritik	omejitve zagotavljanja pomoči	oblike podpore in pomoči

G7	Pomoč nudim v urejanju doma	urejanje doma	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
G8	skrbi za hrano	skrb za hrano	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
G9	kuham in perem	kuhanje in pranje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
G10	Pomoč prejemam v obliki pogovora	pogovor	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
G11	in pri fizičnem delu	fizično delo	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
H3	mami nudim pomoč v obliki varnosti	varnost	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H4	spoštovanja	spoštovanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H5	pa tudi pomoč pri določenih opravilih	opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
H6	Od mame prejemam podporo v smislu skrbi	skrb	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H7	Otrokom nudim pomoč pri odločanju	usmerjanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H8	svetovanju	svetovanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H9	družinsko ljubezen	družinska ljubezen	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
H10	Od otrok prejmem včasih tudi kak nasvet	svetovanje	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
I4	Glede na moje zdravstveno stanje in leta težko kaj nudim	nezmožnost nudenja pomoči zaradi zdravstvenega stanja in starosti	omejitve zagotavljanja pomoči	oblike podpore in pomoči
I5	sploh fizično nisem več sposobna	fizična nesposobnost	omejitve zagotavljanja pomoči	oblike podpore in pomoči
I6	Vnukinji dam vsak mesec 20 evrov za vozovnico	denar za nakup vozovnice	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
I7	Od obeh pa prejemam pomoč tako, da mi pogrejeta kosilo	gretje kosila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
I8	skuhajo kosilo čez vikend	kuhanje kosila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
I9	počistijo sobo	čiščenje sobe	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
I10	in operejo perilo	pranje perila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
J6	Mlajše generacije mi pomagajo finančno	finančna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
J7	fizično	fizična pomoč	fizična pomoč	oblike podpore in pomoči
J8	in psihično	psihična pomoč	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči
J9	Ker jim enake pomoči ne morem vračati	nezmožnost enakovrednega vračanja pomoči	omejitve zagotavljanja pomoči	oblike podpore in pomoči
J10	jim pomoč povrnem v obliki čustvenega stanja	čustvena skrb	emocionalna podpora	oblike podpore in pomoči

K3	Drugim skoraj vsak dan skuham kosilo	kuhanje kosila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
K4	Vnuk in tašča ali moj sin me odpeljejo do trgovine pa tudi k maši	prevoz do trgovine ali k maši	pomoč pri mobilnosti	oblike podpore in pomoči
K5	Pomagajo mi pri čiščenju hiše	čiščenje hiše	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
K6	Nudijo mi finančno pomoč	finančna pomoč	materialna pomoč	oblike podpore in pomoči
L4	kuham	kuhanje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
L5	kurim pozimi	kurjenje	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
L6	opravim manjša opravila, za katera me prosijo	pomoč pri opravilih na prošnjo	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
L7	Od njih dobim pomoč pri raznih hišnih opravilih	hišna opravila	pomoč pri gospodinjskih opravilih	oblike podpore in pomoči
L8	prevozih	prevoz	pomoč pri mobilnosti	oblike podpore in pomoči
L9	in organizaciji pri zdravstvenih storitvah	organiziranje zdravstvenih storitev	informacijska opora	oblike podpore in pomoči

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A20	Menim, da je med vsemi generacijami visoko razvito spoštovanje	visoko razvito spoštovanje	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
A21	To se kaže v odnosu	odnos	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
A22	v skrbi drug za drugega	medsebojna skrb	oblike izražanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
A23	Glede razumevanja pa včasih spodleti	neuspešno razumevanje	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
A24	vsak ima kdaj slab dan ali pa mu preprosto ni za govoriti	slab dan brez želje po pogovoru	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
A25	Vsak si želi mir po napornem dnevu	želja po miru zaradi napornega dneva	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
B12	Razumevanje med mlajšo in srednjo generacijo je zelo dobro	zelo dobro	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
B13	saj je prisotna velika mera spoštovanja	velika mera spoštovanja	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
B14	in podoben način življenja	podobnost v načinu življenja	temelji za spoštovanje in razumevanje	spoštovanje in razumevanje
B15	Medtem ko je razumevanje med mlajšo generacijo in starejšo mnogo slabše	med mlado in staro generacijo je slabše	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje

B16	zaradi preveč drugačnega razmišljanja	različno mišljenje	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
B17	Spoštovanje je bolj enosmerne narave	enosmerno spoštovanje	smer spoštovanja	spoštovanje in razumevanje
B18	saj mlajša generacija spoštuje starejšo	od mlajše k starejši generaciji je	smer spoštovanja	spoštovanje in razumevanje
B19	starejša pa ne spoštuje mlajše generacije	od starejše k mlajši generaciji je ni	smer spoštovanja	spoštovanje in razumevanje
C15	Kažemo jo v obliki pomoči pri družinskih opravilih	pomoč pri družinskih opravilih	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
C16	pokažemo zanimanje eden za drugega skozi pogovor	zanimanje, ki se izrazi skozi pogovor	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
C17	"Kako je bilo danes v šoli/sluzbi?"	"Kako je bilo danes v šoli/sluzbi?"	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D12	Kaže se predvsem v našem odnosu	odnos	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D13	včasih mogoče vseeno ni najboljši	oslabljen odnos	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D14	ker imamo vsi svoje dneve	vsak ima svoj slab dan	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D15	Včasih ne razumemo babice ali ona ne razume nas	nerazumevanje babice ali obratno	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D16	ampak na koncu vedno najdemo skupno pot in se pogovorimo	uspešno reševanje nerazumevanja s pogovorom	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
D17	podporne besede izražajo spoštovanje in razumevanje	podporne besede	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
D18	ter objemi	objemi	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
E14	Da smo strpni drug do drugega	strpnost	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
E15	se poslušamo	poslušanje	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
E16	in smo slišani	slišanost	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
F15	Med srednjo in starejšo generacijo ni možno zaznati razumevanja in spoštovanja	odsotnost spoštovanja in razumevanja med srednjo in staro generacijo	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
F16	Razumevanje med srednjo in mlajšo generacijo je dosti boljše	med srednjo in mlado generacijo je dosti boljše	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
F17	saj imata podobne poglede na življenje in tok življenja	podobni pogledi na življenje	temelji za spoštovanje in razumevanje	spoštovanje in razumevanje

G12	Če rabim pomoč, jo dobim v kakršnikoli obliki	pomoč	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
G13	To se kaže tudi v pristnem odnosu v smislu zdravega humorja	zdrav humor	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
H11	V obliki skrbi enega za drugega	medsebojna skrb	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
H12	spoštovanju	spoštovanje	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
H13	odločitvah	skupne odločitve	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
H14	pomoči	pomoč	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
H15	in svetovanju	svetovanje	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
I11	Spoštujemo se tako, da upoštevamo drug drugega	upoštevanje	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
I12	da vprašam vsakega, kako je bil njegov dan, kako je bilo v službi	zanimanje za potek dneva	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
J11	Ne uspem slediti sodobnemu toku življenja	hiter tok današnjega časa	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
J12	zato je mera spoštovanja in razumevanja nizka	nizka mera	kakovost spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
J13	Čuti se pomanjkanje pozornosti, ki jo pri svojih letih potrebujem	pomanjkanje potrebne pozornosti	vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
K7	Kaže se v tem, da mi pomagajo	pomoč	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
K8	in ustrežejo, kadar rabim pomoč	pomoč	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
L10	Da skrbimo eden za drugega	medsebojna skrb	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje
L11	in si pomagamo med sabo	pomoč	oblike izražanja spoštovanja in razumevanja	spoštovanje in razumevanje

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A26	Več časa preživim s srednjo generacijo	več s srednjo generacijo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
A27	včasih gremo kam na izlet	izlet	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
A28	največ časa pa preživimo skupaj ob kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa

A29	S staro generacijo preživim povprečno 1 uro na dan	1 uro na dan s staro generacijo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
A30	večinoma ob zajtrku	ob zajtrku	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
A31	in čez dan, ko se srečamo	mimobežna srečanja	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
B20	Z ostalima generacijama preživim le za vikend	z ostalima generacijama čez vikend	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
B21	saj sem med tednom odsotna, ker delam v Ljubljani	odsotnost čez teden zaradi dela v Ljubljani	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
B22	Družimo se skozi delo	delo	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
B23	skupaj jemo kosilo	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
B24	in včasih posedimo zunaj na kavi	druženje zunaj ob kavi	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
C18	S staro generacijo preživim v povprečju od 2 do 4 ure na teden	od 2 do 4 ure s staro generacijo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
C19	in sicer ob kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
C20	ali kadar nudim pomoč	pri nudenju pomoči	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
C21	Staršem pa namenim čas med vikendom	s starši med vikendom	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
C22	in sicer med obroki	med obroki	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
C23	pri domačih in hišnih opravilih	delo	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
C24	ali preprosto druženju za mizo	druženje za mizo	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
D19	Največ časa preživim s svojim mlajšim bratcem	največ z mlajšim bratom	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
D20	z ostalima generacijama se vidimo čez vikend	z ostalima generacijama čez vikend	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
D21	nekje do 5 ur dnevno	do 5 ur dnevno	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
D22	To je priložnost ob kosilu oz. tudi po kosilu smo največ skupaj	pri in po kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
E17	Večina časa preživim z mlajšo generacijo	največ z mlajšo generacijo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
E18	kolikor imamo časa in smo doma ob istem času	odvisno od časa in navzočnosti vseh	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
E19	To je včasih zelo redko	zelo redko	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
E20	Po navadi je to tudi za mizo, ob kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
E21	ali popoldan na kavču	na kavču	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
E22	Kot družina pa se skupaj družimo ob	ob praznovanjih	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa

	kakšnih praznovanjih			
F18	S starejšo generacijo preživim nekaj ur na teden	s starejšo nekaj ur na teden	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
F19	z mlajšo pa le za vikend	z mlajšo za vikend	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
G14	Družimo se pri kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
G15	pri delu	delo	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
G16	čas je odvisen od situacije	odvisno od situacije	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
G17	ker smo polno zaposleni, to je povprečno 25-30 ur na teden	polna zaposlenost od 25 do 30 ur na teden	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
H16	Z mamo dnevno od 2 do 3 ure	od 2 do 3 ure	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
H17	z otrokoma sedaj, ko sta odsotna med tednom, pa čim več časa čez vikend	čez vikend	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
H18	Skupna druženja so pri kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
H19	z otroki gremo kam na izlet	izlet	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
I13	Bolj malo se vidimo, saj so vsi veliko zdoma	odsotnost zdoma	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
I14	sin in tašča po službah	službena odsotnost	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
I15	vnukinja pa študira	študij	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
I16	Skupaj smo pri kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
J14	S srednjo generacijo preživim nekaj ur na dan	nekaj ur na dan s srednjo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
J15	z mlajšo pa le ob vikendih	z mlajšo za vikend	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
J16	Ko je lepo, sedimo zunaj na terasi	na terasi	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
K9	Družimo se ob kosilu	pri kosilu	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
K10	kadar pridejo domov iz službe	po službi	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
K11	kadar si pomagamo	delo	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
K12	To je približno uro na dan	1 uro na dan	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
L12	S sinom in taščo nekje 2 uri na dan	2 uri na dan s sinom in taščo	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
L13	Vsi skupaj pa smo ob vikendih	skupaj ob vikendih	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa

KOMUNIKACIJA

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A32	Je bolj površinska	površinskost	kakovost komunikacije	komunikacija
A33	Ni časa, da bi se usedli in pogovarjali na dolgo in široko	pomanjkanje časa za dolg in širok pogovor	motnje v komunikaciji	komunikacija
A34	Dostikrat se kaj pove na hitro	prehitro komuniciranje	motnje v komunikaciji	komunikacija
A35	in potem se stvari zamešajo in pozabijo	pozabljivost in pomešanje informacij	motnje v komunikaciji	komunikacija
B25	Komunikacijo bi opisala kot srednje dobro	srednje dobra	kakovost komunikacije	komunikacija
B26	saj je med srednjo in mlajšo generacijo zelo dobra	med srednjo in mlado generacijo je zelo dobra	kakovost komunikacije	komunikacija
B27	medtem ko je s starejšo generacijo zelo slaba	s staro generacijo zelo slaba	kakovost komunikacije	komunikacija
B28	Zaradi razmišljanja starejše generacije je tako komunikacija otežena	oteženost komunikacije zaradi mišljenja stare generacije	motnje v komunikaciji	komunikacija
B29	težko je najti kompromis	nemogoč sporazum	motnje v komunikaciji	komunikacija
B30	tema pogovora preprečeno preide na starostnika in na nerganje ter na negativen pogled na svet	starostnikovo nezadovoljstvo in negativizem	motnje v komunikaciji	komunikacija
C25	Komuniciramo, kadar rabimo pomoč drug od drugega	komunikacija zaradi pomoči	vsebina pogovorov	komunikacija
C26	Večkrat si pripovedujemo o preživelem tednu	pripovedovanje o preživelem tednu	vsebina pogovorov	komunikacija
C27	kako je bilo v službi	pogovor o poteku v službi	vsebina pogovorov	komunikacija
C28	kako smo opravili obveznosti	opravljene obveznosti	vsebina pogovorov	komunikacija
C29	kakšne načrte imamo za prihodnost	načrti za prihodnost	vsebina pogovorov	komunikacija
D23	Naša komunikacija bi pri določenih stvareh lahko bila boljša	možnost za izboljšanje komunikacije	kakovost komunikacije	komunikacija
D24	saj se včasih za brezveze skregamo	nepotrebni prepiri	motnje v komunikaciji	komunikacija
D25	sploh ko želi kdo imeti stvari narejene po njegovo	svojevoljnost	motnje v komunikaciji	komunikacija
D26	V splošnem je sprejemljiva	sprejemljiva komunikacija	kakovost komunikacije	komunikacija
D27	a bi jo lahko še izboljšali	možnost za izboljšanje komunikacije	kakovost komunikacije	komunikacija
D28	sedaj, ko se med tednom ne slišimo pogosto	redka komunikacija med tednom	pogostost komunikacije	komunikacija
E23	Včasih se tudi izgubi predvsem zaradi današnjega hitrega tempa	oslABLJENA komunikacija zaradi pomanjkanja časa	motnje v komunikaciji	komunikacija

E24	Si pa vzamemo čas in se pogovorimo	pripravljenost za pogovor	tehnike za učinkovitejšo komunikacijo	komunikacija
F20	Zdi se mi, da je naša komunikacija kar se da dobra	dobra	kakovost komunikacije	komunikacija
F21	S starejšo generacijo je sicer dosti slabša kot z mlajšo	boljša komunikacija z mlajšo generacijo	kakovost komunikacije	komunikacija
F22	saj je tukaj ogromno prilagajanja	prilagajanje	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
F23	iskanja drugih rešitev, ki bi nekako pripomogle k udobnejšemu življenju starostnika	iskanje kompromisa za dobro starega človeka	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
F24	vendar nikoli nič ni dovolj dobro ali pa ustrezno	nezadostnost	kakovost komunikacije	komunikacija
F25	V smislu "Domači nismo nikoli dovolj dobri, zdravnik pa ima vedno prav"	domači nimajo nikoli prav	motnje v komunikaciji	komunikacija
G18	Komunikacija je dobra	dobra	kakovost komunikacije	komunikacija
G19	če komu kaj ni všeč, si povemo	izražanje lastnega mnenja	tehnike za učinkovitejšo komunikacijo	komunikacija
H20	Zelo radi se čez vikend pogovarjamo	pogovor čez vikend	pogostost komunikacije	komunikacija
H21	Ko sta otroka med tednom odsotna, se slišimo vsak dan po telefonu, da sva na tekočem	telefonski pogovor vsak dan	pogostost komunikacije	komunikacija
I17	Kakor kdaj, bi rekla, da je bolj redka	redka	pogostost komunikacije	komunikacija
I18	in vse se pove bolj na kratko	površinskost	kakovost komunikacije	komunikacija
I19	Jaz sem rada, da mi povejo, kam kdo gre, pa se po navadi samo odide od doma	odhod od doma brez seznanitve	motnje v komunikaciji	komunikacija
I20	Premalo je pogovora	redke pogovore	pogostost komunikacije	komunikacija
J17	Z domačimi komuniciramo le osnovno	osnovna komunikacija	vsebine pogovorov	komunikacija
J18	govorimo bolj malo	redke pogovore	pogostost komunikacije	komunikacija
J19	V večini čas preživim sama	osamljenost	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
J20	le za vikende se družimo ob klepetu in kavici	klepet ob kavi	načini preživljanja skupnega časa	skupno preživljanje časa
K13	Komuniciramo, kadar je potrebno	komunikacija po potrebi	pogostost komunikacije	komunikacija
K14	se dogovarjamo o načrtih	načrti za prihodnost	vsebina pogovorov	komunikacija
K15	komuniciramo dobro	dobra	kakovost komunikacije	komunikacija
K16	in se poslušamo	poslušanje	tehnike za učinkovitejšo komunikacijo	komunikacija

L14	Zaradi odsotnosti vseh je komunikacija občasna	občasna	pogostost komunikacije	komunikacija
L15	in bolj redka	redka	pogostost komunikacije	komunikacija
L16	Če se je treba kaj pogovoriti, pa se	komunikacija po potrebi	pogostost komunikacije	komunikacija
L17	drugače se pokličemo tudi po telefonu skoraj vsak dan	telefonski pogovor vsak dan	pogostost komunikacije	komunikacija

KONFLIKTI

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A36	Konflikti so verjetno čisto normalni	so normalni	pomen konfliktov	konflikti
A37	včasih sem si to bolj jemala k srcu, potem pa vidiš, da ni vredno	se ni vredno ukvarjati z njimi	odzivi na konflikte	konflikti
A38	Itak se vse skupaj potem ohladi in pozabi	se hitro pozabijo	odzivi na konflikte	konflikti
A39	Nastanejo zaradi vsakdanjih stvari in poteka	vsakdanje stvari in potek	vir konfliktov	konflikti
A40	to je npr. kaj se bo skuhalo	kuhanje	vir konfliktov	konflikti
A41	kaj bo kdo naredil	delo	vir konfliktov	konflikti
A42	pa potem kdo kaj pozabi	pozabljivost	vir konfliktov	konflikti
A43	Tudi glede babice	babica	vir konfliktov	konflikti
A44	ko želimo za njo dobro, ona pa bi vztrajala pri svojem	vztrajanja starega človeka	vir konfliktov	konflikti
B31	Vsak konflikt, ki se zgodi, je škodljiv	škodljivi	pomen konfliktov	konflikti
B32	vsakega malo prizadene	prizadetost	odzivi na konflikte	konflikti
B33	Kadarkoli želim nekaj časa preživeti z babico in z njo malo poklepetati, ta klepet ne traja dlje kot nekaj minut, saj vedno znova opazim, da so ona, njene zdravstvene težave in nerganje glavne tematike	zdravstvene težave in nerganje starega človeka	vir konfliktov	konflikti
C30	Konflikti so potrebni	potrebni	pomen konfliktov	konflikti
C31	kadar z njimi rešujemo dolgotrajne zamere	reševanje dolgotrajnih zamer	pomen konfliktov	konflikti
C32	in s tem delamo odnos močnejši	krepitev odnosa	pomen konfliktov	konflikti
C33	Nepotrebni in škodljivi so	nepotrebni	pomen konfliktov	konflikti
C34	kadar skočita v konflikt dva trmasta karakterja, zaradi nepotrebni malenkosti	trmast značaj posameznikov	vir konfliktov	konflikti

C35	in vplivata na celoten odnos in vzdušje v družini	vpliv na družinski odnos in klimo	odzivi na konflikte	konflikti
C36	Navezujejo se na domača in hišna opravila	domača in hišna opravila	virji konfliktov	konflikti
C37	"Zakaj nisi naredil tega, to moraš narediti tako"	neustrezen način dela	virji konfliktov	konflikti
D29	Konflikti niso potrebni, če nimajo konstruktivnih ugotovitev, do katerih pridemo	nepotrebni, če niso plodni	pomen konfliktov	konflikti
D30	torej so nastali zgolj zaradi želje nergati drugemu	želja po nerganju	virji konfliktov	konflikti
D31	Največkrat se konflikti pojavijo v zvezi z domačimi opravili	domača in hišna opravila	virji konfliktov	konflikti
D32	in z odnosi	odnosi	virji konfliktov	konflikti
E25	Me ne zaznamujejo preveč	ne zaznamujejo preveč	odzivi na konflikte	konflikti
E26	in se ne ukvarjam z njimi	niso vredni pozornosti	odzivi na konflikte	konflikti
E27	Ne zdijo se mi pomembni, ker vem, da je to normalno	niso pomembni, ker so normalni	pomen konfliktov	konflikti
E28	Kregamo se recimo glede tega, ali bo tašča lahko kam še šla ali ne, ker je že starejša	dovoljenje za odhod tašče od doma	virji konfliktov	konflikti
E29	včasih tudi glede kuhanja	kuhanje	virji konfliktov	konflikti
E30	in dela	delo	virji konfliktov	konflikti
E31	Ampak to niso resni konflikti	niso resni	pomen konfliktov	konflikti
F26	Z mlajšo generacijo nimamo nobenih konfliktov	odsotnost konfliktov z mlado generacijo	smer konfliktov	konflikti
F27	Nastajajo konflikti s starejšo generacijo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
F28	saj se je težko prilagoditi njenim potrebam, medtem ko se sama niti malo ne prilagodi	težave v prilagajanju potrebam starega človeka	virji konfliktov	konflikti
F29	Prav tako je velika težava v komunikaciji	težavnost komunikacije	virji konfliktov	konflikti
F30	Želi, da jo razvajamo, medtem pa se smili sama sebi	želja starostnika po razvajanju in smiljenju samemu sebi	virji konfliktov	konflikti
F31	Takšni konflikti, ki nastajajo na vsake toliko časa, se mi ne zdijo škodljivi	občasni konflikti niso škodljivi	pomen konfliktov	konflikti
F32	ne trajajo dolgo	kratkotrajni	trajanje konfliktov	konflikti
F33	so sicer nepotrebni	nepotrebni	pomen konfliktov	konflikti
F34	a na koncu vseeno najdemo rešitev	iskanje skupne rešitve	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
G20	Konflikti včasih morajo biti, ker si	si poveš stvari, ki si jih drugače ne bi	pomen konfliktov	konflikti

	lahko poveš stvari, ki si jih drugače ne bi			
G21	Koristni so npr. ker nečesa nisi naredil, potem pa se to realizira	omogočajo realizirati nenarejeno	pomen konfliktov	konflikti
G22	Negativno vplivajo tako, ker si pokvariš vikend	so negativni, ker pokvarijo vikend	pomen konfliktov	konflikti
H22	Konflikti so prisotni, vendar jih ocenjujem bolj kot nesoglasja	narava nesoglasij	pomen konfliktov	konflikti
H23	nastajajo sproti, glede vsakdanjih stvari	vsakdanje stvari	vir konfliktov	konflikti
H24	in poteka dneva	potek dneva	vir konfliktov	konflikti
H25	ali pa načrtovanih stvari	načrtovane stvari	vir konfliktov	konflikti
I21	Včasih so konflikti kar resni	resni	pomen konfliktov	konflikti
I22	sama se počutim užaljena	užaljenost	odzivi na konflikte	konflikti
I23	in nemočna	nemoč	odzivi na konflikte	konflikti
I24	To so konflikti glede tega, kaj še lahko naredim	delo	vir konfliktov	konflikti
I25	kam grem	odhod od doma	vir konfliktov	konflikti
I26	ker ne morem več toliko kot nekoč, pa bi še vedno rada	želja po mobilnosti starega človeka	vir konfliktov	konflikti
J21	Konflikti so, ker nihče ne razume, kako težko je biti star in ne moreš delati, kot si lahko nekoč	nerazumevanje starosti in sprememb	vir konfliktov	konflikti
J22	Vsi nekam hitijo, sama pa jih ne dohajam	nerazumevanje hitrega tempa življenja	vir konfliktov	konflikti
J23	Zaradi neujemanja mojih in njihovih življenjskih navad	različnost življenjskih navad	vir konfliktov	konflikti
J24	prihaja do raznih nesporazumov, ki jih kasneje tudi rešimo	na koncu se nesporazumi rešijo	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
J25	Ne bi jih rabilo biti, saj menim, da bi se počasi, tako da mi stvari razložijo, dalo dogovoriti	počasna razlaga stvari bi omogočila dogovor	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
K17	Konflikti v naši družini so škodljivi	škodljivi	pomen konfliktov	konflikti
K18	Navezujejo se na neuboganje	neubogljivost	vir konfliktov	konflikti
L18	Mislím, da konflikti niso potrebni vedno	nepotrebni	pomen konfliktov	konflikti
L19	Še manj se mi zdijo koristni, ker je potem med nami neka napetost	nekoristni zaradi napetosti	pomen konfliktov	konflikti
L20	Konflikte imamo redko	redko	pogostost konfliktov	konflikti
L21	saj smo si določili pravila o nevmešavanju v situacijo drugega	pravila o nevmešavanju v druge	strategije spopadanja s konflikti	konflikti

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A45	Več jih je verjetno s staro generacijo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
A46	ker stari ljudje vedo biti svojeglavi	svojevoljnost starih ljudi	vir konfliktov	konflikti
A47	radovedni	radovednost starih ljudi	vir konfliktov	konflikti
A48	in vse bi radi vedeli	radovednost starih ljudi	vir konfliktov	konflikti
A49	Jaz pa ne čutim te dolžnosti, da bi morala vse pojasnjevati svoji babici	moja dolžnost ni pojasnjevanje babici	vir konfliktov	konflikti
B34	Seveda največ konfliktov nastane s staro generacijo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
B35	saj živimo v drugačnih svetovih	način življenja	vir konfliktov	konflikti
B36	Stara generacija ima drugačne vrednote kot mi mladi, za katere misli, da jih mi sploh ne spoštujemo	nespoštovanja drugačnih vrednot	vir konfliktov	konflikti
B37	Prav tako konflikti nastanejo zaradi različnih mnenj	različna mnenja	vir konfliktov	konflikti
B38	in načina življenja, kot ga živimo	način življenja	vir konfliktov	konflikti
C38	Več konfliktov imam s starši oz. s srednjo generacijo	s srednjo generacijo	smer konfliktov	konflikti
C39	Razlog so drugi interesi	različni interesi	vir konfliktov	konflikti
C40	želje	želje	vir konfliktov	konflikti
C41	in vrednote	vrednote	vir konfliktov	konflikti
D33	Večkrat imam konflikte z babico	z babico	smer konfliktov	konflikti
D34	ker ve biti samosvoja, vztraja pri svojem in ne popusti	vztrajanje starega človeka	vir konfliktov	konflikti
E32	Več konfliktov se pojavlja s starejšo generacijo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
E33	Razlog je večinoma nerazumevanje mlajše generacije danes kot take	stara generacija ne razume mlade	vir konfliktov	konflikti
F35	V primeru nastalih konfliktov opažam, da je to pretežno s starejšo generacijo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
F36	Mlajša generacija so vseeno moji otroci in sem jih vzgojila sama in imajo privzgojene vrednote, ki so podobne mojim	privzgojene podobne vrednote	temelji za spoštovanje in razumevanje	spoštovanje in razumevanje
F37	Starejša generacija je vseeno zahtevnejša glede oskrbe	zahtevnejša oskrba	vir konfliktov	konflikti
F38	in kompromisov	težavno sklepanje kompromisov	vir konfliktov	konflikti
G23	S starejšo	s staro generacijo	smer konfliktov	konflikti

G24	ker so občutljivi	občutljivost starih ljudi	virji konfliktov	konflikti
G25	in leni	lenoba starih ljudi	virji konfliktov	konflikti
H26	Odvisno od situacije, včasih so pogosti konflikti na relaciji žena – tašča	žena in tašča	smer konfliktov	konflikti
H27	Zaradi tega smo si določili meje in pravila, ki se jih držimo in zato kar dobro uspevamo	določitev mej in pravil	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
H28	Včasih imam jaz kakšna manjša nesoglasja z otroki	z otroki	smer konfliktov	konflikti
H29	vsak razmišlja drugače	drugačno razmišljanje	virji konfliktov	konflikti
H30	in vztraja pri svojem	trma	virji konfliktov	konflikti
I27	Z obema občasno	z mlado in staro generacijo	smer konfliktov	konflikti
I28	Mislim, da je za to razlog v tem, da smo si drugačni glede na sposobnosti	sposobnosti	virji konfliktov	konflikti
I29	glede na misli	drugačno razmišljanje	virji konfliktov	konflikti
I30	kaj kdo želi	želje	virji konfliktov	konflikti
I31	kaj mu je pomembno	vrednote	virji konfliktov	konflikti
J26	Po moje je več konfliktov z mlajšo generacijo	z mlado generacijo	smer konfliktov	konflikti
J27	saj nimajo potrpljenja zame	pomanjkanje potrpljenja do starega človeka	virji konfliktov	konflikti
J28	Ker določenih stvari pač ne zmorem več, oni tega ne razumejo	nerazumevanje starosti in sprememb	virji konfliktov	konflikti
J29	Prav tako pa smo nekoč živeli drugače in v drugačnih pogojih kot mladina živi danes	drugačne okoliščine odraščanja	virji konfliktov	konflikti
K19	Več konfliktov imam s srednjo generacijo	s srednjo generacijo	smer konfliktov	konflikti
K20	ker me včasih ne poslušajo	neposlušnost	virji konfliktov	konflikti
L22	Največkrat imam konflikt s svojo taščo	s taščo	smer konfliktov	konflikti
L23	Ker bi jaz rada še vedno vse stvari uredila in poskrbela za vse, kot sem to delala nekoč	želja starega človeka po skrbi za hišo	virji konfliktov	konflikti
L24	In mojo pomoč zavračajo	zavračanje pomoči starega človeka	virji konfliktov	konflikti

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A50	Največja razlika je v razmišljanju med nami	razmišljanje	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
A51	Vsak ima svoje mnenje	različna mnenja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike

A52	ampak za to je razlog vzgoja	vzgoja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
A53	Vsak ima tudi svoje osebnostne lastnosti	osebnostne lastnosti	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
B39	Mislím, da so drugačne okoliščine odraščanja tiste, ki delajo razlike med nami	okoliščine odraščanja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
B40	To se danes kaže v različnem mišljenju	razmišljanje	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
B41	vrednotah	vrednote	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
B42	prepričanjih	prepričanja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
C42	Razlike v razmišljanju	razmišljanje	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
C43	vrednotah	vrednote	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
C44	in v dojemanju življenja	dojemanje življenja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
C45	Tudi v nasprotujočih si mnenjih	različna mnenja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
C46	in drugačnih interesih	interesi	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
D35	Babica razmišlja drugače kot jaz in mama	razmišljanje	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
D36	midva sva še vedno tretirana z bratom kot majhna otroka, čeprav vedno bolj odraščava	odnosi	viri konfliktov	konflikti
E34	Razlike so seveda tudi v samem karakterju posameznega člana družine	karakter	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
E35	Na splošno gre tukaj za starostne razlike	starostne razlike	starostne spremembe	medgeneracijske razlike
E36	miselnost	razmišljanje	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
E37	ter koliko je za koga določena stvar pomembna ali ne	vrednote	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
F39	Mislím, da je tukaj razlog predvsem drugačen pogled na stvari	pogled na svet	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
F40	Starejši so vajeni nekoč bili živeti čisto drugače kot mi danes	način življenja	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
F41	zato ne razumejo, kako je biti v vsakdanjem hitrem tempu življenja	nerazumevanje hitrega tempa življenja	viri konfliktov	konflikti
G26	Pogledi na določene situacije so različni	pogled na svet	osebnostne lastnosti	medgeneracijske razlike
G27	Mlajši bi zapravljali	mladi zapravljajo denar	upravljanje z denarjem	medgeneracijske razlike
G28	starejši pa skoparili	stari varčujejo denar	upravljanje z denarjem	medgeneracijske razlike

H31	Mama se želi čim več družiti z nami, saj je starejša in ji dopoldan postane dolg čas	več druženja s strani starega človeka	potrebe po druženju	potrebe po spremembah
H32	Mi smo odsotni in imamo svoj urnik	odsotnost zdoma	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
I32	Vidim, da včasih komu kaj ne paše, ko kaj rečem ali kaj vprašam	občutljivost	viri konfliktov	konflikti
I33	vsak ima svojo glavo	pogled na svet	osebne lastnosti	medgeneracijske razlike
I34	in tudi, ko sem jaz odraščala, so bili drugačni časi	okoliščine odraščanja	osebne lastnosti	medgeneracijske razlike
I35	Danes pa je vse na hitro	hiter tempo življenja	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
I36	meni pa se včasih vleče dan	osamljenost	pogostost skupnega druženja	skupno preživljanje časa
J30	Danes ne dohajam več stvari	zaostajanje	starostne spremembe	medgeneracijske razlike
J31	mladina je čisto v svojem svetu	pogled na svet	osebne lastnosti	medgeneracijske razlike
J32	imajo svoje stvari	obveznosti	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
J33	in veliko obveznosti	obveznosti	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
J34	Vedno morajo nekje biti in hitijo	hiter tempo življenja	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
K21	Mlajši se več potepajo	odsotnost zdoma	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
K22	zapravljajo denar	mladi zapravljajo denar	upravljanje z denarjem	medgeneracijske razlike
L25	Sem starejša, počasnejša	počasnejše reakcije	starostne spremembe	medgeneracijske razlike
L26	zato se ne morem odzivati enakovredno ostalim	nezmožnost enakovrednega odziva	starostne spremembe	medgeneracijske razlike
L27	V teh letih me tudi kdaj moti odnos s sosedi	odnos s sosedi	viri konfliktov	konflikti

POTREBE PO SPREMEMBAH

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A54	Mogoče to, da bi imeli več časa	več časa	potrebe po družbi	potrebe po spremembah
A55	in bi lahko kam šli	skupni izleti	potrebe po družbi	potrebe po spremembah
A56	Danes se odvija vse tako hitro	hiter tempo življenja	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
A57	ni več časa za pogovor	čas za pogovor	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
A58	in časa za sebe	čas za sebe	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
A59	Opažam tudi, da služba vedno bolj stresno vpliva na družinsko življenje in odnose	stresen vsakdanjik	dejavniki pomanjkanja časa	skupno preživljanje časa
B43	V prvi vrsti bi se mogoče dalo izboljšati odnos s starejšo generacijo	boljši odnos s staro generacijo	potrebe po družbi	potrebe po spremembah

B44	ji nameniti več časa	več časa za staro generacijo	potrebe po družbi	potrebe po spremembah
B45	in potrpljenja	potrpljenje	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
C47	Izboljšati bi želel izkazovanje ljubezni na način, ki ti da občutek brezpogojne ljubezni	izkazovanje brezpogojne ljubezni	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
C48	občutek nenadomestljivosti	nenadomestljivost	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
C49	in da si enakovreden član družine	enakovrednost	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
C50	Želel bi si tudi več komunikacije	več komunikacije	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
C51	zanimanja	zanimanje	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
C52	ter manj strahospoštovanja	manj avtoritarnosti	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
D37	Da bi se več pogovarjali o podzavestnih globljih temah in ob nastopu konfliktov	globlji pogovori	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
D38	in bi bili bolj umirjeni	umirjenost	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
D39	se manj vmešavali eden v drugega	manj vmešavanja v ostale	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
E38	Da bi imeli več časa drug za drugega	več časa	potrebe po družbi	potrebe po spremembah
E39	in boljšo komunikacijo	boljša komunikacija	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
F42	V svoji družini ne bi ničesar spreminjala	nič	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
F43	Vem, da se za svojo družino potrudim maksimalno	maksimalno dosežen trud	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
F44	in da več kot dajem ne morem dati	nezmožnost večjega dajanja	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
G29	Načeloma nič	nič	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
G30	Vsaka družina ima svoje specifikke	specifičnost družine	izzivi družinskega življenja	pomen družine
H33	Že takoj na začetku skupnega življenja bi morali določiti odnos in pravila, mi pa smo jih prepozno	določitev pravil	strategija spopadanja s konflikti	konflikti
I37	Želim si, da bi včasih vsi imeli več časa za druženje	več časa	potrebe po družbi	potrebe po spremembah
I38	Tudi, da bi si več povedali	več komunikacije	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
I39	in to z interesom	zanimanje	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
J35	V družinskih odnosih ne morem ničesar spremeniti	lastna nemoč za spremembe	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
J36	Kar sem naredila, sem naredila	statičnost	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
K23	Nič ne bi spremenila	nič	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah
L28	Ne vem, nič	nič	odsotnost potrebe	potrebe po spremembah

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A60	Verjetno bi si potem vsak moral to narediti za prioriteto	prioriteta posameznika	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
A61	Za to bi se moral odločiti zavestno	zavestna odločitev	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
B46	Menim, da bi pri morebitnih spremembah potrebovala vso podporo ožje družine, ne le družinskih članov pod isto streho	širša podpora družine	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
B47	in tudi strokovno pomoč	strokovna pomoč	strokovna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
C53	Zato ne bi potreboval nobene pomoči, ampak je vse stvar komunikacije med nami	rešitev v komunikaciji	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
C54	da vsak član izrazi svoje želje in potrebe	izražanje želja in potreb	potrebe po komunikaciji	potrebe po spremembah
C55	ter da to drugi člani prijazno spoštujejo	spoštovanje	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
C56	in sprejmejo	sprejemanje	čustvene potrebe	potrebe po spremembah
D40	Potrebovali bi eden drugega	pomoč vseh družinskih članov	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
D41	ali morda družinskega terapevta	družinski terapevt	strokovna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
D42	ali osebo, ki ni emocionalno vključena v zadevo	oseba, ki ni emocionalno vključena v zadevo	strokovna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
E40	Pomoč vseh nas	pomoč vseh družinskih članov	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
E41	Jaz mislim, da je od nas samih odvisno, koliko bo vsak pri sebi vedel razmisliti	razmislek pri sebi	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
E42	in bo pripravljen kaj narediti drugače	pripravljenost za spremembe	lastna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
F45	Mislim, da ne potrebujemo nobene pomoči	pomoč ni potrebna	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
G31	Ne rabim pomoči	pomoč ni potrebna	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
H34	Morda bi moral na začetku bolj nuditi podporo ženi, tako bi prej razrešili konflikte, ki so nastali v začetku	nudjenje podpore ženi	strategije spopadanja s konflikti	konflikti
H35	So prednosti in slabosti skupnega življenja mladih in starih, pomembno je v taki situaciji, da negativizem ne premaga pozitivizma	prevlada optimizma nad pesimizmom	strategije spopadanja s konflikti	konflikti

I40	Ne vem, na koga bi se lahko obrnila po pomoč	neznanje o pomoči	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
J37	Nič	pomoč ni potrebna	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
K24	Ne rabim pomoči	pomoč ni potrebna	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe
L29	Nobene, ker ne vem, kaj bi naj izboljšali	pomoč ni potrebna	nepotrebna pomoč	podpora in pomoč za spremembe

9.6 Priloga št. 6: Oso kodiranje

VREDNOTENJE DRUŽINE

- Prioritetna skupina
 - Najvišja vrednota (A1)
 - Je na prvem mestu (E1)
 - Steber vsega (E2)
- Varovalna funkcija
 - Varnost zaradi ljudi (A2, F1)
 - Varno zatočišče (B3)
 - Stabilnost (D1, J5)
 - Pribežališče (E3),
 - Vračanje k družini (E5)
 - Varnost (G1, J3, L1)
- Emocionalna vrednost
 - Sreča (A3)
 - Toplina (B1, G2)
 - Pozitiva (B2)
 - Samovrednotenje (C2)
 - Ljubeznost (C3, D4)
 - Omogočeno je negovanje skupnosti (C5)
 - Spoštljivost do starih ljudi (C6)
 - Radost (D5)
 - Živahnost (D3)
 - Dobro počutje (E4)
 - Sproščenost (F2)
 - Sem jo ustvarila po moje (F5)
 - Generacijska potrpežljivost (G4)
 - Spoštovanje (G5)
 - Brezpogojna ljubezen (I1)
 - Zaupanje (L2)
- Dejavniki družabnosti
 - Povezanost (A4)
 - Pripadnost (A5, C4, J4)
 - Sprejetost (B4, F3, J1)
 - Zaželenost (G3)
 - Generacijska povezanost (H1)
 - Vključenost (I3, K1)
 - Domačnost (J2)
 - Nenehna prisotnost drugih (K2)
 - Sodelovanje (L3)
- Vir pomoči
 - Zanesljivost pri pomoči (C1)

- Pomoč v stiski (F4)
- Pripravljenost pomagati (G6)
- Socializacijska vloga
 - Raznolik pogovor (D5)
 - Raznolikost mnenja in stališča (D6)
- Izzivi družinskega življenja
 - Obstoj nepredvidljivosti (E6)
 - Specifičnost družine (G30)

OBLIKE PODPORE IN POMOČI

- Fizična pomoč
 - Vsakdanja opravila (A6)
 - Pomoč pri delu (A10, F8)
 - Košnja trave (A15)
 - Fizična pomoč (B5, J7)
 - Fizično delo (C7, G11)
- Pomoč pri gospodinjskih opravilih
 - Čiščenje sobe (A7)
 - Gretje kosila (A8, I7)
 - Kuhanje čaja (A9)
 - Pomoč pri gospodinjskih opravilih (A11, B6, C8, C10)
 - Kuhanje (A12, D9, E11, L4)
 - Pranje perila (A13, C13, E10, I10)
 - Čiščenje hiše (A14, K5)
 - Skrb za hišo (A9)
 - Hišna opravila (C11, D8, E12, L7)
 - Kuhanje kosila (C12, I8, K3)
 - Urejanje doma (G7)
 - Skrb za hrano (G8)
 - Kuhanje in pranje (G9)
 - Opravila (H5)
 - Čiščenje sobe (I9)
 - Kurjenje (L5)
 - Pomoč pri opravilih na prošnjo (L6)
- Materialna pomoč
 - Finančna pomoč (A16, E8, F6, J6, K6)
 - Materialna pomoč (B11)
 - Omogočanje šolanja s finančno pomočjo (C14)
 - Materialne stvari (F13)
 - Denar za nakup vozovnice (I6)
- Emocionalna podpora
 - Podpora in spodbuda (A17)
 - Skrb (A18, H6)
 - Čustvena skrb (A19, J10)
 - Spodbujanje (B9, F10, F11)
 - Pogovor za sprostitev po službi (D7)
 - Pogovor za pomiritev (D11)
 - Tolažba in svetovanje (E9)
 - Socialna pomoč (F7)
 - Veselje (F12)
 - Pogovor (G10)
 - Varnost (H3)

- Spoštovanje (H4)
 - Usmerjanje (H7)
 - Svetovanje (H8, H10)
 - Družinska ljubezen (H9)
 - Psihična podpora (J8)
- Pomoč pri osebni rasti
 - Prenos znanja in veščin (B7)
 - Razvoj osebnosti (B8)
 - Priprava na samostojnost (B10)
 - Informacijska opora
 - Pomoč pri uporabi sodobne tehnologije (D10)
 - Organiziranje zdravstvenih storitev (L9)
 - Neformalna pomoč
 - Oskrba starostnika (F9)
 - Pomoč pri mobilnosti
 - Prevoz do trgovine ali k maši (K4)
 - Prevoz (L8)
 - Omejitve zagotavljanja pomoči
 - Nezmožnost nujenja pomoči zaradi starosti (E13)
 - Odsotnost prejemanja pomoči in obstoj kritik (F14)
 - Nezmožnost nujenja pomoči zaradi zdravstvenega stanja (I4)
 - Fizična nesposobnost (I5)

SPOŠTOVANJE IN RAZUMEVANJE

- Kakovost spoštovanja in razumevanja
 - Visoko razvito spoštovanje (A20)
 - Neuspešno razumevanje (A23)
 - Zelo slabo (B12)
 - Velika mera spoštovanja (B13)
 - Med mlado in staro generacijo je slabše (B15)
 - Odsotnost spoštovanja in razumevanja med srednjo in staro generacijo (F15)
 - Med srednjo in mlado generacijo je dosti boljše (F16)
 - Nizka mera (J12)
- Oblike izražanja spoštovanja in razumevanja
 - Odnos (A21, D12)
 - Medsebojna skrb (A22, H11, L10)
 - Pomoč pri družinskih opravilih (C15)
 - Zanimanje, ki se izrazi skozi pogovor (C16)
 - "Kako je bilo danes v šoli/sluzbi?" (C17)
 - Podporne besede (D17)
 - Objemi (D18)
 - Strpnost (E14)
 - Poslušanje (E15)
 - Slišnost (E16)
 - Zdrav humor (G13)
 - Spoštovanje (H12)
 - Skupne odločitve (H13)
 - Pomoč (G12, H14, K7, K8, L11)
 - Svetovanje (H15)
 - Upoštevanje (I11)
 - Zanimanje za potek dneva (I12)

- Vzroki za pomanjkanje spoštovanja in razumevanja
 - Slab dan brez želje po pogovoru (A24)
 - Želja po miru zaradi napornega dneva (A25)
 - Različno mišljenje (B16)
 - Oslabljen odnos (D13)
 - Vsak ima svoj slab dan (D14)
 - Nerazumevanje babice ali obratno (D15)
 - Hiter tok današnjega časa (J11)
 - Pomanjkanje potrebne pozornosti (J13)
- Temelji za spoštovanje in razumevanje
 - Podobnost v načinu življenja (B14)
 - Podobni pogledi na življenje (F17)
 - Privzgojene podobne vrednote (F36)
- Smer spoštovanja
 - Enosmerno spoštovanja (B17)
 - Od mlajše k starejši generaciji je (B18)
 - Od starejše k mlajši generaciji je ni (B19)

SKUPNO PREŽIVLJANJE ČASA

- Pogostost skupnega druženja
 - Več s srednjo generacijo (A26)
 - 1 uro na dan s staro generacijo (A29)
 - Z ostalima generacijama čez vikend (B20, D20)
 - Od 2 do 4 ure s staro generacijo (C18)
 - S starši med vikendom (C21)
 - Največ z mlajšim bratom (D19)
 - Do 5 ur dnevno (D21)
 - Največ z mlajšo generacijo (E17)
 - Odvisno od časa in navzočnosti vseh (E18)
 - Zelo redko (E19)
 - S starejšo nekaj ur na teden (F18)
 - Z mlajšo za vikend (F19, J15)
 - Odvisno od situacije (G18)
 - Od 2 do 3 ure (H16)
 - Čez vikend (H17)
 - Nekaj ur na teden s srednjo (J14)
 - 1 uro na dan (K12)
 - 2 uri na dan s sinom in taščo (L12)
 - Skupaj ob vikendih (L13)
 - Osamljenost (J19, I36)
- Načini preživljanja skupnega časa
 - Izlet (A27, H19)
 - Pri kosilu (A28, B23, C19, E20, G14, H18, I16, K9)
 - Ob zajtrku (A30)
 - Mimobežna srečanja (A31)
 - Delo (B22, C23, G15, K11)
 - Druženje zunaj ob kavi (B24)
 - Pri nudenju pomoči (C20)
 - Med obroki (C22)
 - Druženje za mizo (C24)
 - Pri in po kosilu (D22)
 - Na kavču (E21)

- Ob praznovanjih (E22)
- Na terasi (J16)
- Po službi (K10)
- Klepet ob kavi (J20)
- Dejavniki pomanjkanja časa
 - Stresen vsakdanjik (A59)
 - Odsotnost čez teden zaradi dela v Ljubljani (B21)
 - Polna zaposlenost od 23 do 30 ur na teden (G17)
 - Odsotnost zdoma (I13, H32, K21)
 - Službena odsotnost (I14)
 - Študij (I15)
 - Obveznosti (J32, J33)
 - Hiter tempo življenja (J34, A56, I35)

KOMUNIKACIJA

- Kakovost komunikacije
 - Površinskost (A32, I18)
 - Srednje dobra (B25)
 - Med srednjo in mlado generacijo je zelo dobra (B26)
 - S staro generacijo zelo slaba (B27)
 - Možnost za izboljšanje komunikacije (D23, D27)
 - Sprejemljiva komunikacija (D26)
 - Dobra (F20, G18, K15)
 - Boljša komunikacija z mlajšo generacijo (F21)
 - Nezaostnost (F24)
- Motnje v komunikaciji
 - Pomanjkanje časa za dolg in širok pogovor (A33)
 - Prehitro komuniciranje (A34)
 - Pozabljivost in pomešanje informacij (A35)
 - Oteženost komunikacije zaradi mišljenja stare generacije (B28)
 - Nemogoč sporazum (B29)
 - Starostnikovo nezadovoljstvo in negativizem (B30)
 - Nepotrebni prepiri (D24)
 - Svojeglavost (D25)
 - Oslabljena komunikacija zaradi pomanjkanja časa (E23)
 - Domači nimajo nikoli prav (F25)
 - Odhod od doma brez seznanitve (I19)
- Vsebina pogovorov
 - Komunikacija zaradi pomoči (C25)
 - Pripovedovanje o preživelem tednu (C26)
 - Pogovor o poteku v službi (C27)
 - Opravljene obveznosti (C28)
 - Načrti za prihodnost (C29, K14)
 - Osnovna komunikacija (J17)
- Pogostost komunikacije
 - Redka komunikacije med tednom (D28)
 - Pogovor čez vikend (H20)
 - Telefonski pogovor vsak dan (H21, I17)
 - Redek pogovor (I20, J18)
 - Komunikacija po potrebi (K13, L16)
 - Občasna (L14)
 - Redka (L15)

- Tehnike za učinkovitejšo komunikacijo
 - Pripravljenost za pogovor (E24)
 - Poslušanje (K16)

KONFLIKTI

- Pomen konfliktov
 - So normalni (A36)
 - Potrebni (C30)
 - Reševanje dolgotrajnih zamer (C31)
 - Krepitev odnosa (C32)
 - Nepotrebni, če niso plodni (D29)
 - Niso pomembni, ker so normalni (E27)
 - Niso resni (E31)
 - Občasni konflikti niso škodljivi (F31)
 - Nepotrebni (F33, C33, L18)
 - Si poveš stvari, ki si jih drugače ne bi (G20)
 - Omogočajo realizirati nenarejeno (G21)
 - So negativni, ker pokvarijo vikend (G22)
 - Narava nesoglasij (H22)
 - Resni (I21)
 - Škodljivi (K17, B31)
 - Nekoristni zaradi napetosti (L19)
- Viri konfliktov
 - Vsakdanje stvari in potek (A39)
 - Kuhanje (A40, E29)
 - Delo (A41, E30, I24)
 - Pozabljivost (A42)
 - Babica (A43)
 - Vztrajanje starega človeka (A44, D34)
 - Svojeglavost starih ljudi (A46)
 - Radovednost starih ljudi (A47, A48)
 - Moja dolžnost ni pojasnjevanje babici (A49)
 - Zdravstvene težave in nerganje starega človeka (B33)
 - Način življenja (B35, B38)
 - Nespoštovanje drugačnih vrednot (B36)
 - Različna mnenja (B37)
 - Trmast značaj posameznikov (C34)
 - Domača in hišna opravila (C36, D31)
 - Neustrezen način dela (C37)
 - Različni interesi (C39)
 - Želje (C40, I30)
 - Vrednote (C41, I31)
 - Želja po nerganju (D30)
 - Odnosi (D32, D36)
 - Dovoljenja za odhod tašče od doma (E28)
 - Stara generacija ne razume mlade (E33)
 - Težave v prilagajanju potrebam starega človeka (F28)
 - Težavnost komunikacije (F29)
 - Želja starostnika po razvajanju in smiljenje samemu sebi (F30)
 - Zahtevnejša oskrba (F37)
 - Težavno sklepanje kompromisov (F38)
 - Občutljivost starih ljudi (G24)
 - Lenoba starih ljudi (G25)
 - Vsakdanje stvari (H23)
 - Potek dneva (H24)

- Načrtovane stvari (H25)
- Drugačno razmišljanje (H29, I29)
- Trma (H30)
- Odhod od doma (I25)
- Želja po mobilnosti starega človeka (I26)
- Sposobnosti (I28)
- Občutljivost (I32)
- Nerazumevanje starosti in sprememb (J21, J28)
- Nerazumevanje hitrega tempa življenja (J22, F41)
- Različnost življenjskih navad (J23)
- Pomanjkanje potrpljenja do starega človeka (J27)
- Drugačne okoliščine odraščanja (J29)
- Neubogljivost (K18)
- Neposlušnost (K20)
- Želja starega človeka po skrbi za hišo (L23)
- Zavračanje pomoči starega človeka (L24)
- Odnos s sosedi (L27)
- Odzivi na konflikte
 - Se ni vredno ukvarjati z njimi (A37)
 - Se hitro pozabijo (A38)
 - Prizadetost (B32)
 - Vpliv na družinski odnos in klimo (C35)
 - Ne zaznamujejo preveč (E25)
 - Niso vredni pozornosti (E26)
 - Užaljenost (I22)
 - Nemoč (I23)
- Smer konfliktov
 - Odsotnost konfliktov z mlajšo generacijo (F26)
 - S staro generacijo (F27)
 - S staro generacijo (A45, B34, E32, F35, G23)
 - S srednjo generacijo (C38, K19)
 - Z babico (D33)
 - Žena in tašča (H26)
 - Z otroci (H28)
 - Z mlado in staro generacijo (I27)
 - Z mlado generacijo (J26)
 - S taščo (L22)
- Pogostost konfliktov
 - Redko (L20)
- Trajanje konfliktov
 - Kratkotrajni (F32)
- Strategije spopadanja s konflikti
 - Uspešno reševanje nerazumevanja s pogovorom (D16)
 - Prilagajanje (E27, F22)
 - Iskanje kompromisa za dobro starega človeka (F23)
 - Iskanje skupne rešitve (F34)
 - Na koncu se nesporazumi rešijo (J24)
 - Počasna razlaga stvari bi omogočila pogovor (J25)
 - Pravila o nevmešavanju v druge (L21)
 - Določitev mej in pravil (H27)
 - Določitev pravil (H33)
 - Nudenje podpore ženi (H34)

- Prevlada optimizma nad pesimizmom (H35)

MEDGENERACIJSKE RAZLIKE

- Osebnostne lastnosti
 - Razmišljanje (A50, B40, C42, D35, E36)
 - Različna mnenja (A51, C45)
 - Vzgoja (A52)
 - Osebnostne lastnosti (A53)
 - Okoliščine odraščanja (B39, I34)
 - Vrednote (B41, C43, E37)
 - Prepričanja (B42)
 - Dojemanje življenja (C44)
 - Interesi (C46)
 - Karakter (E34)
 - Pogled na svet (F39, G26, I33, J31)
 - Način življenja (F40)
- Upravljanje z denarjem
 - Mladi upravljajo denar (G27, K22)
 - Stari varčujejo denar (G28)
- Starostne spremembe
 - Starostne razlike (E35)
 - Zaostajanje (J30)
 - Počasnejše reakcije (L25)
 - Nezmožnost enakovrednega odziva (L26)

POTREBE PO SPREMEMBAH

- Potrebe po družbi
 - Več časa (A54, E38, I37)
 - Skupni izleti (A55)
 - Boljši odnos s staro generacijo (B43)
 - Več časa za staro generacijo (B44)
 - Več druženja s strani starega človeka (H31)
- Potrebe po komunikaciji
 - Čas za pogovor (A57)
 - Več komunikacije (C50, I38)
 - Zanimanje (C51, I39)
 - Izražanje želja in potreb (C54)
 - Globlji pogovori (D37)
 - Manj vmešavanja v ostale (D39)
 - Boljša komunikacija (E39)
- Čustvene potrebe
 - Čas za sebe (A58)
 - Potrpljenje (B45)
 - Izkazovanje brezpogojne ljubezni (C47)
 - Nenadomestljivost (C48)
 - Enakovrednost (C49)
 - Manj avtoritarnosti (C52)
 - Spoštovanje (C55)
 - Sprejemanje (C56)
 - Umirjenost (D38)
- Odsotnost potrebe
 - Nič (F42, G29, K23, L28)

- Maksimalno dosežen trud (F43)
- Nezmožnost večjega dajanja (F44)
- Lastna nemoč za spremembe (J35)
- Statičnost (J36)

PODPORA IN POMOČ ZA SPREMEMBE

- Lastna pomoč
 - Prioriteta posameznika (A60)
 - Zvestna odločitev (A61)
 - Širša podpora družine (B46)
 - Rešitev v komunikaciji (C53)
 - Pomoč vseh družinskih članov (D40, E40)
 - Razmislek pri sebi (E41)
 - Pripravljenost na spremembe (E42)
- Strokovna pomoč
 - Strokovna pomoč (B47)
 - Družinski terapevt (D41)
 - Oseba, ki ni emocionalno vključena v zadevo (D42)
- Nepotrebna pomoč
 - Pomoč ni potrebna (F45, G31, J37, K24, L29)
 - Neznanje o pomoči (I40)